

ผลของการชมภาพยนตร์และการสนทนากลุ่มที่มีต่อการคิด
อย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาระดับปริญญาตรี
มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ

โดย

นางสาวนิศานาถ ไทรทองคำ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาวิทยาการการเรียนรู้และนวัตกรรมการศึกษา
คณะวิทยาการการเรียนรู้และศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ปีการศึกษา 2562
ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ผลของการชมภาพยนตร์และการสนทนากลุ่มที่มีต่อการคิด
อย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาระดับปริญญาตรี
มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ

โดย

นางสาวนิศานาถ ไทรทองคำ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาวิทยาการเรียนรู้และนวัตกรรมการศึกษา
คณะวิทยาการเรียนรู้และศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ปีการศึกษา 2562
ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

THE EFFECT OF GROUP DISCUSSION AFTER MOVIE VIEWING
ON THAILAND NATIONAL SPORTS UNIVERSITY STUDENTS'
CRITICAL THINKING

BY

MISS NISANART SAITHONGKHAM

A THESIS SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT OF THE REQUIREMENTS
FOR THE DEGREE OF MASTER OF EDUCATION
IN LEARNING SCIENCES AND EDUCATIONAL INNOVATION
FACULTY OF LEARNING SCIENCES AND EDUCATION
THAMMASAT UNIVERSITY
ACADEMIC YEAR 2019
COPYRIGHT OF THAMMASAT UNIVERSITY

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
คณะวิทยาการเรียนรู้และศึกษาศาสตร์

วิทยานิพนธ์

ของ

นางสาวนิศานาล ไทรทองคำ

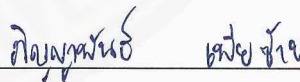
เรื่อง

ผลของการชมภาพยนตร์และการสนทนากลุ่มที่มีต่อการคิดอย่างมีวิจารณญาณ
ของนักศึกษาระดับปริญญาตรีมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ

ได้รับการตรวจสอบและอนุมัติ ให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต

เมื่อ วันที่ 28 กรกฎาคม พ.ศ. 2563

ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

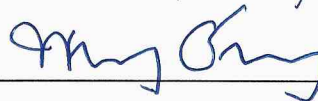
(อาจารย์ ดร.ปิณฑุอาพันธ์ เพ็ญชัย)

กรรมการและอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

(อาจารย์ ดร.สุรวิทย์ อัสสพันธ์)

กรรมการและอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

(อาจารย์ ดร.พุทชชาติ อังณะกูร)

คณบดี

(รองศาสตราจารย์ ดร.อนุชาติ พวงสำลี)

หัวข้อวิทยานิพนธ์	ผลของการชมภาพยนตร์และการสนทนากลุ่มที่มีต่อการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาระดับปริญญาตรีมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ
ชื่อผู้เขียน	นางสาวนิศานาถ ไทรทองคำ
ชื่อปริญญา	ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชา/คณะ/มหาวิทยาลัย	วิทยาการเรียนรู้และนวัตกรรมการศึกษา วิทยาการเรียนรู้และศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์	ดร. สุรวิทย์ อัสสพันธ์
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม	ดร. พุทธชาติ อังณะกูร
ปีการศึกษา	2562

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาความแตกต่างของคะแนนการคิดอย่างมีวิจารณญาณในนักศึกษาที่ชมภาพยนตร์กลุ่มที่มีการสนทนาเพิ่มเติมหลังชมภาพยนตร์กับกลุ่มที่ไม่มีการสนทนากลุ่มเพิ่มเติม โดยมีผู้เข้าร่วม คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตสมุทรสาคร ปีการศึกษา 2562 จำนวน 40 คน เลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง จากประชากร 78 คน แบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น กลุ่มทดลอง 20 คน กลุ่มควบคุม 20 คน ด้วยการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย ในกระบวนการทดลองนั้นให้ทั้ง 2 กลุ่มชมภาพยนตร์ 4 ครั้ง 4 เรื่อง ในแต่ละครั้งหลังชมภาพยนตร์กลุ่มทดลองจะเข้าร่วมกระบวนการสนทนากลุ่ม กลุ่มควบคุมจะไม่ได้เข้าร่วมกระบวนการสนทนากลุ่ม และมีการวัดการคิดอย่างมีวิจารณญาณก่อนและหลังเข้าร่วมกระบวนการทดลอง มีการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติความแปรปรวนแบบสองทาง เพื่อใช้สำหรับการอภิปรายผลทั้งหมด และวิเคราะห์ผลเชิงคุณภาพจากแบบสังเกตพฤติกรรมและแบบบันทึกการสนทนา

ผลการทดลองพบว่า ทั้งนักศึกษาที่เข้าร่วมการสนทนากลุ่มและนักศึกษาที่ไม่เข้าร่วมสนทนากลุ่ม มีการคิดอย่างมีวิจารณญาณที่เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ และไม่แตกต่างกัน และพบการส่งเสริมรายองค์ประกอบของการคิดอย่างมีวิจารณญาณว่า การชมภาพยนตร์นั้นช่วยส่งเสริมองค์ประกอบการคิดอย่างมีวิจารณญาณแค่ 2 ด้าน คือ การสรุปแบบนิรนัย การนิยาม แต่ไม่ช่วยส่งเสริมด้านการให้ความหมาย การพิจารณาความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูล การสรุปแบบอุปนัย และการระบุข้อสันนิษฐาน

คำสำคัญ: การคิดอย่างมีวิจารณญาณ, การสนทนากลุ่ม, ภาพยนตร์

Thesis Title	THE EFFECT OF GROUP DISCUSSION AFTER MOVIE VIEWING ON THAILAND NATIONAL SPORTS UNIVERSITY STUDENTS' CRITICAL THINKING
Author	Miss Nisanart Saithongkham
Degree	Master of Education
Major Field/Faculty/University	Learning Sciences and Educational Innovation Learning Sciences and Education Thammasat University
Thesis Advisor	Surawit Assapun, Ph.D.
Thesis Co-Advisor	Putthachat Angnakoon, Ph.D.
Academic Year	2019

ABSTRACT

This study investigated differences in critical thinking scores between two groups of students: one who watched films, followed by additional group discussion, and another watching the same films without additional discussion. The participants were 40 first-year undergraduate students of the 2019 academic year cohort at the Faculty of Education, Thailand National Sports University Samut Sakhon Campus. The participants were selected using purposive sampling from a population of 78 people. Twenty participants were randomly assigned into an experimental group and the remaining 20 into a control group. Each group watched 4 films on separate occasions, but the experimental group also had an additional group discussion after each film. Critical thinking scores were obtained before and after this process in both groups. These data were analyzed using a two-way repeated-measures ANOVA test. The students' behavior and discussions were also observed and recorded; these data were analyzed in qualitative terms. Overall, critical thinking scores had a statistically significant increase in both groups, and there were no significant differences between the groups. Specific elements of critical thinking were also measured. These findings indicated that critical thinking had improved in only 2 areas, namely 1) deductive summarizing and 2) defining. However, there was no change in 4 other elements of

(3)

critical thinking, namely 1) assigning meaning, 2) assessing the credibility of a source, 3) inductive summarizing, and 4) identifying assumptions.

Keywords: Critical Thinking, Group Discussion, Films

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้เพราะได้รับความกรุณาชี้แนะและช่วยเหลืออย่างดีจาก ดร.สุรวิทย์ อัสสพันธ์ และ ดร.พุทธชาติ อังณะกูร อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ในการให้คำปรึกษา และช่วยเหลือแก้ไขจุดบกพร่องต่าง ๆ เพื่อให้เป็นงานวิจัยที่ดียิ่งขึ้น ให้กำลังใจในการทำงาน การเรียน และชีวิตเสมอมา ขอขอบคุณ ดร.ภิญญาพันธ์ เพี้ยซ้าย ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ผู้ที่ให้ความคิดเห็นที่เป็นมุมมองใหม่ ๆ ต่องานวิจัย และช่วยแก้ไขความผิดพลาดอีกหลายประการ อาจารย์ชานน สรรเสริญ ผู้อนุเคราะห์ชั้นเรียนของนักศึกษา เพื่อเข้าร่วมงานวิจัยครั้งนี้ รวมทั้งขอบคุณนักศึกษาทุกคนที่เข้าร่วมวิจัย และขอบคุณอาจารย์ประกอบ กรณีกิจ ที่ช่วยเหลือในการอนุเคราะห์แบบวัดการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ขอขอบคุณมูลนิธิยุวสถิรคุณ สำหรับทุนการศึกษาเต็มจำนวน ทุก ๆ ท่านมีส่วนช่วยเหลือให้การทำงานประสบความสำเร็จ และราบรื่น ผู้วิจัยขอขอบคุณเป็นอย่างยิ่ง กับการช่วยเหลือที่มากมายเช่นนี้

นอกจากนี้ยังต้องขอขอบคุณหอภาพยนตร์ (องค์การมหาชน) ที่เป็นทั้งสถานที่ทำงาน เป็นแหล่งการเรียนรู้ที่ดีเยี่ยม และมอบแรงบันดาลใจในการทำงานวิจัยนี้ ขอขอบคุณเพื่อนร่วมงานสำหรับความคิดเห็น คำแนะนำ ที่น่าสนใจ และมีประโยชน์อย่างยิ่ง ขอขอบคุณเพื่อนร่วมชั้นปริญญาโททุกคน ที่ช่วยสร้างสรรค์การเรียนรู้ และให้กำลังใจกันและกัน ทุกคนเป็นทั้งกัลยาณมิตร และเป็นทั้งครูของชีวิต ที่ช่วยให้ผู้วิจัยเติบโต เรียนรู้ชีวิตได้มากขึ้น

ขอบคุณครอบครัว พ่อ แม่ พี่ ที่เป็นแรงผลักดัน เป็นกำลังใจ เป็นความสุข ขอขอบคุณทราย ที่คอยช่วยเหลือ เร่งรัด และคลายเครียด ขอขอบคุณพี่บอล ผู้เป็นแรงใจและแรงสนับสนุนสำคัญ เป็นผู้ช่วยเหลืองานอื่น ๆ ในชีวิต ทำให้เราเบาใจจากงานอื่น ๆ ไปได้

ขอบคุณกาแฟทุก ๆ แก้ว เกมต่าง ๆ หนังสืออีกหลายเล่ม และภาพยนตร์อีกหลายเรื่อง ที่เป็นแหล่งพักพิงใจทั้งยามทุกข์กาย-ใจ และยามสุขทั้งกาย-ใจ

ท้ายที่สุดนี้ต้องขอขอบคุณตัวเองที่มีความพยายาม อดทน และฝ่าฟันกับปัญหาต่าง ๆ มาได้ จนกระทั่งงานวิจัยสำเร็จลุล่วง

นางสาวนิศานาถ ไทรทองคำ

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	(1)
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	(2)
กิตติกรรมประกาศ	(4)
สารบัญตาราง	(10)
สารบัญภาพ	(11)
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 คำถามวิจัย	6
1.3 วัตถุประสงค์การวิจัย	6
1.4 ขอบเขตของการวิจัย	6
1.5 สมมติฐานการวิจัย	7
1.6 นิยามศัพท์เฉพาะ	7
1.7 กรอบแนวคิดการวิจัย	9
บทที่ 2 วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	10
2.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการคิดอย่างมีวิจารณญาณ	10
2.1.1 ความหมายของการคิดอย่างมีวิจารณญาณ	10
2.1.2 ที่มาของแนวความคิดการคิดอย่างมีวิจารณญาณ	12
2.1.3 องค์ประกอบของการคิดอย่างมีวิจารณญาณ	16
2.1.4 การวัดการคิดอย่างมีวิจารณญาณ	20
2.1.5 กระบวนการและการพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณ	21

	(6)
2.1.6 อุปสรรคปัญหาในการพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณ	23
2.2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการสนทนากลุ่ม (Group Discussion)	24
2.2.1 ความหมายของการสนทนากลุ่ม (Group Discussion)	24
2.2.2 คุณลักษณะที่สำคัญและองค์ประกอบของการสนทนากลุ่ม (Group Discussion)	24
2.2.3 วิธีการดำเนินการสนทนากลุ่ม (Group Discussion)	25
2.2.4 การนำกระบวนการสนทนากลุ่ม (Group Discussion) ไปใช้	26
2.2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการสนทนากลุ่มและการพัฒนาการคิด อย่างมีวิจารณญาณ	29
2.3 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้สื่อภาพยนตร์	30
2.3.1 ความหมายของสื่อภาพยนตร์	30
2.3.2 ประเภทของสื่อภาพยนตร์	30
2.3.2.1 การจำแนกตามลักษณะการนำเสนอ	30
2.3.2.2 การจำแนกตามหน้าที่หลักของการสื่อสาร	31
2.3.3 การสื่อความหมายของภาพยนตร์	31
2.3.4 การตีความภาพในหลักการของภาพยนตร์	32
2.3.5 มุมมองการเล่าเรื่องในภาพยนตร์ (Point of View)	32
2.3.6 การเลือกภาพยนตร์มาใช้กิจกรรม	33
2.3.6.1 แนวทางการนำภาพยนตร์ไปใช้ในห้องเรียน	34
2.3.6.2 เกณฑ์การคัดเลือกภาพยนตร์ที่เหมาะสม สำหรับการนำไปใช้ ประกอบกิจกรรมพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณ	34
2.3.7 กรอบแนวคิดการจัดกิจกรรม	34
2.3.8 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาพยนตร์และการพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณ	35
บทที่ 3 วิธีการวิจัย	38
3.1 การออกแบบงานวิจัย	38
3.2 การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง	38
3.2.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย	38

3.2.2	กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย	39
3.2.3	สถานที่ที่ใช้ในการวิจัยและเก็บข้อมูล	39
3.3	ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการทดลอง	39
3.3.1	ขั้นตอนการเตรียมการ	39
3.3.1.1	คัดเลือกภาพยนตร์	39
3.3.1.2	เตรียมอุปกรณ์จัดฉาย	39
3.3.1.3	เตรียมแบบวัดการคิดอย่างมีวิจารณญาณ	40
3.3.2	ขั้นตอนการดำเนินการ	40
3.3.2.1	แบ่งกลุ่มตัวอย่าง	40
3.3.2.2	ทำแบบวัดการคิดอย่างมีวิจารณญาณก่อนเข้าร่วมกิจกรรมการทดลอง	40
3.3.2.3	ฉายภาพยนตร์	40
3.3.2.4	กิจกรรมหลังชมภาพยนตร์	41
3.3.2.5	ทำแบบวัดการคิดอย่างมีวิจารณญาณหลังเข้าร่วมกิจกรรมการทดลอง	41
3.3.2.6	รวบรวมข้อมูลแล้วนำมาสรุปผลและวิเคราะห์ผล	41
3.4	เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	42
3.4.1	เครื่องมือที่ใช้เป็นสื่อในการจัดกระบวนการเรียนรู้	42
3.4.1.1	ภาพยนตร์	42
3.4.1.2	แผนการจัดกระบวนการสนทนากลุ่ม (Group Discussion)	46
3.4.2	เครื่องมือสำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูล	52
3.4.2.1	แบบวัดการคิดอย่างมีวิจารณญาณ (Critical Thinking Test)	52
3.4.2.2	แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม	52
3.4.2.3	แบบสังเกตพฤติกรรม	52
3.5	การเก็บรวบรวมข้อมูล	53
3.6	การวิเคราะห์ข้อมูล	53
บทที่ 4	ผลการวิจัยและอภิปรายผล	54
4.1	สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	54
4.2	การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล	54
4.2.1	ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ระหว่างนักศึกษากลุ่มที่ชมภาพยนตร์แต่ไม่ร่วมสนทนาหลังชมภาพยนตร์	55

กับนักศึกษาในกลุ่มที่ชมภาพยนตร์และร่วมสนทนาหลังชมภาพยนตร์ ก่อนและหลังเข้าร่วมกระบวนการทดลอง	
4.2.2 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนการคิดอย่างมีวิจารณญาณแยกตาม องค์ประกอบระหว่างนักศึกษาในกลุ่มที่ชมภาพยนตร์แต่ไม่ร่วมสนทนาหลังชม ภาพยนตร์กับนักศึกษาในกลุ่มที่ชมภาพยนตร์และร่วมสนทนาหลังชม ภาพยนตร์ ก่อนและหลังเข้าร่วมกระบวนการทดลอง	57
4.2.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสังเกตกระบวนการสนทนาดังกล่าว หลังการชมภาพยนตร์	68
4.2.4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพเกี่ยวกับภาพยนตร์	72
4.2.4.1 ความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อภาพยนตร์	72
4.2.4.2 ความคิดเห็นของนักศึกษาประเด็นปัญหาที่พบในกิจกรรม	73
บทที่ 5 สรุปผลการศึกษา อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	74
5.1 สรุปผลการศึกษา	75
5.2 อภิปรายผลการศึกษา	77
5.3 ข้อจำกัดของการวิจัย	81
5.4 ข้อเสนอแนะ	81
5.4.1 สำหรับผู้ที่ต้องการนำผลการวิจัยไปใช้	81
5.4.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป	83
รายการอ้างอิง	84
ภาคผนวก	
ภาคผนวก ก ตัวอย่างแบบทดสอบการคิดอย่างมีวิจารณญาณ Cornell Critical Thinking Test	89
ภาคผนวก ข แผนการจัดกิจกรรมชมภาพยนตร์เพื่อพัฒนาทักษะอย่างมีวิจารณญาณ	90

(9)

ภาคผนวก ค แบบบันทึกการสังเกตพฤติกรรมระหว่างการสนทนากลุ่มหลังการชม
ภาพยนตร์ 92

ประวัติผู้เขียน 93

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
2.1 การวัดองค์ประกอบการคิดอย่างมีวิจารณญาณตามแบบวัดของ Ennis	21
3.1 การวิเคราะห์เนื้อหาภาพยนตร์เรื่อง Paddington	43
3.2 การวิเคราะห์เนื้อหาภาพยนตร์เรื่อง Gone baby Gone	44
3.3 การวิเคราะห์เนื้อหาภาพยนตร์เรื่อง Juno	45
3.4 การวิเคราะห์เนื้อหาภาพยนตร์เรื่อง ฉลาดเกมส์โกง	46
3.5 ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรมการสนทนากลุ่มหลังชมภาพยนตร์ทั้ง 4 ครั้ง	47
3.6 คำถามที่ใช้ในกิจกรรมการสนทนาหลังชมภาพยนตร์ทั้ง 4 เรื่อง	48
4.1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนการคิดอย่างมีวิจารณญาณของกลุ่มตัวอย่างก่อนและหลังการทดลองจำแนกตามกลุ่มที่เข้าร่วม กระบวนการหลังการชมภาพยนตร์ และไม่เข้าร่วมกระบวนการหลังการชมภาพยนตร์	55
4.2 การวิเคราะห์ความแปรปรวนของการคิดอย่างมีวิจารณญาณแบบสองทางแบบมีการวัดซ้ำจำแนกตามกลุ่มและครั้งที่วัด	56
4.3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนการคิดอย่างมีวิจารณญาณแยกตามองค์ประกอบของกลุ่มตัวอย่างก่อนและหลังการทดลองจำแนกตามกลุ่มที่เข้าร่วมกระบวนการหลังการชมภาพยนตร์ และไม่เข้าร่วมกระบวนการหลังการชมภาพยนตร์	58
4.4 การวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนองค์ประกอบการคิดอย่างมีวิจารณญาณจำแนกตามกลุ่มและครั้งที่วัด	60
4.5 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสังเกตกระบวนการสนทนากลุ่มหลังการชมภาพยนตร์ เรื่อง Paddington	68
4.6 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสังเกตกระบวนการสนทนากลุ่มหลังการชมภาพยนตร์ เรื่อง Gone Baby Gone	69
4.7 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสังเกตกระบวนการสนทนากลุ่มหลังการชมภาพยนตร์ เรื่อง Juno	70
4.8 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสังเกตกระบวนการสนทนากลุ่มหลังการชมภาพยนตร์ เรื่อง ฉลาดเกมส์โกง	71

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1.1 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการทดลอง	9
2.1 ความคิด 3 ระดับ ของ ริชาร์ด พอล และ ลินคอร์น เอลเดอร์	17
2.2 เปรียบเทียบลักษณะข้อแตกต่างการสนทนากลุ่มและสัมภาษณ์กลุ่มของ ทวีศักดิ์ นพเกษร	27
4.1 การคิดอย่างมีวิจารณญาณของกลุ่มตัวอย่างก่อนและหลังการทดลองจำแนก ระหว่างกลุ่มที่ได้ชมภาพยนตร์และเข้าร่วมกระบวนการหลังชมภาพยนตร์กับ กลุ่มที่ได้ชมภาพยนตร์แต่ไม่เข้าร่วมกระบวนการหลังชมภาพยนตร์	57
4.2 การคิดอย่างมีวิจารณญาณด้านการสรุปแบบอุปนัย ของกลุ่มตัวอย่างก่อนและ หลังการทดลองจำแนกระหว่างกลุ่มที่ได้ชมภาพยนตร์และเข้าร่วมกระบวนการ หลังชมภาพยนตร์กับกลุ่มที่ได้ชมภาพยนตร์แต่ไม่เข้าร่วมกระบวนการหลังชม ภาพยนตร์	64
4.3 การคิดอย่างมีวิจารณญาณด้านการให้ความหมาย ของกลุ่มตัวอย่าง ก่อนและหลังการทดลองจำแนกระหว่างกลุ่มที่ได้ชมภาพยนตร์และเข้าร่วม กระบวนการหลังชมภาพยนตร์กับกลุ่มที่ได้ชมภาพยนตร์แต่ไม่เข้าร่วม กระบวนการหลังชมภาพยนตร์	65
4.4 การคิดอย่างมีวิจารณญาณด้านการพิจารณาความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูล และการสังเกต ของกลุ่มตัวอย่างก่อนและหลังการทดลองจำแนกระหว่างกลุ่ม ที่ได้ชมภาพยนตร์และเข้าร่วมกระบวนการหลังชมภาพยนตร์กับกลุ่มที่ได้ชม ภาพยนตร์แต่ไม่เข้าร่วมกระบวนการหลังชมภาพยนตร์	65
4.5 การคิดอย่างมีวิจารณญาณด้านการสรุปแบบอุปนัย (การตัดสินใจสรุป) ของ กลุ่มตัวอย่างก่อนและหลังการทดลองจำแนกระหว่างกลุ่มที่ได้ชมภาพยนตร์ และเข้าร่วมกระบวนการหลังชมภาพยนตร์กับกลุ่มที่ได้ชมภาพยนตร์แต่ไม่เข้า ร่วมกระบวนการหลังชมภาพยนตร์	66
4.6 การคิดอย่างมีวิจารณญาณด้านการสรุปแบบอุปนัย (การวางแผนการทดลอง) ของกลุ่มตัวอย่างก่อนและหลังการทดลองจำแนกระหว่างกลุ่มที่ได้ชม ภาพยนตร์และเข้าร่วมกระบวนการหลังชมภาพยนตร์กับกลุ่มที่ได้ชม ภาพยนตร์แต่ไม่เข้าร่วมกระบวนการหลังชมภาพยนตร์	66

- 4.7 การคิดอย่างมีวิจารณญาณด้านการนิยามหรือการสรุปโดยการทดสอบ
สมมติฐานและการทำนาย ของกลุ่มตัวอย่างก่อนและหลังการทดลองจำแนก
ระหว่างกลุ่มที่ได้ชมภาพยนตร์และเข้าร่วมกระบวนการหลังชมภาพยนตร์กับ
กลุ่มที่ได้ชมภาพยนตร์แต่ไม่เข้าร่วมกระบวนการหลังชมภาพยนตร์ 67
- 4.8 การคิดอย่างมีวิจารณญาณด้านการระบุข้อสันนิษฐาน ของกลุ่มตัวอย่างก่อน
และหลังการทดลองจำแนกระหว่างกลุ่มที่ได้ชมภาพยนตร์และเข้าร่วม
กระบวนการหลังชมภาพยนตร์กับกลุ่มที่ได้ชมภาพยนตร์แต่ไม่เข้าร่วม
กระบวนการหลังชมภาพยนตร์ 67

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ชีวิตของมนุษย์ในปัจจุบันมีรูปแบบการใช้ชีวิตที่ต้องอยู่ท่ามกลางมรสุมข่าวสารที่หลั่งไหลเข้ามาหาตัวเราทุกช่องทาง อันเนื่องมาจากการพัฒนาทางเทคโนโลยีที่พัฒนาทั้งด้านการให้บริการเครือข่าย, อุปกรณ์ ตลอดจนการมอบบทบาทการเป็นผู้สื่อข่าว หรือส่งสาร ให้กับทุกคนที่เข้าถึงทรัพยากรเทคโนโลยีเหล่านั้น หรือใครก็ตามที่ต้องการส่งสารบางอย่างออกสู่โลกกว้าง ซึ่งแม้ว่าการสื่อสารและการติดตามข่าวสารจากบุคคลอื่นจะเป็นเรื่องปกติของสังคม แต่ปฏิเสธไม่ได้ว่าการรับรู้ ติดตามข่าวสารของประชาชนในสังคมไทย มีรูปแบบที่อาจก่อให้เกิดปัญหาหลายอย่างตามมา ทั้งการเชื่อข่าวสารที่ได้รับโดยง่าย ปราศจากการไตร่ตรอง การมกมายกับภาพประหลาดหรือปรากฏการณ์ทางธรรมชาติบางอย่างที่เกิดขึ้นจนนำไปสู่การเคารพ กราบไหว้บูชา หรือแม้กระทั่งตื่นกลัวในสิ่งที่ไม่ควรกลัว ลักษณะของการเสพข่าวสารของคนไทยมีแนวโน้มที่จะตัดสิน และเชื่อข้อมูลที่รับเข้ามาโดยง่าย ปราศจากการตั้งคำถามและการค้นหาความจริงเหล่านี้เป็นปัญหาของสังคมไทยมาอย่างเนิ่นนานจนเกือบจะเรียกได้ว่าเป็นลักษณะเฉพาะของคนไทย แต่เมื่อโลกพัฒนามากขึ้น ข่าวสารเหล่านั้นกระจายสู่พื้นที่ต่าง ๆ มากขึ้นในระยะเวลาที่รวดเร็วมากขึ้น ย่อมก่อให้เกิดกระแสสังคม และส่งผลต่อสังคมในภาพรวมได้รวดเร็วและรุนแรงมากขึ้นตามไปด้วย เป็นยุคที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในทุกด้านทั้งทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม การดำเนินชีวิต และความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี (บุญชม ศรีสะอาด, 2559) ดังนั้น จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้เป็นผู้ที่รู้จักคัดกรองข้อมูลข่าวสาร สามารถคิดไตร่ตรองในเนื้อหาของข่าวสารนั้น รู้จักแยกแยะข่าวสารที่เชื่อถือได้ และเชื่อถือไม่ได้ หรือกล่าวโดยรวมว่าเป็นผู้ที่รู้จักใช้การคิดอย่างมีวิจารณญาณ เพื่อให้สามารถดำรงอยู่ท่ามกลางยุคแห่งข้อมูลเช่นนี้ และสามารถรับมือกับการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การจัดการศึกษาถือเป็นการเตรียมความพร้อมให้กับมนุษย์ที่เห็นผลได้ชัดเจน ซึ่งจะต้องมีการวางแผน มีรูปแบบการปรับตัว และมีแบบแผนเพื่อพัฒนามนุษย์สำหรับอนาคต แต่เดิมการศึกษาในยุคศตวรรษที่ 19 เป็นการผลิตหรือพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อเข้าสู่ระบบอุตสาหกรรม จึงเน้นการฝึกและพัฒนาคนทางด้านทักษะความสามารถเฉพาะทางของแต่ละบุคคล ซึ่งเป็นเรื่องจำเป็นในยุคนั้น แต่ในปัจจุบันนี้โลกของเราได้เปลี่ยนแปลงไปแล้ว จึงต้องสร้างคนที่ “ใช้ความรู้” หรือ “Knowledge Worker” หรือคนที่รู้จักวิธีใช้ความรู้ รักในการเรียนรู้ เปิดกว้างรับข้อมูลใหม่ ๆ รู้จักการจัดการกับข้อมูล หรือความรู้ที่ตนรับมา และพร้อมที่จะเรียนรู้เพื่อปรับตัวต่อความเปลี่ยนแปลงที่

รุนแรง รวดเร็ว พลิกผัน และคาดไม่ถึงอยู่เสมอ (วิจารณ์ พานิช, 2555) ซึ่งทักษะที่สำคัญสำหรับการเป็นคนที่ใช้ความรู้ หรือ “Knowledge Worker” นั้น คือ การรู้จักคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ จับประเด็น สรุปประเด็น บูรณาการ อันมีลักษณะใกล้เคียงกับทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณนี้ถูกมองว่าเป็นทักษะที่จะช่วยให้มนุษย์มีความสามารถในการคัดกรองข้อมูลข่าวสารที่จะมีปริมาณมหาศาล นอกจากนี้การพัฒนาความคิดและวิธีคิดก็ยังเป็นตั้งรากฐานชีวิตที่จะนำไปสู่การประพฤติปฏิบัติตน เป็นเครื่องมือสำหรับมนุษย์เพื่อใช้ในการพิจารณาตัดสินข้อมูลที่เข้ามา โดยต้องโต้แย้งและท้าทายสมมติฐานเดิมว่าอาจมีข้อผิดพลาดหรือไม่เป็นจริง (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, ม.ป.ป.) การพัฒนาความคิดแบบนี้จะช่วยให้มนุษย์เป็นผู้ที่ขบตั้งคำถาม สามารถตั้งประเด็นปัญหาสำคัญได้ สามารถรวบรวมประเมินข้อมูล เป็นผู้ที่คิดอย่างใจกว้าง มีความสามารถในการสื่อสาร ติดต่อกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งทั้งหมดนี้จะช่วยให้บุคคลผู้นั้นเป็นผู้ที่มุ่งสู่การปรับปรุงวิธีคิดของตนเองให้ดีขึ้นเรื่อย ๆ อันเป็นสิ่งสำคัญเป็นอย่างยิ่งสำหรับการเป็นนักเรียนรู้แห่งโลกในศตวรรษที่ 21 (Paul & Elder, 2008)

และในปัจจุบัน สำนักงานการศึกษาแห่งชาติได้มองเห็นคุณค่าของการเรียนรู้และการใช้ความรู้ จึงได้มีแนวคิดการจัดการศึกษาที่กำหนดวิสัยทัศน์ไว้ในแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2575 ไว้ว่า “คนไทยทุกคนได้รับการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ ดำรงชีวิตอย่างเป็นสุข สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ 21” อีกทั้งยังมีเป้าหมายเพื่อมุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคนให้มีคุณลักษณะและทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 แบบ 3Rs8Cs อันประกอบไปด้วย 3Rs คือ ทักษะการอ่านออก (Reading) การเขียนได้ (Writing) และการคิดเลขเป็น (Arithmetics) ส่วน 8Cs คือ ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะในการแก้ปัญหา (Critical Thinking and Problem Solving) ทักษะด้านการสร้างสรรค์และนวัตกรรม (Creativity and Innovation) ทักษะด้านความเข้าใจต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนทัศน์ (Cross-cultural Understanding) ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำ (Collaboration, Teamwork and Leadership) ทักษะด้านการสื่อสาร สารสนเทศ และการรู้เท่าทันสื่อ (Communications, Information and Media Literacy) ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (Computing and ICT Literacy) ทักษะอาชีพ และทักษะการเรียนรู้ (Career and Learning Skills) และความมีเมตตา กรุณา มีวินัย คุณธรรม จริยธรรม (Compassion) (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) จะเห็นได้ชัดว่าหนึ่งในทักษะสำคัญที่ถูกบรรจุอยู่ในแนวคิดที่ต้องการนำไปสู่การสร้างคนให้เป็น “Knowledge Worker” นั้น คือ ทักษะด้านการคิด โดยเฉพาะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

แต่การพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณนั้น มิใช่สิ่งที่จะพัฒนากันได้ในเวลา รวดเร็ว และเป็นทักษะที่ต้องอาศัยการเรียนรู้ รวมทั้งทักษะความสามารถด้านอื่น ๆ ร่วมด้วย โดยที่

อุปสรรคสำคัญของการพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณในภาพกว้าง คือ การขาดประสบการณ์ การใช้ทักษะด้านการตีความ และการใช้ทักษะด้านการวิเคราะห์ (Lipman, 2007, อ้างถึงใน บรรจง อมรชิวิน) ทั้งนี้ในบริบทประเทศไทยนั้น มีอุปสรรคสำคัญ คือ การที่ครูผู้สอนยังขาดความเข้าใจ แนวคิดเกี่ยวกับการใช้ปัญญาในการเรียนรู้ อีกทั้งยังมีกลุ่มคนจำนวนหนึ่งที่ยอมรับว่าประเทศไทยยังมีสภาพบางอย่างที่ไม่อำนวยต่อการพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ เช่น มีการยอมรับการใช้อำนาจจากชนชั้นปกครอง หรือแม้แต่การใช้อำนาจในลักษณะที่เด็กต้องเชื่อฟังผู้ใหญ่ ดังสังเกตได้จาก สุภาชิตไทยโบราณที่กล่าวไว้ว่า “เดินตามผู้ใหญ่หมาไม่กัด” หรือ “อาบนํ้าร้อนมาก่อน” (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2555) รวมไปถึงไม่มีค่านิยมในการตั้งคำถามต่อวัฒนธรรมประเพณี ความเชื่อ หรือ เรียกได้ว่ายังไม่มี “วัฒนธรรมวิทยาศาสตร์” ซึ่งเป็นสิ่งที่หลาย ๆ ชาติให้ความสำคัญ และเชื่อมั่นว่า ความเข้าใจวิทยาศาสตร์ของคนทั่วไปเป็นกุญแจสู่ความสำเร็จในการแข่งขันทางเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งแสดงให้เห็นว่าประเทศไทยควรที่จะพัฒนาทั้งด้านประสบการณ์ ด้านการตีความ และด้านการวิเคราะห์ หากเราสามารถส่งเสริมและพัฒนาทักษะความสามารถต่าง ๆ เหล่านี้เพื่อนำไปสู่การพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณให้ประชาชนพลเมืองในประเทศได้แล้ว ประเทศไทยจะมีภาวะที่เข้มแข็งและพร้อมที่จะเข้าสู่การแข่งขันในระดับโลกมากยิ่งขึ้น

จะเห็นได้ว่าทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณเป็นทักษะที่มีความสำคัญทั้งต่อการเรียนรู้ การใช้ชีวิตประจำวันของผู้คน รวมไปถึงศักยภาพประชากรของประเทศที่จะเป็นตัวบ่งชี้ถึงศักยภาพของประเทศในการเข้าร่วมแข่งขันกับนานาชาติในตลาดเศรษฐกิจแบบในปัจจุบัน จากการศึกษา ค้นคว้าพบว่า ที่ผ่านมามีความพยายามในหลายหน่วยงานทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศที่จะพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ หรือบางงานศึกษาในประเทศไทยที่ใช้คำว่าความคิดเชิงวิพากษ์ให้กับกลุ่มคนของตน และมีวิธีการที่แตกต่าง หลากหลายกันไป ทั้งใช้วิธีการประเด็นทางสังคม เช่น งานศึกษาของ จิรายุ ตาหล้า และ อังคณา ตุงคะสมิต ที่ศึกษาเรื่องการพัฒนาความสามารถในการคิดเชิงวิพากษ์โดยใช้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกับเทคนิคผังมโนทัศน์โดยใช้ประเด็นทางสังคม ซึ่งได้ศึกษาในกลุ่มตัวอย่างระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งมีผลการศึกษาที่พบว่า การจัดกระบวนการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคผังมโนทัศน์นั้น ช่วยพัฒนาการคิดเชิงวิพากษ์ของนักเรียนได้ (จิรายุและอังคณา, 2555) หรือศึกษาการพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ด้วยการพัฒนากระบวนการเรียนการสอนตามแนวคิดของเอ็นนิสและเทคนิคเพื่อนช่วยเพื่อน ที่ศึกษานักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏ ซึ่งผลการศึกษาพบว่า หลังจากใช้เทคนิคเพื่อนช่วยเพื่อนแล้วนักศึกษามีทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5 (เบญญา วงษา, 2553) นอกจากนี้ จากการค้นคว้าผู้วิจัยพบว่า ในต่างประเทศก็มีการศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณเช่นกัน ยกตัวอย่างงานศึกษาของ Robert Alan Crick ที่ให้นักเรียนค้นคว้าข้อมูลเกี่ยวกับภาพยนตร์โดยใช้บทวิจารณ์ ภาพยนตร์จากหลากหลายแหล่งที่มา ซึ่งผลการศึกษาพบว่า นักเรียนมีการคิดอย่างมีวิจารณญาณที่ดีขึ้น

(Crick, 1995) และมีการใช้คลิปภาพยนตร์สั้น ๆ ที่นำเสนอเรื่องจริง มาใช้เป็นสื่อในการสอนโดยเรียนรู้ผ่านออนไลน์ หรือ อีเลิร์นนิ่ง เพื่อการคิดเชิงอย่างมีวิจารณญาณ (González-González, Gallardo-Gallardo, & Jiménez-Zarco, 2014) จากการศึกษา ผู้วิจัยพบว่า นอกจากการใช้วิธีการสอนแบบอื่น ๆ มาประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณแล้ว ยังมีการนำภาพยนตร์ไปใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณอยู่บ้าง แต่มักจะเป็นรูปแบบของการประยุกต์ หรือ ใช้คลิปภาพยนตร์เพียงสั้น ๆ เช่นการศึกษาผ่านการศึกษารายงานออนไลน์ดังที่กล่าวไปแล้ว และงานศึกษาของ Visara Ekahitanond ที่ได้เลือกใช้คลิปภาพยนตร์สั้น ๆ มาเป็นประเด็นในการพูดคุยสนทนาในชั้นเรียน โดยเลือกภาพยนตร์ที่มีหัวข้อตรงกับหัวข้อที่จะสอนในแต่ละครั้ง ซึ่งผลการศึกษานั้นพบว่าคลิปภาพยนตร์นั้นเป็นสื่อสนับสนุนที่ดีมากกว่าหนังสือที่ช่วยส่งเสริมการพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณ (Ekahitanond, 2011) ถึงอย่างไรการศึกษาโดยการใช้ภาพยนตร์เต็มเรื่องก็ยังคงไม่ค่อยถูกนำมาศึกษา ซึ่งผู้วิจัยมีความสนใจว่าการชมภาพยนตร์ทั้งเรื่องนั้นน่าจะสามารถนำมาประยุกต์ใช้เพื่อร่วมพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณนี้ได้เช่นกัน

สื่อภาพยนตร์เป็นสื่อประเภทหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ได้เป็นอย่างดี และการใช้ภาพยนตร์ในการจัดการเรียนรู้จะช่วยเพิ่มความสุขให้แก่ผู้เรียน ให้ผู้เรียนมีความสุขในการเรียนรู้ (หอภาพยนตร์ (องค์การมหาชน), 2557) ซึ่งปัจจุบัน หอภาพยนตร์ (องค์การมหาชน) อันเป็นหน่วยงานของรัฐ เป็นอีกหนึ่งหน่วยงานที่นำสื่อภาพยนตร์มาใช้ในการสร้างการเรียนรู้ให้กับเยาวชนภายใต้โครงการ “โรงหนังโรงเรียน” โครงการที่ได้รับแนวความคิดต้นแบบจากประเทศสวีเดนในการใช้สื่อภาพยนตร์เพื่อเป็นสื่อในการเรียนรู้ โดยมีความเชื่อมั่นว่าภาพยนตร์เป็นสื่อภาพเคลื่อนไหวที่มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ โดยที่การชมภาพยนตร์ร่วมกันจะเป็นการสร้างจุดเริ่มต้นในการสนทนาและการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องสำคัญ ๆ ในชีวิต ทำให้ผู้ชมมองเห็นและเข้าใจพฤติกรรมตลอดจนความขัดข้องต่าง ๆ ของมนุษย์ สามารถย้อนอดีตให้เราได้ดู หรือสามารถสะท้อนปัญหาปัจจุบันให้เราเห็น อีกทั้งยังช่วยให้เราสามารถจำแนกความเห็นแตกต่างกับผู้คนในประเทศอื่น ๆ กับภูมิหลังทางวัฒนธรรม และความเป็นอยู่ภายใต้เงื่อนไขทางสิ่งแวดล้อมที่ต่างกัน ซึ่งนับเป็นสื่อที่ชวนเปิดโลกกว้างให้กับผู้รับชมได้อย่างน่าอัศจรรย์ (สถาบันหนังสวีเดน, 2543) อีกทั้งภาพยนตร์บางเรื่องที่ถูกนำมาออกแบบใช้กับการเรียนบูรณาการนั้น จะสามารถส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต และทำให้ผู้เรียนเก็บเกี่ยวความรู้ด้านอื่น ๆ ได้ด้วย เช่น ประวัติศาสตร์ วรรณกรรม สังคมวิทยา ฯลฯ ทั้งนี้ข้อดีของภาพยนตร์คือ มีความเกี่ยวข้องกับเนื้อหาที่หลากหลาย มีคุณภาพที่สมจริง เป็นสื่อที่ช่วยสร้างเสริมประสบการณ์ให้กับผู้ชม โดยที่ผู้ชมไม่จำเป็นต้องพบเจอกับเหตุการณ์นั้นด้วยตนเอง ก็สามารถเรียนรู้และศึกษาทำความเข้าใจในเหตุการณ์เช่นนั้นได้ นอกจากนี้การวิเคราะห์ภาพยนตร์เมื่อเชื่อมโยงกับประเด็นและเนื้อหาสำคัญต่าง ๆ แล้ว จะช่วยให้ผู้เรียนชอบการเรียนรู้ ผูกพันกับการเรียน และช่วยเพิ่มประสบการณ์การเรียนรู้และยังพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณได้อีกด้วย (Bluestone,

2000) อย่างไรก็ตาม บทบาทของภาพยนตร์ ก็เป็นเพียงสื่อที่นำเรื่องราวมาสู่ผู้ชมเท่านั้น ผู้วิจัยจึงเพิ่มเติมกระบวนการกระตุ้นการคิดผ่านการสนทนากลุ่ม (Group Discussion) เพื่อสนทนาอภิปรายกันโดยใช้ประเด็นปัญหาจากภาพยนตร์มาเป็นประเด็นการในสนทนา ที่สามารถนำไปสู่การสืบค้นข้อมูลจากหลากหลายทางต่อประเด็นใดประเด็นหนึ่ง

ทั้งนี้เนื่องด้วยผู้วิจัยมีความสนใจด้านการใช้ภาพยนตร์เพื่อเป็นสื่อการเรียนรู้ อีกทั้งยังมีโอกาสได้ทำโครงการโรงเรียน โรงเรียน ณ หอภาพยนตร์ (องค์การมหาชน) อันเป็นโครงการที่ใช้ภาพยนตร์เพื่อเป็นสื่อในการสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต และเรียนรู้การพัฒนาตนเองผ่านภาพยนตร์ ซึ่งทำให้เกิดความสนใจเพิ่มเติมว่าศักยภาพของภาพยนตร์นั้น นอกจากจะนำมาใช้เป็นสื่อเพื่อความบันเทิง หรือเพื่อการเรียนรู้ในเรื่องราวประสบการณ์ชีวิตแบบกว้าง ๆ แล้วจะสามารถนำมาใช้เพื่อพัฒนาความสามารถ หรือ ทักษะเฉพาะด้าน โดยเฉพาะการพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณได้หรือไม่ ผู้วิจัยจึงศึกษาด้วยการทดลองสร้างกลไกบางอย่างขึ้นมาเพื่อที่จะใช้พัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ โดยกลไกที่ผู้วิจัยเลือกใช้คือ การสนทนากลุ่มหลังจากรับชมภาพยนตร์ที่มีการใช้ประเด็นในการสนทนา ทั้งนี้ผู้วิจัยเลือกพัฒนาประเด็นที่จะถูกใช้ในการสนทนาตามแนวคิดเกี่ยวกับการคิดอย่างมีวิจารณญาณของ Ennis ที่มีองค์ประกอบทั้งสิ้น 6 องค์ประกอบด้วยกัน คือ การสรุปแบบนิรนัย การให้ความหมาย การพิจารณาความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูล การสรุปแบบอุปนัย การนิยาม และการระบุข้อสันนิษฐาน และใช้แบบวัดการคิดวิจาร์ณญาณ Cornell Critical Thinking Test level Z ของ Ennis, Millman, and Tomko (1985) เป็นแบบทดสอบชนิด 3 ตัวเลือก มีจำนวนข้อสอบทั้งหมด 7 ตอน รวม 52 ข้อ ใช้เวลาในการทดสอบทั้งหมด 50 นาที ที่ถูกสร้างขึ้นสำหรับวัดการคิดอย่างมีวิจารณญาณในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย นักศึกษาระดับปริญญาตรีบัณฑิตศึกษา รวมถึงผู้ใหญ่ โดยแบบวัดนี้พัฒนาตามแนวคิดองค์ประกอบการคิดอย่างมีวิจารณญาณของ Ennis เช่นกัน และนอกเหนือจากการศึกษาการพัฒนาของการคิดอย่างมีวิจารณญาณผ่านกลไกดังกล่าวแล้ว ผู้วิจัยยังสนใจอีกว่า หากเป็นการชมภาพยนตร์เพียงอย่างเดียวโดยไม่มีกลไกใด ๆ เพิ่มเติม จะช่วยให้ผู้ชมเกิดการคิดอย่างมีวิจารณญาณได้หรือไม่ ด้วยเหตุนี้จึงเกิดเป็นการศึกษาวิจัยในหัวข้อผลของการชมภาพยนตร์และการสนทนากลุ่มที่มีต่อการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ ดังนั้นหากการศึกษาครั้งนี้สามารถที่จะทำให้ผู้วิจัยได้ทราบว่าการมีกระบวนการบางอย่างหลังการชมภาพยนตร์ ที่จะช่วยให้ผู้ชมได้ต่อยอดขยายความคิด ผึกคิดอย่างเป็นระบบตามแนวทางการพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และเปิดโอกาสให้ผู้ชมได้ฝึกฝนที่จะลองคิด วิเคราะห์ ระบุปัญหา และมองถึงความเป็นไปได้ในหลากหลายสถานการณ์ อันเป็นกระบวนการที่ช่วยพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณได้ หรือแม้แต่หากการชมภาพยนตร์เพียงอย่างเดียวจะสามารถช่วยพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณได้ ก็จะเป็นอีกหนึ่งวิธีที่น่าสนใจในการนำผลการศึกษานี้ไปช่วยเตรียมความพร้อมและสร้างพื้นฐานให้กับเยาวชน ประชาชนคนไทย ให้เป็นมนุษย์ที่มีคุณภาพ

และมีศักยภาพในการใช้ทักษะการคิด เป็น “Knowledge Worker” ซึ่งเป็นทักษะสำคัญของมนุษย์ในปัจจุบัน

1.2 คำถามวิจัย

1.2.1 กระบวนการสนทนาหลังชมภาพยนตร์จะสามารถพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณได้หรือไม่

1.2.2 การชมภาพยนตร์แต่ไม่ร่วมกระบวนการสนทนาหลังชมภาพยนตร์จะสามารถพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณได้หรือไม่

1.2.3 การชมภาพยนตร์แล้วเข้าร่วมกระบวนการสนทนาหลังชมภาพยนตร์จะช่วยให้มีการคิดอย่างมีวิจารณญาณดีกว่าผู้ที่ชมภาพยนตร์เพียงอย่างเดียวหรือไม่

1.3 วัตถุประสงค์การวิจัย

1.3.1 เพื่อเปรียบเทียบการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาในกลุ่มที่ชมภาพยนตร์และร่วมสนทนาหลังชมภาพยนตร์ก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรมการทดลอง

1.3.2 เพื่อเปรียบเทียบการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาในกลุ่มที่ชมภาพยนตร์และไม่ร่วมสนทนาหลังชมภาพยนตร์ก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรมการทดลอง

1.3.3 เพื่อเปรียบเทียบการคิดอย่างมีวิจารณญาณก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรมการทดลองระหว่างนักศึกษาในกลุ่มที่ชมภาพยนตร์และร่วมสนทนาหลังชมภาพยนตร์กับนักศึกษาในกลุ่มที่ชมภาพยนตร์และไม่สนทนาหลังชมภาพยนตร์

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

1.4.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตสมุทรสาคร ปีการศึกษา 2562 จำนวน 78 คน

1.4.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ใช้วิธีเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) ทั้งสิ้น 40 คน และจะแบ่งกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดออกเป็นกลุ่มทดลอง 20 คน และกลุ่มควบคุม 20 คน ด้วยการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple random sampling)

1.4.3 สื่อและเอกสารที่ใช้ในการทดลอง คือ ภาพยนตร์ 4 เรื่อง แผนการจัดกิจกรรม แบบวัดการคิดอย่างมีวิจารณญาณ แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม

1.4.4 ระยะเวลาในการทดลอง คือ ช่วงเดือนตุลาคม พ.ศ. 2562 ทั้งสิ้น 4 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 1 วัน คือ วันพุธ วันละ 3 ชั่วโมง 30 นาที ตั้งแต่ 08.30-12.00 น.

1.4.5 ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรอิสระ คือ กิจกรรมชมภาพยนตร์ และกิจกรรมชมภาพยนตร์แล้วสนทนา หลังชมภาพยนตร์

ตัวแปรตาม คือ ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

1.5 สมมติฐานการวิจัย

ผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐานการวิจัยไว้ดังนี้

1.5.1 กลุ่มตัวอย่างที่ชมภาพยนตร์และเข้าร่วมกระบวนการหลังชมภาพยนตร์มีการพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณเพิ่มมากขึ้นหลังการทดลอง

1.5.2 กลุ่มตัวอย่างที่ชมภาพยนตร์แต่ไม่เข้าร่วมกระบวนการหลังชมภาพยนตร์มีการพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณเพิ่มมากขึ้นหลังการทดลอง

1.5.3 กลุ่มตัวอย่างที่ชมภาพยนตร์และเข้าร่วมกิจกรรมหลังชมภาพยนตร์มีการพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณหลังการทดลองสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างที่ชมภาพยนตร์แต่ไม่ได้เข้าร่วมกระบวนการหลังชมภาพยนตร์

1.6 นิยามศัพท์เฉพาะ

การคิดอย่างมีวิจารณญาณ หมายถึง กระบวนการทางความคิดที่มุ่งสู่การตัดสินใจ หรือการค้นหาความจริงตามหลัก คล้ายหลักการเชิงวิทยาศาสตร์ คือ ต้องมีตั้งประเด็นปัญหา แล้วมีการรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล นำข้อมูลมาสังเคราะห์ แล้วจึงประเมินผล เพื่อให้เกิดการตัดสินใจ อันจะนำไปสู่การแก้ปัญหาที่นั้น ๆ โดยการคิดอย่างมีวิจารณญาณนี้ มีองค์ประกอบ 6 ด้าน ดังนี้

- 1) การสรุปแบบนิรนัย หรือ การให้ข้อสรุปที่อยู่ในขอบเขตของเหตุเท่านั้น
- 2) การให้ความหมาย ซึ่งเป็นการให้ความหมายทางวจนะภาษาหรือความหมายทางการใช้คำ
- 3) การพิจารณาความน่าเชื่อถือของแหล่ง ข้อมูลและการสังเกต หรือการตรวจสอบ สังเกต ตัดสินความน่าเชื่อถือของข้อมูล
- 4) การสรุปแบบอุปนัย คือการตัดสินใจข้อสรุปที่มีการใช้เหตุผลด้วยการอนุมานที่สมเหตุสมผล
- 5) การสรุปโดยการ

ทดสอบสมมติฐานและการทำนาย คือ ตัดสินข้อสรุปจากการทดสอบการอนุมานคาดเดาอย่างสมเหตุสมผล และ 6) การระบุข้อสันนิษฐาน ซึ่งเป็นการระบุประเด็นหรือข้อสันนิษฐานที่พบ

ความสามารถตามองค์ประกอบการคิดอย่างมีวิจารณญาณ คือ ความสามารถที่ใช้ในกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ โดยแบ่งเป็น 6 ด้าน คือ ความสามารถในการหาความชัดเจนเบื้องต้น ความสามารถในการพิจารณาข้อมูลพื้นฐาน ความสามารถในการสรุปอ้างอิงโดยใช้เหตุผล ความสามารถในการตัดสินคุณค่า ความสามารถในการระบุความชัดเจนขั้นสูง และความสามารถในการตัดสินแก้ปัญหา

กิจกรรมการทดลอง หมายถึง กิจกรรมที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ โดยให้กลุ่มตัวอย่างชมภาพยนตร์ทั้งสิ้น 4 เรื่อง ภายในระยะเวลา 4 สัปดาห์ ชมภาพยนตร์สัปดาห์ละ 1 เรื่อง ซึ่งกลุ่มตัวอย่างจะได้เข้าชมภาพยนตร์แต่ละเรื่องพร้อมกัน แต่เมื่อชมภาพยนตร์ในแต่ละครั้งเสร็จสิ้นแล้ว กลุ่มตัวอย่างจะถูกแบ่งออกเป็นกลุ่มทดลอง ที่จะเข้ารับกระบวนการสนทนาหลังชมภาพยนตร์เพิ่มเติม และกลุ่มควบคุมที่จะไม่ได้รับกระบวนการใด ๆ เพิ่มเติมหลังจากชมภาพยนตร์

กิจกรรมชมภาพยนตร์แล้วสนทนากลุ่ม หมายถึง กิจกรรมที่กลุ่มทดลองได้รับชมภาพยนตร์สัปดาห์ละ 1 ครั้ง ครั้งละ 1 เรื่อง รวมทั้งสิ้น 4 เรื่อง ในระยะเวลา 4 สัปดาห์ โดยที่ทุกครั้งหลังชมภาพยนตร์จบ 1 เรื่อง จะเข้าร่วมการสนทนากลุ่มหลังชมภาพยนตร์ทันที สัปดาห์ละ 1 ครั้ง รวมทั้งสิ้น 4 ครั้ง ในระยะเวลา 4 สัปดาห์

กิจกรรมชมภาพยนตร์ หมายถึง กิจกรรมที่กลุ่มควบคุมได้รับชมภาพยนตร์ สัปดาห์ละ 1 ครั้ง ครั้งละ 1 เรื่อง รวมทั้งสิ้น 4 เรื่อง โดยเป็นเรื่องเดียวกับกลุ่มทดลอง และชมภาพยนตร์พร้อมกลุ่มทดลองภายในระยะเวลา 4 สัปดาห์

ภาพยนตร์ หมายถึง ภาพเคลื่อนไหวที่เล่าเรื่องขนาดยาวปานกลาง ที่มีโครงสร้างการเล่าเรื่องและมีกระบวนการผลิตอย่างเป็นลำดับขั้นตอน มีเนื้อหาที่เกี่ยวกับทักษะความเป็นมนุษย์ มีรูปแบบที่สะท้อนพฤติกรรมของตัวละครชัดเจน มีประเด็นหลักหรือแก่นในการเล่าเรื่องราว

1.7 กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการทดลอง

ผู้วิจัยใช้ภาพยนตร์เป็นสื่อในการนำเรื่องและสถานการณ์ที่มีประเด็นปัญหาชัดเจนให้กลุ่มตัวอย่างรับชม เพื่อนำเรื่องเล่าและสถานการณ์นั้นมาเป็นประเด็นในการสนทนากลุ่ม (Group Discussion) เนื่องจากภาพยนตร์เป็นสื่อที่ทรงพลังทั้งด้านการสร้างการรับรู้ที่สมจริงให้กับผู้ชม และมีมุมมองการเล่าเรื่องที่หลากหลาย และมีคุณค่าในแง่การเพิ่มพูนประสบการณ์ให้กับผู้ชม ทั้งนี้กระบวนการในการสนทนากลุ่ม (Group Discussion) จะเป็นกระบวนการที่กระตุ้นให้ใช้ความคิดเกี่ยวกับประเด็นปัญหา โดยผู้วิจัยกำหนดประเด็นคำถามเชิงภาพรวม เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างนำไปใช้ระหว่างการสนทนา ซึ่งประเด็นคำถามเหล่านั้น เป็นประเด็นที่มุ่งสู่การกำหนดประเด็นปัญหา การรวบรวมข้อมูล แล้วร่วมกันคิดวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อนำมาสังเคราะห์เป็นองค์ความรู้ของตนเอง และประเมินคุณค่าของข้อมูลเหล่านั้นได้ ซึ่งขั้นตอนเหล่านี้ จะนำไปสู่กับพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ทั้งนี้ระหว่างการสนทนากลุ่ม ผู้ร่วมสนทนาจะต้องมีการใช้ทักษะการฟังอย่างตั้งใจ ทักษะการไตร่ตรองความคิด และสามารถนำเสนอความคิดของตนเองได้

บทที่ 2

วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ปัญหาเกี่ยวกับการเรียนรู้ของคนไทยในปัจจุบันที่มักถูกพูดถึง และมีการวิจารณ์กันในวงกว้าง คือ คนไทยคิดไม่เป็น ไม่สามารถใคร่ครวญ ไตร่ตรอง สิ่งใดดี สิ่งใดไม่ดีได้ หลงเชื่อข้อมูลข่าวสารที่ถูกส่งต่อกันมา โดยไม่มีการค้นหาความจริง ซึ่งถือเป็นปัญหาด้านทักษะความคิดอันเป็นทักษะพื้นฐานในการดำรงชีวิต ให้สามารถแยกแยะสิ่งถูกผิด รู้จักใคร่ครวญ ตัดสินใจเลือกในสิ่งที่เป็นผลดีกับตนเอง ทักษะดังกล่าวที่จะช่วยให้เรามีการใช้ความคิดอย่างระมัดระวัง รอบด้าน วิเคราะห์ สังเคราะห์ และประเมินข้อมูลได้นั้น คือ “ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ” อันเป็นรูปแบบวิธีการคิดที่น่าจะนำไปสู่การพัฒนาผู้เรียนในประเทศไทยให้เป็นผู้รู้คิดได้ และหนึ่งในวิธีการ หรือเครื่องมือที่น่าสนใจในการนำมาใช้พัฒนาความคิดอย่างมีวิจารณญาณ ก็คือ การได้พูดคุย อภิปราย หรือสืบค้นข้อมูลจากหลากหลายทางต่อประเด็นใดประเด็นหนึ่ง ซึ่งการใช้สื่อภาพยนตร์เป็นสื่อกลางในการนำเสนอประเด็นที่น่าสนใจนั้น นอกจากจะมีสื่อที่มีลักษณะเป็นศิลปะและเป็นศาสตร์แห่งการเล่าเรื่องที่ดีแล้วยังเป็นสื่อที่แสดงที่มาที่ไปของการกระทำของแต่ละตัวละครให้ผู้ชมได้เห็นเรื่องราวจากหลากหลายมุมมองได้ ในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาถึงเนื้อหาและทฤษฎีต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยแบ่งเนื้อหาการค้นคว้าออกเป็น 3 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

ส่วนที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสนทนากลุ่ม (Group Discussion)

ส่วนที่ 3 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้สื่อภาพยนตร์

2.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

การนำเสนอเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาความคิดอย่างมีวิจารณญาณนั้นจะเป็นการกล่าวถึงการให้ความหมายและที่มาของการคิดอย่างมีวิจารณญาณในประเทศไทย องค์ประกอบของการคิดอย่างมีวิจารณญาณ กระบวนการขั้นตอนในการสร้างทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ รวมไปถึงอุปสรรคปัญหาในการพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณ เพื่อสร้างความเข้าใจในภาพรวมทั้งหมดของเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

2.1.1 ความหมายของการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

Critical Thinking เป็นคำในภาษาอังกฤษ อันมีรากศัพท์มาจากภาษากรีก คือ คำว่า “Kritikos” ซึ่งหมายถึง ความสามารถในการเข้าใจ มองการณ์ไกล หยั่งรู้ ความรู้ดี ตลอดจน

หมายถึง ความสามารถในการตัดสินใจอีกด้วย จากการศึกษาเกี่ยวกับการคิดอย่างมีวิจารณญาณ (Critical Thinking) ในประเทศไทยนั้น พบว่า ยังคงมีการใช้คำแปลที่แตกต่างกันออกไป นอกเหนือจาก คำว่าการคิดอย่างมีวิจารณญาณแล้วยังมีการให้ความหมายภาษาไทยไว้ว่า “การคิดเชิงวิพากษ์” “การคิดวิเคราะห์” “การคิดวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ” (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2555; ศศิกาจรงค์โชคชัย, 2558; บรรจง อมรชิวิน, 2556) อย่างไรก็ตาม ถึงแม้จะมีการใช้ชื่อเรียกที่แตกต่างกัน แต่ในการให้ความหมายนั้นค่อนข้างสอดคล้องกัน ดังเช่น การให้ความหมายของคำว่า การคิดอย่างมีวิจารณญาณในต่างประเทศ เช่น The Foundation for Critical Thinking ประเทศแคนาดา ให้ความหมายไว้ว่า คือ ศิลปะแห่งการวิเคราะห์และประเมินการคิดด้วยแนวคิดที่มุ่งไปสู่การปรับปรุงวิธีคิดของตนให้ดีขึ้น (Paul & Elder, 2008) และการคิดอย่างมีวิจารณญาณ คือ การคิดอย่างมีเหตุผล ใตร่ตรง เพื่อการตัดสินใจว่าสิ่งใดควรเชื่อและสิ่งใดควรทำ (Norris & Ennis, 1989) ทั้งนี้ นักวิชาการฝั่งตะวันตก ยังคงให้ความหมายหรือมีความพยายามที่จะขยายความคำว่า Critical Thinking แตกต่างกันไป แต่ก็ยังคงมีลักษณะร่วมกันบางอย่าง คือ ยังคงเป็นเรื่องของการคิดการใช้เหตุผล ดังเช่น เอ็ดเวิร์ด เกลเซอร์ (Edward Glaser) และ โรเบิร์ต แอนนิส (Robert Ennis) ขยายความได้ใกล้เคียงกันว่าเป็นเรื่องเกี่ยวกับการพิจารณาใตร่ตรงปัญหา โดยใช้ความรู้และทักษะการให้เหตุผลอย่างมีตรรกะ และในขณะที่เอ็ดเวิร์ดเชื่อว่ายังจะต้องมีทักษะบางอย่างเพื่อนำไปประยุกต์ใช้กับกระบวนการทางเหตุผลเหล่านั้นด้วย โรเบิร์ตเองกลับมีมุมมองเพิ่มเติมอีกว่าการคิดใตร่ตรงโดยเหตุผลนั้น จะต้องเน้นที่การตัดสินใจด้วยว่าจะอะไรที่สมควรเชื่อหรือตัดสินใจว่าสิ่งใดควรทำ นอกจากนี้ นักวิชาการทั้งสองท่านที่กล่าวมานี้ ยังมีนักวิชาการอีกบางส่วนที่ขยายความ Critical Thinking เพิ่มเติมออกไปในมุมมองที่นอกเหนือจากความคิดและการใช้เหตุและผล เช่น เชื่อว่า Critical Thinking เป็นการคิดเกี่ยวกับทุกเรื่องทั้งที่เป็นเนื้อหา หรือแม้แต่ที่เป็นปัญหา โดยที่นักคิดเหล่านั้นจะปรับปรุงคุณภาพทางความคิดของพวกเขาให้มีทักษะด้วยมาตรฐานทางปัญญา (Richard Paul, 1995) หรือแม้แต่เห็นว่า Critical Thinking เป็นการสะสมทักษะในชีวิตที่ดำเนินไปในทุก ๆ วัน เพื่อเติมเต็มสติปัญญาของมนุษย์หรือบุคคลนั้น ๆ (Boss, 2010, อ้างถึงใน บรรจง อมรชิวิน, 2556)

เมื่อได้ลองศึกษาเพิ่มเติมจากการให้ความหมายในประเทศไทยนั้น พบว่า การคิดอย่างมีวิจารณญาณ คือ กระบวนการคิดที่มีเป้าหมายเพื่อนำไปสู่การค้นหาคำความจริง การเปลี่ยนแปลงใหม่เพื่อให้ได้สิ่งที่ดีกว่า (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2555) ทางด้าน เพ็ญพิศุทธิ์ เนคมานุรักษ์ ให้ความหมายไว้ว่า คือ กระบวนการพิจารณาใตร่ตรงอย่างรอบคอบเกี่ยวกับข้อมูล หรือสถานการณ์ที่ปรากฏ โดยใช้ความรู้ ความคิด และประสบการณ์ของตนเองในการสำรวจหลักฐานอย่างรอบคอบเพื่อไปสู่ข้อสรุปที่สมเหตุสมผล (เพ็ญพิศุทธิ์ เนคมานุรักษ์, 2536) นอกจากนี้ ยังมีการให้ความหมายในลักษณะที่เป็นความสามารถทางสมอง ดังเช่น ชาลิณี เอี่ยมศรี ที่ได้ให้ความหมายของการคิดอย่างมีวิจารณญาณไว้ว่า คือ ความสามารถทางสมองของบุคคล ที่แสดงออกมาโดยใช้กระบวนการคิดอย่างมีเหตุผลและ

ตรีกตรองอย่างรอบคอบ เพื่อนำไปใช้ในการตัดสินใจที่จะเชื่อหรือกระทำสิ่งต่าง ๆ ซึ่งจำแนกออกเป็น 4 ความสามารถย่อย คือ ความสามารถในการพิจารณาความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูลและการสังเกต ความสามารถในการนิรนัย ความสามารถในการอุปนัย ความสามารถในการระบุข้อตกลงเบื้องต้น (ชาลีณี เอี่ยมศรี, 2536) ส่วนทางด้าน โสรัจจ์ หงศ์ลดารมภ์ กลับเรียกว่า การคิดเชิงวิจารณ์ และให้ความหมายไว้ว่า คือ ทักษะคิดพื้นฐานและทักษะที่ช่วยให้ปัจเจกชนสามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ และมีหลักการในการเชื่อและการตัดสินใจ (โสรัจจ์ หงศ์ลดารมภ์, 2543) จะเห็นได้ว่าแค่เฉพาะในประเทศไทยนั้น ก็มีการใช้ชื่อเรียกที่แตกต่างกันไปหลากหลายรูปแบบ ตามแต่วิธีการแปลความหมายและขยายความของนักวิชาการหลายฝ่ายในประเทศไทย เพื่อการสร้างความสำเร็จที่ชัดเจนขึ้นผู้วิจัยจึงเลือกใช้เพียงคำเดียว โดยงานวิจัยชิ้นนี้จะเป็นการใช้คำภาษาไทยแทน Critical Thinking ว่า “การคิดอย่างมีวิจารณญาณ” อันหมายถึง กระบวนการทางความคิดที่มุ่งสู่การตัดสินใจ หรือการค้นหาความจริง ตามหลักคล้ายหลักการเชิงวิทยาศาสตร์ คือ ต้องมีตั้งประเด็นปัญหา แล้วมีการรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล นำข้อมูลมาสังเคราะห์ แล้วจึงประเมินผล เพื่อเป็นการตัดสินใจอันจะนำไปสู่การแก้ปัญหา นั้น ๆ รวมถึงความสามารถที่จะคิดได้อย่างอิสระและความสามารถในการสะท้อนคิด และความสามารถในการคิดอย่างไตร่ตรองอีกด้วย

ถึงแม้ว่าในยุคปัจจุบันแนวความคิดเกี่ยวกับความพยายามในการพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณจะเป็นแนวความคิดที่แพร่หลาย มีผู้คนโดยเฉพาะในแวดวงการศึกษาได้ให้ความสำคัญ และพยายามจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นการพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณ แต่การคิดอย่างมีวิจารณญาณไม่ใช่แนวความคิดใหม่ที่เพิ่งค้นพบ ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาต่อไปว่าแนวความคิดเกี่ยวกับการคิดอย่างมีวิจารณญาณนี้มีที่มา หรือจุดเริ่มต้นขึ้นมาบนโลกนี้เมื่อไหร่ อย่างไร

2.1.2 ที่มาของแนวความคิดการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

การคิดอย่างมีวิจารณญาณ ไม่ใช่แนวคิดหรือกลุ่มความคิดสมัยใหม่ หากมีมาแต่ยุคกรีก-โรมัน โดยผู้ริเริ่ม หรือเรียกได้ว่าเป็นบิดาแห่งการคิดอย่างมีวิจารณญาณนั้น ก็คือ “โสเครตีส” ผู้ซึ่งเป็นนักปราชญ์ที่ให้ความสนใจด้านการศึกษา มาตรฐานการสอนของเขา คือ “การรู้จักตัวเอง” ซึ่งไม่ได้หยุดที่เรียนรู้ความรู้สึกตนเองเท่านั้น แต่ยังมุ่งไปถึงความรู้ในลักษณะการให้ความเห็นการสืบสวนของเขาโน้มเอียงไปสู่การพินิจพิเคราะห์และการตรวจสอบอย่างละเอียด ในเหตุผลของเขา ซึ่งโสเครตีส นั้นได้ค้นพบความรู้ขึ้นมาอันหนึ่ง เป็นลักษณะเฉพาะต่าง ๆ ของความเป็นสากลและความจำเป็น นั่นคือ แนวความคิด (สมเกียรติ ตั้งนโม, 2556) วิธีการสอนแบบโสเครตีสเป็นการสอนให้ผู้เรียนใช้หลักเหตุผลในการสืบค้นร่วมกันโดยการสนทนา สามารถแบ่งได้ 2 แบบ คือ การสืบค้นแบบโสเครตีส และการถามแบบโสเครตีส โดยวิธีการนี้มองว่าผู้สอนคือ บุคคลที่ตระหนักถึงความไม่รู้ของตนเองและใช้ความไม่รู้เป็นตัวกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้และความเข้าใจ หน้าที่ของผู้สอน คือ ช่วยให้ผู้เรียนเกิดความคิดของตนเอง โดยใช้การตั้งคำถามให้ชวนคิดอย่างเปิดกว้างและไม่ตัดสินความคิด

ของผู้เรียน คำถามเหล่านั้นจะต้องเป็นคำถามเปิดกว้าง เป็นสิ่งเร้าให้คิด ช่วยให้ผู้เรียนใส่ใจกับแนวคิดที่เป็นพื้นฐานของความคิดที่เกิด ช่วยให้ผู้เรียนคิดอย่างลึกซึ้ง ช่วยเพิ่มคุณค่าในการอภิปราย และช่วยให้การอภิปรายมีจุดมุ่งหมาย มีทิศทาง ทั้งนี้ โสเครติสเชื่อว่าการศึกษา ไม่ใช่หลักสูตรที่เรานำไปใส่ผู้เรียนทางเดียว และสิ่งสำคัญคือ ผู้สอนจะต้องมอบความรับผิดชอบให้กับผู้เรียน ไม่ใช่ให้คำตอบ เขาไม่เชื่อว่าผู้มีอำนาจหรือผู้รู้ (Authority) จะเป็นผู้มีความรู้ หรือหยั่งรู้ได้ดีกว่าผู้อื่น และเชื่อว่าการที่จะแสวงหาความจริงและความมีเหตุผลได้นั้น จะต้องเกิดจากการถามเชิงลึกเท่านั้น (บรรจง อมรชิวิน, 2556) ซึ่งในการสอนแบบโสเครติส นับเป็นพื้นฐานที่มักจะใช้ในการสอนแบบให้เด็กเป็นศูนย์กลาง (ธีรพงศ์ แก่นอินทร์, 2554) วิธีการสอนแบบดังกล่าวสอดคล้องกับแนวทางการสร้างและพัฒนาคิดอย่างมีวิจารณญาณ โดยการคิดอย่างมีวิจารณญาณอาศัยการคิดวิเคราะห์และประเมินเพื่อหาตรรกะหรือเหตุของปัญหาต่าง ๆ ของเรื่องราว

อิทธิพลทางความคิดของโสเครติสนั้น ถูกส่งต่อไปยังลูกศิษย์ของเขา ทั้งเพลโต (Plato) และ อริสโตเติล (Aristotle) ซึ่งแนวความคิดเกี่ยวกับการสืบค้นและการถามแบบโสเครติสนั้น ได้ถูกนำไปปรับใช้กับกระบวนการเรียนการสอนเมื่อยุคกลาง ซึ่งเป็นยุคของนักคิดในรุ่นถัดมา นั่นคือ โทมัส อควินัส (Thomas Aquinas) บาทหลวงโรมันคาทอลิก ผู้ที่ยอมรับความคิดของ อริสโตเติล (Aristotle) ที่เชื่อว่า มนุษย์ คือ สัตว์ที่มีเหตุผล (Man is rational animal) ซึ่งการใช้เหตุผลนี้เองที่ทำให้มนุษย์นั้นแตกต่างจากสัตว์อื่น ด้วยเหตุนี้เองนักบุญอควินัสจึงเชื่อว่ามนุษย์ควรเทิดทูนตนเองโดยการใช้เหตุผล กระทำสิ่งต่าง ๆ อย่างมีเหตุมีผล เหตุผลจึงเป็นการสร้างระบบความคิดให้กับนักบุญอควินัส (พระเจ้าทรงค์ อาจารย์สุโก, 2553)

การเปลี่ยนแปลงที่สำคัญอีกช่วงหนึ่งของความคิดเกี่ยวกับการคิดอย่างมีวิจารณญาณ คือ ช่วงศตวรรษที่ 15-16 ซึ่งเป็นช่วงยุคฟื้นฟูศิลปวิทยาการ (Renaissance) ในยุคนี้นักวิชาการยุโรปหลายส่วนมีวิธมองการคิดอย่างมีวิจารณญาณในส่วนของที่เกี่ยวกับศาสนา ศิลปะ สังคม ธรรมชาติมนุษย์ หรือแม้กระทั่งประเด็นเกี่ยวกับกฎหมายและเสรีภาพของมนุษย์ อันเชื่อว่า สิ่งเหล่านี้ดำเนินบนพื้นฐานเดียวกัน นั่นคือ แกนหลักของความเป็นมนุษย์ที่ว่า มนุษย์เรามีความต้องการค้นหาสิ่งต่าง ๆ ด้วยการวิเคราะห์และวิจารณ์ (บรรจง อมรชิวิน, 2556) ในยุคนี้ฟรานซิส เบคอน (Francis Bacon) เซอร์ โทมัส มอร์ (Sir Thomas Moore) นักปรัชญาชาวอังกฤษ และเรอเน่ เดส์การ์ตส์ (René Descartes) นักปรัชญาชาวฝรั่งเศส คือ ผู้ที่เข้ามามีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาแนวทางการคิดอย่างมีวิจารณญาณ โดยที่ในมุมมองของ ฟรานซิส เบคอน เห็นว่ามนุษย์มักจะใช้ความคิดที่ไม่ถูกต้องในการเสาะแสวงหาความรู้ กลุ่มคนส่วนใหญ่มักพัฒนาตนเองไปสู่ลักษณะที่ไม่ดีทางการคิด เช่น มักจะเชื่ออะไรมิด ๆ หรือถูกชักจูงไปในทางที่ผิด สิ่งที่ฟรานซิส เบคอนต้องการให้ทุกคนระมัดระวังความคิดนั้น มีอยู่ 4 กรณีด้วยกัน คือ 1) อย่าหลงเชื่อไปเพราะเป็นแค่สิ่งที่เราต้องการจะเชื่อ (Idols of the Trib) 2) อย่าเชื่อผิด ๆ ในสิ่งลึกลับ หรืออันเกิดจากจิตที่มักหลอกตัวเอง (Idols of the Den)

3) อย่าเชื่อผิด ๆ ในภาษาของสื่อที่เปลี่ยนแปลงไปหรือการที่คนเรามากใช้คำผิด (Idols of the Market Place) 4) อย่าเชื่อผิด ๆ ตามปรัชญาที่ยึดถือดั้งเดิม หรือการมีแนวโน้มเชื่อถือและยึดติดกับความเชื่อเดิม ๆ (Idols of the Theatre) (วรวิทย์ วคินสรารกร, 2558) เขาจึงโต้แย้งกับรูปแบบวิธีคิดเหล่านี้ และพยายามชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการศึกษาโลกในเชิงประจักษ์ ฟรานซิส เบคอน คือ ผู้ที่วางรากฐานวิทยาศาสตร์สมัยใหม่ที่ต้องใช้กระบวนการรวบรวมข้อมูลเพื่อนำไปสู่ความรู้ที่แท้จริง โดยที่วิทยาศาสตร์ยุคเดิมคือ การเฝ้าสังเกตธรรมชาติแล้วจึงทำการทดลอง แต่เขากลับเชื่อว่าวิทยาศาสตร์จะต้องเน้นการปฏิบัติแล้วสรุปผลแล้วนำไปสู่การตั้งกฎธรรมชาติ มากกว่าการใช้วิธีอนุมานแบบเก่า และได้เขียนหนังสือ *The Advancement of Learning* ซึ่งถือเป็นต้นกำเนิดรูปแบบของการคิดอย่างมีวิจารณญาณอีกด้วย ทั้งนี้ ในประเทศอังกฤษนอกจากฟรานซิส เบคอน แล้วยังมีนักคิดอีกหนึ่งท่านที่สร้างแรงกระเพื่อมเกี่ยวกับการวิพากษ์วิจารณ์และการคิดอย่างมีวิจารณญาณ นั่นคือ เซอร์ โทมัส มอร์ (Sir Thomas Moore) ผู้ที่สร้างระเบียบสังคมใหม่ที่แสดงให้เห็นผ่านหนังสือยูโทเปีย (Utopia) ซึ่งกล่าวถึงโลกหรือสังคมในฝันที่มีสภาพสังคมแตกต่างอย่างสิ้นเชิงกับสังคมที่เขาดำรงอยู่ ซึ่งเขาต้องการให้การสร้างภาพเมืองยูโทเปียนี้ เป็นโครงร่างในการวิพากษ์วิจารณ์สังคม ซึ่งการซึ่งมีความจำเป็นที่จะต้องวิเคราะห์ วิพากษ์และวิจารณ์กันอย่างเข้มแข็ง การก่อให้เกิดความคิดเชิงวิพากษ์สังคม เช่นนี้ของเซอร์ โทมัส มอร์ ได้นำไปสู่มิติใหม่ของโลกวิทยาศาสตร์ การพัฒนาประชาธิปไตย รวมไปถึงเรื่องเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนตลอดจนเสรีภาพทางความคิด ที่ดำรงอยู่มาจนปัจจุบันด้วย ในขณะเดียวกันทางด้านฝรั่งเศสสำนักคิดนักปรัชญาเช่น เรอเน่ เดส์การ์ตส์ ก็เป็นผู้ที่ให้ความสนใจกับปรัชญาด้านความคิดเช่นกัน เดส์การ์ตส์เห็นว่าในวิธีการคิดของมนุษย์จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีความวิสัยอันเป็นระบบระเบียบของจิตเพื่อจะนำทางในการคิด เขาเชื่อว่าการคิดที่ดีต้องมีความชัดเจนแจ่มแจ้ง และมีความแม่นยำ เรอเน่ เดส์การ์ตส์ ผู้นี้เองที่เป็นผู้สร้างหลักการความสงสัยอย่างเป็นระบบ เขาเชื่อว่าการจะเป็นนักคิดหรือมีความคิดที่ดีได้ย่อมต้องเกิดจากการตั้งข้อสมมติฐานที่ดีและเป็นระบบ องค์ประกอบในการคิดของเดส์การ์ตส์นั้น จะต้องประกอบไปด้วยสามส่วนที่สำคัญ คือ คำถามที่ดี ข้อสงสัยหรือสมมติฐานที่ดี และต้องมีการทดสอบ และเขาเป็นผู้วิจัยเอกสารความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการคิดอย่างมีวิจารณญาณเป็นเล่มที่สอง นั่นคือ *Rules for the Direction of the Mind* เพื่อนำเสนอกระบวนการคิดของวิทยาศาสตร์สมัยใหม่และปรัชญาสมัยใหม่ โลกเริ่ม มีการขับเคลื่อนทางความคิด เห็นความสำคัญของระบบความคิด การวิพากษ์วิจารณ์และการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ผ่านนักปราชญ์ นักคิด ในยุคนั้นเรื่อยมา และแม้แต่ในแวดวงวิทยาศาสตร์เองยังมีนักวิทยาศาสตร์รุ่นใหม่ในยุคนั้น เช่น โรเบิร์ต บอยล์ (Robert Boyle) และ เซอร์ ไอแซค นิวตัน (Sir Isaac Newton) ที่กล้าเริ่มที่จะท้าทายกับความเชื่อเดิม หรือชุดความรู้เก่าจากนักวิทยาศาสตร์รุ่นเก่า มีการวิพากษ์ทฤษฎีเก่า หรือแม้แต่กล้าที่จะโต้ตอบกับกรอบความคิดเดิมที่มนุษย์ในยุคนั้นยอมรับกันทั่วโลก ซึ่งผลของความพยายามในการวิพากษ์และสะท้อนความคิดอย่างจริงจังของบอยล์และนิวตันส่งผลให้วงการวิทยาศาสตร์เริ่มมีความคิดแยกออกมาและหันมา

ให้ความสนใจกับการตั้งข้อสงสัย รวบรวมหลักฐาน และการให้เหตุผลที่ดีในการพิสูจน์เรื่องราวต่าง ๆ ซึ่งจะสังเกตได้ว่ารูปแบบวิธีทางวิทยาศาสตร์มีรูปแบบที่คล้ายคลึงกับการคิดอย่างมีวิจารณญาณเป็นอย่างยิ่ง ในปี ค.ศ. 1906 ได้มีการพัฒนาของการคิดอย่างมีวิจารณญาณอีกขั้น ผ่านแนวความคิดของ วิลเลียม ซัมเมอร์ (William Sumner) ผู้วิจัยหนังสือ Folkways โดยมีเนื้อหากล่าวถึงจิตใจมนุษย์ที่มีแนวโน้มในการคิดแบบถือพวกและโรงเรียนไม่ได้สอนให้นักเรียนคิดอย่างที่เราควรจะเป็น โรงเรียนกำลังสอนให้นักเรียนในแบบเดียวกัน คิดในแบบเดียวกัน ซึ่งส่งผลให้ความคิดเห็นของประชาชนส่วนใหญ่เป็นความเห็นที่ปราศจากความถูกต้อง หรือมักจะมีความจริงเพียงครั้งเดียว ซึ่งซัมเมอร์เป็นผู้ที่มองเห็นว่าการคิดอย่างมีวิจารณญาณนี้มีความสำคัญอย่างยิ่งในการนำมาใช้ทั้งในชีวิตและการศึกษา โดยที่การคิดอย่างมีวิจารณญาณอันถือเป็นเป็นทักษะขั้นต้นของมนุษย์นั้นควรเป็นผลจากการศึกษา (บรรจง อมรชีวิน, 2556)

ความพยายามผลักดันให้มนุษย์เห็นความสำคัญของความคิด และสร้างรูปแบบในการสืบค้นความจริงผ่านการคิด วิเคราะห์ วิพากษ์วิจารณ์ สงสัยตั้งคำถาม นับตั้งแต่เมื่อ 2500 กว่าปีที่แล้ว ทั้งจากจุดเริ่มต้น เช่น โสเครติส ตลอดจน นักคิด นักปรัชญา นักวิทยาศาสตร์อีกมากมายทั่วโลกตลอดเวลาที่ผ่านมา นำมาสู่การที่มนุษย์ได้ตระหนักถึงความสำคัญของการตั้งคำถาม และนำวิธีการตั้งคำถามแบบโสเครติสมาเป็นรูปแบบกรอบความคิดที่สำคัญในแทบทุกกระบวนการคิดของมนุษย์ เช่น การถามถึงปลายทางของผล หรือวัตถุประสงค์, การสนใจสถานะและคำที่เกี่ยวข้องกับคำถาม, การให้ความสำคัญกับแหล่งข้อมูลและข้อเท็จจริง, การสังสรูปแบบวิธีการและการให้ความสำคัญกับคุณภาพในการเก็บรวบรวมข้อมูล, การเริ่มเห็นวิถีของการใช้ดุลยพินิจและการให้เหตุผล, มีแนวคิดที่จะทำให้การให้เหตุผลเป็นไปได้, มีการถามถึงข้อสมมติฐานที่อยู่ภายใต้แนวคิดที่ใช้, สนใจข้อบ่งชี้ที่จะเกิดตามมาหลังจากใช้แนวความคิดนั้น, เกิดมุมมองหรือกรอบอ้างอิงภายในเหตุผลที่เกิดขึ้น การที่มนุษย์พัฒนาไปจนทำให้เกิดคำถาม หรือความสนใจในเรื่องต่าง ๆ เหล่านี้ก็นำไปสู่การเกิดคำถามต่อสรรพสิ่ง อันเป็นรากฐานสำคัญที่จะนำไปสู่การคิดอย่างมีวิจารณญาณ

อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ว่าต้นกำเนิดของการคิดอย่างมีวิจารณญาณของโลกจะดูเหมือนว่าเป็นอิทธิพล หรือแนวความคิดจากชาวตะวันตกเสียส่วนมาก และมีลักษณะเป็นทักษะการคิดที่ประกอบไปด้วยท่าทีแบบวิมุตินิยม (Skepticism) ต้องใช้ทักษะการอ้างเหตุผลและการประเมินค่า ซึ่งล้วนเชื่อว่าเป็นทักษะของชาวตะวันตก แต่ก็ได้มีการศึกษาพบว่า แท้จริงแล้ว แนวคิดการคิดอย่างมีวิจารณญาณไม่ได้ถูกค้นพบแค่ชาวตะวันตกเท่านั้น แต่กับชาวเอเชีย เช่น อินเดีย จีน และแม้กระทั่งไทยเองนั้น ก็พบว่า ในอดีตมีรูปแบบแห่งการใช้แนวคิดการคิดอย่างมีวิจารณญาณอยู่ด้วย โดยในประเทศไทยได้มีการศึกษาว่าเดิมทีเราเองก็มีแหล่งทรัพยากรที่เอื้อต่อการคิดอย่างมีวิจารณญาณเช่นกัน นั่นคือ หนังสือ “แสดงกิจจานุกิจ” ของเจ้าพระยาทิพากรวงศ์มหาโกษาธิบดี (ขำ บุนนาค) ตีพิมพ์เมื่อ พ.ศ. 2410 (ค.ศ. 1867) โดยเนื้อหาในหนังสือนี้มีลักษณะชัดเจนในการอ้างเหตุผลและใช้

การคิดอย่างมีวิจารณญาณ โดยผู้แต่งเน้นการเขียนแบบมีข้อถาม (คำถาม) ข้อแก้ (คำตอบ) ซึ่งเป็นลักษณะที่เด่นชัดของการอ้างเหตุผล (โสรัจจ์ หงศ์ลดารมภ์, 2543) อันเป็นหนึ่งในกระบวนการสำคัญของการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

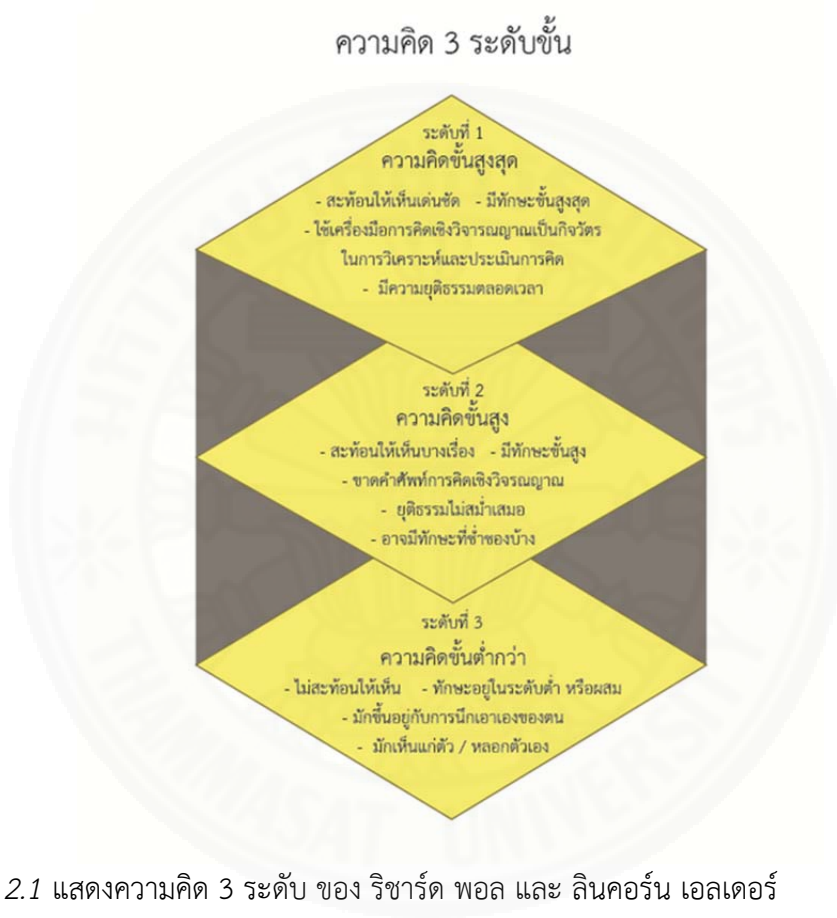
จากที่มาและกรอบแนวคิดที่ได้รับอิทธิพลจากนักปรัชญา นักคิด นักวิทยาศาสตร์ ในอดีตดังที่กล่าวมาทั้งหมดนั้น ทำให้เห็นรูปแบบเกี่ยวกับการคิดอย่างมีวิจารณญาณได้ว่าการคิดอย่างมีวิจารณญาณนั้นเป็นกระบวนการทางวิทยาศาสตร์เพื่อหาคำตอบ โดยต้องอาศัยความเป็นเหตุเป็นผล และถึงแม้จะมีความเป็นเหตุเป็นผลครบถ้วนก็ยังไม่เรียกว่าความคิดนั้นผ่านกระบวนการคิดแล้ว เพราะยังต้องมีกระบวนการในการประเมินผลว่าเหตุผลหรือความคิดนั้นมีคุณภาพหรือไม่ โดยที่การคิดอย่างมีวิจารณญาณต้องประกอบไปด้วยองค์ประกอบต่าง ๆ อีกมากมาย ที่เมื่อนำมาใช้ร่วมกันแล้ว จึงจะเรียกได้ว่าเป็นผู้ที่มีการคิดอย่างมีวิจารณญาณหากผู้ใดมีกระบวนการที่ครบถ้วน ทั้งความเป็นเหตุเป็นผล มีองค์ประกอบต่าง ๆ ครบถ้วน รวมทั้งมีการประเมินที่ดี อีกทั้งได้ฝึกทักษะนี้บ่อย ๆ จึงจะสามารถเป็นนักคิดที่ดีได้ (สุพรรณสิริ วัฒนกานนท์, 2556)

2.1.3 องค์ประกอบของการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

การให้คำอธิบายเกี่ยวกับองค์ประกอบของการคิดอย่างมีวิจารณญาณจากนักวิชาการภายในประเทศไทย จะมีลักษณะที่แตกต่างออกไป ดังเช่น ประสาท มีแต่้ม ได้แสดงความเห็นไว้ว่า การคิดอย่างมีวิจารณญาณ เป็นทักษะทางความคิดที่จะต้องประกอบไปด้วย 1) การคิดอย่างมีวัตถุประสงค์ 2) ต้องเป็นการคิดที่มีความเป็นเหตุเป็นผล 3) จะต้องมีเป้าหมายชัดเจนซึ่งเป็นตัวกำหนดทิศทางของความคิด 4) จะต้องมีความสามารถในการวิเคราะห์อย่างระมัดระวัง ใช้ข้อมูลอย่างมีตรรกะ 5) มีแนวคิดจากหลากหลายมุมมอง (ประสาท มีแต่้ม, 2553) ส่วน เพ็ญพิศุทธิ์ เนคมานุรักษ์ มองว่าองค์ประกอบของการคิดอย่างมีวิจารณญาณนั้น ควรประกอบไปด้วย 1) การระบุประเด็นปัญหา 2) การรวบรวมข้อมูล 3) การพิจารณาความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูล 4) การระบุลักษณะของข้อมูล 5) สมมติฐาน 6) การลงข้อมูล 7) กระประเมินผล (เพ็ญพิศุทธิ์ เนคมานุรักษ์, 2537) ซึ่งการอธิบายถึงองค์ประกอบของการคิดอย่างมีวิจารณญาณของ เพ็ญพิศุทธิ์นั้น มีความใกล้เคียงกับนักวิชาการต่างประเทศ คือ ริชาร์ด พอล (Richard Paul) และ ลินคอร์น เอลเดอร์ (Linda Elder) เพียงแต่องค์ประกอบที่เพ็ญพิศุทธิ์ นำเสนอนั้นเป็นเพียงส่วนหนึ่งขององค์ประกอบโดยรวมในมุมมองของ ริชาร์ด พอล และ ลินคอร์น เอลเดอร์ ซึ่งเป็นผู้ที่แบ่งระดับความคิดไว้ 3 ระดับด้วยกัน โดยที่การคิดอย่างมีวิจารณญาณนั้นถือเป็นความคิดขั้นสูง จากการจำแนกระดับของความคิดที่แบ่งได้ 3 ระดับ ดังนี้ ระดับที่ 1) ความคิดขั้นสูงสุด คือ ความคิดที่สะท้อนให้เห็นเด่นชัด มีทักษะสูงสุด ใช้เครื่องมือคิดเชิงวิจารณ์ในการวิเคราะห์ มีความยุติธรรม ทั้งนี้ คือ ไม่น้อมเอียงไปฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งโดยไม่มีเหตุผลที่มากพอ สามารถตัดสินสิ่งต่าง ๆ ได้โดยพิจารณาความถูกต้องเป็นเหตุเป็นผลที่ตรง และชัดเจนที่สุด ระดับที่ 2) ความคิดขั้นสูง คือ ความคิดที่สะท้อนให้เห็นบางเรื่อง มีทักษะขั้นสูง แต่ยังคงขาดคำศัพท์

การคิดอย่างมีวิจารณญาณไปบ้าง และมีความยุติธรรมไม่เสมอ และระดับที่ 3) ความคิดขั้นต่ำกว่า คือ ความคิดที่ไม่สะท้อนให้เห็นสิ่งใด มักขึ้นอยู่กับกรนึกคิดของตนเอง มักเห็นเฉพาะตัวเอง รวมไปถึง การหลอกตัวเอง (Paul & Elder, 2008) จากระดับความคิดทั้ง 3 นั้นอาจกล่าวได้ว่าผู้ที่ฝึกและกำลัง พยายามพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณนั้นจะเป็นผู้มีความคิดในระดับที่ 2 และหากมีการ ฝึกฝนสม่ำเสมอ ก็สามารถพัฒนาไปสู่ความคิดระดับที่ 1 ได้

ภาพที่ 2.1 แสดงความคิด 3 ระดับ ของ ริชาร์ด พอล และ ลินคอรัน เอลเดอร์

ทั้งนี้การคิดอย่างมีวิจารณญาณนั้นเป็นความคิดขั้นสูงที่จะต้องอาศัยองค์ประกอบที่ครบถ้วน ลึก หลากหลาย โดยที่มีผู้ที่กล่าวถึงองค์ประกอบสำคัญของการคิดอย่างมีวิจารณญาณไว้ หลากหลายท่าน ซึ่งมีรายละเอียดที่แตกต่างกันไป แต่ยังคงใจความสำคัญที่วิธีการคิด ความสามารถในการตัดสินใจ ใช้มิติสัมพันธ์ระหว่างความรู้สึกและความคิด ซึ่งหนึ่งในนักวิชาการที่ศึกษาการคิดอย่างมีวิจารณญาณที่น่าสนใจในยุคนี้และผู้วิจัยจะขออ้างอิงถึง คือ ริชาร์ด พอล (Richard Paul) และ ลินคอรัน เอลเดอร์ (Linda Elder) นักวิชาการที่ศึกษาเกี่ยวกับความคิดอย่างมีวิจารณญาณ อีกทั้งก่อตั้งศูนย์และมูลนิธิการคิดอย่างมีวิจารณญาณขึ้นมา ณ ประเทศสหรัฐอเมริกา โดยพอลและเอลเดอร์มองการคิดอย่างมีวิจารณญาณด้วยมิติที่กว้างแต่ลึก และเชื่อว่าองค์ประกอบของการคิดอย่างมี

วิจารณ์ญาณนั้น จะต้องประกอบไปด้วย 5 ส่วนสำคัญ ดังนี้ 1) องค์ประกอบของความคิด (Element of Thought) 2) ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณ 3) มิติด้านความรู้สึกกับการคิด (Affective Dimension) 4) มาตรฐานทางปัญญา 5) ขีดความสามารถของการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณ

องค์ประกอบของความคิด (Element of Thought) คือ กรอบที่ช่วยให้ความคิดระดับธรรมดา ที่ขาดหลักการ ขาดความเชื่อมโยง มีพัฒนาการสู่ระดับที่สูงขึ้น

ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณ เป็นอีกหนึ่งองค์ประกอบที่สำคัญของการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณ เพราะในการแก้ปัญหาแต่ละครั้ง นอกจากต้องใช้ Element of Thought แล้ว เมื่อต้องแก้ปัญหา หรือ ต้องการตัวช่วยในการตัดสินใจ บุคคลนั้นมีความจำเป็นต้องมีความสามารถในการคิดขั้นอีก

ด้านความรู้สึกกับการคิด (Affective Dimension) ในการคิดระดับสูงนั้น จำเป็นจะต้องมีทักษะที่มากไปกว่าการคิดในรูปแบบต่าง ๆ ดังที่กล่าวมาข้างต้น การคิดระดับสูงเช่น การคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณนั้น มักจะรวมไปถึงทัศนคติบางอย่าง มีเรื่องอารมณ์ ความรู้สึก หรือจิตเข้ามาเกี่ยวข้อง ซึ่งผู้ที่ใช้ความคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณนั้น ไม่ควรจะลืมที่จะใช้มิติทางความรู้สึกเข้าไปร่วมการตัดสินใจด้วย

มาตรฐานทางปัญญา (Intellectual Standards) จะช่วยให้สามารถคิดได้ดี และมีเหตุผล ซึ่งหลักในการตรวจสอบถึงการมีมาตรฐานทางปัญญานั้น ประกอบไปด้วย 1) ความชัดเจน (Clarity) คือ เข้าใจได้โดยปราศจากความคลุมเครือ 2) ความถูกต้อง (Accuracy) คือ การให้เหตุผลโดยปราศจากข้อผิดพลาด 3) ความแม่นยำ (Precision) คือ ความเหมาะสมหรือพอดีต่อระดับของรายละเอียดที่พิจารณา 4) ความสอดคล้อง (Relevance) คือ มีความเชื่อมโยงกับประเด็นที่พิจารณา 5) ความลึก (Depth) คือ มีความซับซ้อนและมีความสัมพันธ์ที่สามารถเชื่อมโยง ถึงความคิดโดยละเอียดผ่านตัวแปรที่เกี่ยวข้องทั้งหมด รวมทั้งคิดครอบคลุมบริบททั้งหมด 6) ความกว้าง (Breadth) คือ พิจารณาหลากหลายมุมมอง ครอบคลุมทุกมุมมองอย่างเปิดกว้าง 7) มีตรรกะ (Logic) คือ การรักษาหลักการ มีดุลยพินิจที่ดี มีเหตุผล 8) ความสำคัญ (Significance) มีความสำคัญแท้จริง 9) ความเที่ยงธรรม (Fairness) คือ การพิจารณาโดยปราศจากอคติ หรือความชอบส่วนตัว

ขีดความสามารถของการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณ ประกอบไปด้วย 2 รูปแบบ คือ 1) ขีดความสามารถทั่วไป ที่สามารถใช้ได้กับทุกเรื่อง ทุกการเรียนรู้ ทุกวิชา 2) ขีดความสามารถเฉพาะต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ต่อเฉพาะสาขาวิชา หรือ ต่ออาชีพ

สำหรับนักวิชาการต่างประเทศอีกท่าน ที่มีแนวคิดเกี่ยวกับการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณ ที่น่าสนใจและเป็นที่ยอมรับ คือ Ennis ที่มีแนวความคิดว่าการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณ คือ การคิดไตร่ตรองอย่างมีเหตุผล เพื่อการตัดสินใจ ซึ่งการคิดในรูปแบบเช่นนี้ มีองค์ประกอบทั้งสิ้น

สองส่วนที่สัมพันธ์กัน คือ 1) ลักษณะของผู้มีการคิดอย่างมีวิจารณญาณ (Disposition) 2) ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ (Abilities) (Ennis, 1985, อ้างถึงใน สุจิตา กัลยาณรุจ, 2549, น. 10-11)

ลักษณะของผู้มีการคิดอย่างมีวิจารณญาณ (Disposition) ประกอบไปด้วย

(1) มีความใจกว้าง ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น เพื่อให้มีข้อมูลที่มากเพียงพอสำหรับการประกอบการตัดสินใจ

(2) เป็นผู้ที่มีความเข้าใจผู้อื่น ไวต่อความรู้สึก

(3) เป็นผู้ที่พร้อมที่จะเปลี่ยนความคิดของตนได้ หากได้รับข้อมูลที่มีเหตุผลน่าเชื่อถือมากกว่า

(4) เป็นผู้ใฝ่รู้ ชอบหาความรู้

(5) เป็นผู้ที่รักในการใช้เหตุผล เป็นคนมีเหตุผล

ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ (Abilities) ประกอบไปด้วย

(1) ความสามารถด้านการกำหนด ระบุประเด็นปัญหา และระบุเกณฑ์ที่สำคัญในการหาคำตอบได้

(2) ความสามารถในการวิเคราะห์ข้อโต้แย้ง เช่นการระบุเหตุผลที่น่าเชื่อถือ

(3) ความสามารถในการถามคำถามที่ท้าทาย ตอบคำถามได้ชัดเจน

(4) ความสามารถด้านพิจารณาความน่าเชื่อถือของแหล่งของมูลได้

(5) ความสามารถด้านการสังเกตและสรุปผลการสังเกตได้

(6) ความสามารถด้านสรุปแบบนิรนัย

(7) ความสามารถด้านการสรุปอุปนัย

(8) ความสามารถในการหาคคุณค่า เช่น การพิจารณาทางเลือกได้

(9) ความสามารถด้านการบอกความหมายและให้ความหมาย

(10) ความสามารถด้านการระบุข้อสันนิษฐาน

(11) ความสามารถในการตัดสินใจเพื่อนำไปใช้ปฏิบัติได้

(12) ความสามารถด้านการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น

ทั้งนี้ ผู้วิจัยพบว่า แนวคิดองค์ประกอบการคิดอย่างมีวิจารณญาณของ Ennis นั้นเมื่อนำไปพัฒนาสำหรับใช้ในการวัดทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณร่วมกับ Milman ตามแบบวัด Cornell Critical Thinking Test level Z ของ Ennis, Millman, and Tomko (1985) แล้ว Ennis และ Milman มีการเลือกวัดความสามารถ 6 ด้านด้วยกัน (ประกอบ กรณีกิจ, 2550) ประกอบไปด้วย

1) ความสามารถในการหาความชัดเจนเบื้องต้น

2) ความสามารถในการพิจารณาข้อมูลพื้นฐาน

3) ความสามารถในการสรุปอ้างอิงโดยใช้เหตุผล

- 4) ความสามารถในการตัดสินใจคุณค่า
- 5) ความสามารถในการระบุความชัดเจนขั้นสูง
- 6) ความสามารถในการตัดสินใจปัญหา

เมื่อพิจารณาข้อคำถามต่าง ๆ จากแบบวัดการคิดอย่างมีวิจารณญาณของ Ennis และ Milman พบว่า องค์ประกอบของการคิดอย่างมีวิจารณญาณที่ถูกวัดจากแบบวัดการคิดอย่างมีวิจารณญาณของ Ennis ชุดนี้ มีทั้งสิ้น 6 องค์ประกอบด้วยกัน (ประกอบ กรณีกิจ, 2550) คือ

- 1) การสรุปแบบนิรนัย
- 2) การให้ความหมาย
- 3) การพิจารณาความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูลและการสังเกต
- 4) การสรุปแบบอุปนัย
- 5) การสรุปโดยการทดสอบสมมติฐานและการทำนาย
- 6) และการระบุข้อสันนิษฐาน

อย่างไรก็ตามในการใช้ความคิดอย่างมีวิจารณญาณ จะต้องเกิดจากการตั้งคำถามข้างสงสัย และไม่เชื่อสิ่งใดง่าย ๆ เป็นพื้นฐานแล้วนำไปสู่การรวบรวมข้อมูลเพื่อนำมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ และประเมินผลต่อไป ซึ่งเป็นกระบวนการขั้นตอนหรือทักษะที่จำเป็นในการคิด เมื่อเรานำมาใช้ร่วมกันตามลำดับแล้วจะเห็นว่านั่นคือ กระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณนั่นเอง

2.1.4 การวัดการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

การคิดอย่างมีวิจารณญาณ เป็นทักษะความสามารถที่ใช้ระบบการทำงานของสมองและรูปแบบวิธีคิดที่มีลักษณะของนามธรรม นักวิชาการจึงได้พัฒนาแบบวัดการคิดอย่างมีวิจารณญาณทั้งแบบอัตนัยและปรนัย และแบ่งตามช่วงวัยที่สำคัญ ซึ่งแบบวัดที่เป็นที่นิยมสำหรับช่วงวัยมัธยมปลาย ถึงระดับผู้ใหญ่หรือแบบวัดทั่วไป คือ แบบวัดการคิดวิจาร์ณญาณ Cornell Critical Thinking Test level Z ของ Ennis, Millman, and Tomko ที่พัฒนาขึ้นในปี 1985 เป็นแบบทดสอบชนิด 3 ตัวเลือก มีจำนวนข้อสอบทั้งหมด 7 ตอน รวม 52 ข้อ ใช้เวลาในการทดสอบทั้งหมด 50 นาที ที่ถูกสร้างขึ้นสำหรับวัดการคิดอย่างมีวิจารณญาณในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย นักศึกษาระดับปริญญาตรี บัณฑิตศึกษารวมถึงผู้ใหญ่ ซึ่งถูกพัฒนาขึ้นตามองค์ประกอบของการคิดอย่างมีวิจารณญาณ 6 ด้าน ตามแนวคิดของ Ennis คือ การสรุปแบบนิรนัย, การให้ความหมาย, การพิจารณาความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูลและการสังเกต, การสรุปแบบอุปนัย, การสรุปโดยการทดสอบสมมติฐานและการทำนาย, และการระบุข้อสันนิษฐาน มีค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดเท่ากับ 0.75 โดยที่ในแบบวัดนี้อยู่ภายใต้องค์ประกอบหลัก 3 องค์ประกอบ คือ การนิยามและทำให้กระจ่าง การพิจารณาเพื่อตัดสินข้อมูล และการอ้างอิงเพื่อแก้ปัญหาและลงข้อสรุปอย่างสมเหตุสมผล ทั้งนี้แบบวัดการคิดวิจาร์ณญาณ Cornell Critical Thinking Test level Z ของ Ennis, Millman, and Tomko (1985) ที่ได้รับการดำเนินการ

จัดหาสิทธิ์และดำเนินการแปลโดยรองศาสตราจารย์ ดร.ประกอบ กรณีกิจ นั้น มีลักษณะการวัดราย
องค์ประกอบ ดังนี้

ตารางที่ 2.1

การวัดองค์ประกอบการคิดอย่างมีวิจารณญาณตามแบบวัดของ Ennis (1985)

องค์ประกอบการคิดอย่างมีวิจารณญาณ	ข้อคำถาม
การสรุปแบบนิรนัย	ข้อที่ 1-10
การให้ความหมาย	ข้อที่ 11-21
การพิจารณาความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูลและการสังเกต	ข้อที่ 22-25
การสรุปแบบอุปนัย	ข้อที่ 26-42
การสรุปโดยการทดสอบสมมติฐานและการทำนาย	ข้อที่ 43-46
การระบุข้อสันนิษฐาน	ข้อที่ 47-52

2.1.5 กระบวนการและการพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

การคิดอย่างมีวิจารณญาณเป็นการคิดที่มีกระบวนการซับซ้อน ประกอบด้วย
การรับรู้ การระลึกถึงความรู้ ที่สะสมอยู่การผสมผสานความรู้ด้วยการย่อยข้อมูลและสร้างข้อมูลขึ้นมา
ใหม่ เพื่อหาคำตอบว่าความหมายของสิ่งที่คิดคือ อะไร ซึ่งกระบวนการคิดผสมผสานความรู้
จำเป็นต้องใช้ประสบการณ์การเรียนรู้ที่ผ่านมาและทักษะเฉพาะหลาย ๆ อย่างเข้าด้วยกัน (สันสนีย์
ฉัตรคุปต์ และอุษา ชูชาติ, 2544) จากการศึกษาพบว่า มีการวางกระบวนการของการคิดอย่างมี
วิจารณญาณไว้แตกต่างกัน แต่ค่อนข้างคล้ายคลึงกัน ซึ่งในส่วนที่แตกต่างกันนั้นจะมีลักษณะของ
การแยกย่อยรายละเอียดขั้นตอนลงไป โดยสามารถสรุปรวบรวมประเด็น หลัก ๆ เข้าด้วยกันได้ว่า
กระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณนั้น ประกอบไปด้วย 1) การนิยาม เป็นการกำหนดปัญหา
ทำความเข้าใจเกี่ยวกับความหมายของคำและข้อความ และการกำหนดเกณฑ์ 2) การรวบรวมข้อมูล
หมายถึง การรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับปัญหา ข้อโต้แย้งหรือข้อมูลที่คลุมเครือจากแหล่งต่าง ๆ
รวมทั้งการดึงข้อมูลหรือความรู้จากประสบการณ์เดิมที่มีอยู่มาใช้ 3) การวิเคราะห์ปัญหา หรือเป็น
การแยกแยะ เพื่อให้เห็น องค์ประกอบ ความสัมพันธ์ขององค์ประกอบต่าง ๆ 4) การสังเคราะห์ข้อมูล
คือ การรวบข้อมูลต่าง ๆ ที่มี แล้วนำมาพิจารณา สร้างองค์ความรู้ใหม่ 5) การประเมินผล หรือ
การประเมินความสมเหตุสมผลของการสรุปอ้างอิงหลังจากการตัดสินใจสรุปโดยใช้หลักตรรกศาสตร์
จะต้องประเมินข้อสรุปอ้างอิงว่าสมเหตุสมผลหรือไม่รวมทั้งพิจารณาว่าข้อสรุปนั้นสามารถนำไปใช้
ประโยชน์หรือไม่ ผลที่เกิดขึ้นจะเป็นอย่างไร (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2549;
Dessel and Mayhew, 1957; Decaroil, 1973) กระบวนการทางการคิดอย่างมีวิจารณญาณดังนี้

กล่าวมาทั้งหมด เป็นกระบวนการที่มุ่งสู่การค้นหาคำความจริงและข้อสรุปของปัญหาที่จะนำไปสู่การแก้ไขปัญหาและการเลือกสิ่งที่ดี ถูกต้องเหมาะสม ทั้งนี้ในวงการการศึกษาได้มีการศึกษาเกี่ยวกับการคิดอย่างมีวิจารณญาณไว้มากมายทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ ซึ่งเป็นความพยายามในการหาวิธีการหรือรูปแบบที่จะสามารถใช้ในการพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

ถึงกระนั้นอีกหนึ่งสิ่งที่สำคัญมาก ๆ ในการพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณนั้นก็คือ การตั้งคำถาม ซึ่งสำหรับการจัดการเรียนการสอนนั้น ผู้สอนที่สอนให้ผู้เรียนรู้จักตั้งคำถาม จะช่วยส่งผลต่อการพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณได้ดีกว่าการสอนที่ไม่มุ่งเน้นการตั้งคำถาม การสอนที่ทำให้ผู้เรียนรู้จักการตั้งคำถามนั้น ตัวผู้สอนต้องรู้จักวิธีการใช้คำถามเพื่อส่งเสริมให้เกิดสงสัยและตั้งคำถามด้วย การใช้คำถาม หมายถึง การใช้ประเภทของคำถามเป็นและรู้จักลักษณะการถามที่ดี การใช้ประเภทของคำถามทั้งคำถามง่ายและคำถามยาก หรือทั้งคำถามแคบและคำถามกว้าง หรือทั้งคำถามระดับต่ำและคำถามระดับสูง ซึ่งความสำคัญของคำถาม คือ ใช้เป็นสื่อสำหรับสำรวจและทบทวนพื้นฐานความรู้เดิม, ใช้กระตุ้นความสนใจ, เสริมสร้างความสามารถทางความคิด, ช่วยให้มีกรอบการอภิปรายต่อเนื่อง และช่วยให้นักเรียนพยายามค้นคว้าหาความรู้ใหม่เพิ่มเติม ซึ่งตัวคำถามนั้นก็จะมีทั้งระดับต่ำ (คำถามที่เกี่ยวข้องกับข้อเท็จจริง ซึ่งได้จากความจำและการสังเกต) และคำถามระดับสูง (คำถามที่ส่งเสริมให้ผู้ตอบใช้ความคิด นำความรู้และประสบการณ์เดิมมาเป็นพื้นฐานสรุปหาคำตอบ) ในการใช้คำถามที่ดีนั้น ผู้สอนต้องรู้จักการใช้คำถามประเภทต่าง ๆ แล้วควรต้องรู้จักใช้ทั้งคำถามระดับต่ำหรือง่ายปนกับคำถามระดับสูง หรือคำถามยาก เพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนคิดทั้งง่ายและยากขึ้น (ชาตินี้ ศิริพงษ์ไทย, 2554) นอกจากนี้ สำหรับผู้ที่ต้องการพัฒนาตนเอง หรือฝึกฝนตนเองเพื่อเป็นนักคิดที่ดี หรือนักคิดขั้นสูง มูลนิธิการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ประเทศสหรัฐอเมริกา ได้ให้คำแนะนำไว้ว่า ผู้ที่ต้องการพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณนั้นควรเริ่มจากคิดเกี่ยวกับสิ่งที่อยู่ในชีวิตประจำวันไม่ปล่อยให้เวลาในหนึ่งวันผ่านไปโดยไร้ประโยชน์ ฝึกที่จะคิดในช่วงเวลาที่คุณสูญเสียเวลาไป เช่นเมื่อเจอปัญหาไร้ค่าสนใจ หรือรถติด และเลือกคิดเกี่ยวกับปัญหาต่าง ๆ อย่างน้อยวันละ 1 โดยคิดตามรูปแบบการพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณ (Paul & Elder, 2008) และเพื่อการพัฒนาให้ได้ผลดียิ่งขึ้น นอกจากการพยายามฝึกฝนตัวเองแล้ว ควรมีการสร้างสังคมที่มีการคิดอย่างมีวิจารณญาณให้เกิดขึ้น ซึ่งจะสามารถเกิดขึ้นได้ด้วยปัจจัยหลายด้าน เช่น เห็นตรงกันว่า การคิดอย่างมีวิจารณญาณเป็นเรื่องสำคัญ แล้วนำไปสู่การร่วมส่งเสริมให้เกิดการสอนการคิดอย่างมีวิจารณญาณเป็นกิจวัตร และสังคมควรช่วยกันดูแลแก้ไขความคิดที่นำไปเป็นปัญหา พร้อมทั้งร่วมใจกันหยุดยั้งความใจแคบ ส่งเสริมความใจกว้าง พร้อมทั้งปัจจัยอื่น ๆ ที่เป็นความเห็นแก่ตัว การถืออัตตาถือพวกทางสังคม สังคมควรพร้อมที่จะเรียนรู้และรับฟังซึ่งกันและกันท่ามกลางผู้คนที่มีความวัฒนธรรมแตกต่างกันหลากหลาย (เดชา บุญค้ำ, 2551)

จะเห็นได้ว่าการรู้จักตั้งคำถาม และการใช้คำถามที่ถูกต้องเหมาะสม ช่วยกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้และการคิดได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะเมื่ออยู่ในชั้นเรียน หรือ อยู่ร่วมกับบุคคลอื่นที่จะสามารถร่วมกันตั้งคำถามและแสดงความคิดเห็นต่อประเด็นสำคัญประเด็นใดประเด็นหนึ่งได้ ซึ่งผู้วิจัยจะนำแนวทางการตั้งคำถามที่เหมาะสมสำหรับการพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณไปพัฒนาเพื่อปรับใช้ในกระบวนการสนทนากลุ่ม อันเป็นกิจกรรมที่ผู้วิจัยจะค้นคว้าต่อไป

2.1.6 อุปสรรคปัญหาในการพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

เมื่อพิจารณาในบริบทของประเทศไทยพบว่า อุปสรรคที่สำคัญของการพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณ คือ สภาพสังคมที่ยังคงมีการยอมรับในการใช้อำนาจของชนชั้นปกครอง หรือแม้แต่การใช้อำนาจในลักษณะตามลำดับวัยวุฒิ เช่น เด็กต้องเชื่อฟังผู้ใหญ่ ดังสังเกตได้จาก สุภาชิตไทยที่มีการสืบทอดแนวคิดมาอย่างยาวนาน เช่น “เดินตามผู้ใหญ่หมาไม่กัด” หรือ “ผู้ใหญ่อาบน้ำร้อนมาก่อน” นั้นอาจเป็นสภาพสังคมที่ไม่ก่อให้เกิดคนในสังคมกล้าที่จะตั้งคำถาม หรือมีความสนใจใฝ่รู้ ตลอดจนมีอาจเป็นประชาชนตามคุณลักษณะของผู้ที่มีทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณตามแนวคิดของ Ennis ที่กล่าวไว้ว่า คุณลักษณะของผู้มีทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณนั้น จะต้องเป็นผู้ที่มีความใจกว้าง เป็นผู้ที่มีความเข้าใจผู้อื่น ใฝ่ต่อความรู้สึก พร้อมทั้งจะเปลี่ยนความคิดของตนเองได้ เป็นผู้ใฝ่รู้ ชอบหาความรู้ เป็นผู้ที่รักในการใช้เหตุผล เป็นคนมีเหตุผล

เมื่อพิจารณาในบริบทของต่างประเทศแล้ว พบว่า Mathew Lipman นักปรัชญาชาวอเมริกา ได้อธิบายอุปสรรคในการพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณในภาพกว้างไว้ 3 ด้าน คือ ประสพการณ์ การตีความ และการวิเคราะห์ (Lipman, 2007, อ้างถึงใน บรรจง อมรชีวิน, 2557)

ประสพการณ์ การกระทำ หรือเหตุการณ์ที่ผู้เรียนเคยได้พบมา ซึ่งในการพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณนั้น การมีประสพการณ์พบเจอกับเรื่องราว ผู้คน และการรับฟังความคิดเห็นผู้อื่น จะเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถนำประสพการณ์เหล่านั้นมาพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณได้

การตีความ ทักษะด้านภาษา และทักษะด้านการตีความเป็นอีกหนึ่งอุปสรรคที่อาจขัดขวางการพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณได้ การตีความที่ผิดเพี้ยนไป ย่อมนำไปสู่การพิจารณาตัดสินใจที่ผิดพลาด

การวิเคราะห์ ทักษะการวิเคราะห์เป็นทักษะที่สำคัญอย่างยิ่งอีกเช่นกัน การขาดการวิเคราะห์ หรือ ขาดทักษะด้านนี้ย่อมเป็นอุปสรรคการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

2.2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการสนทนากลุ่ม (Group Discussion)

การนำเสนอเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการสนทนากลุ่ม (Group Discussion) นั้นเป็นการกล่าวถึงการให้ความหมาย และนิยามของกระบวนการสนทนากลุ่ม (Group Discussion) รูปแบบต่าง ๆ ของการสนทนา รวมไปถึง ปัจจัย องค์ประกอบ วิธีการดำเนินการสนทนากลุ่มที่จะก่อให้เกิดวงสนทนาที่มีคุณภาพ นอกจากนี้ยังนำเสนองานศึกษาเกี่ยวกับการสนทนากลุ่มที่มุ่งเน้นถึงการตั้งศักยภาพของกระบวนการนี้มาใช้ในงานวิจัยอีกด้วย

2.2.1 ความหมายของการสนทนากลุ่ม (Group Discussion)

การสนทนากลุ่ม เป็นรูปแบบการสนทนา ที่มักถูกนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลของวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งมีผู้ให้คำนิยามไว้อย่างมากมาย โดยที่มีความหมายไม่แตกต่างกันมากนัก กล่าวได้คือ ผู้ให้คำนิยามเหล่านั้น มองเห็นว่าการสนทนากลุ่ม คือ กลุ่มคนที่ถูกจัดขึ้นเพื่อสนทนาหรืออภิปรายกัน โดยมีจุดมุ่งหมายที่เจาะจงเพื่อหาข้อมูลที่ต้องการตรงประเด็น (ชาย โพธิสิตา, 2547, อ้างถึงใน ปราณี โพธิสุข, 2550) โดยที่การสนทนากลุ่มเป็นการรวมกันขององค์ประกอบระหว่างการสัมภาษณ์และการสังเกตจากผู้มีส่วนร่วมรวมทั้งการสร้างโอกาสให้มีการค้นหาคำตอบที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการคิด ซึ่งหลักการของการสนทนากลุ่มจะเน้นการวิเคราะห์สาระหลักผ่านข้อมูลที่ลึกซึ้ง 3 ระดับ นั่นคือ ความแจ่มแจ้งใน (Articulated) ความบ่งชี้ที่สืบเนื่อง (Attributional) และสิ่งที่ปรากฏออกมา (Emergent) โดยทั้งสามระดับต่างแสดงให้เห็นถึงคุณค่าและผลการดำเนินการจากการประเมินที่ได้รับภายใต้กรอบของวิธีการในลักษณะของกลุ่ม (Massey, 2010) จะเห็นได้ว่าการสนทนากลุ่มนั้นเป็นวิธีที่ถูกไปใช้ในงานวิจัยเพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับจิตใจและพฤติกรรมของมนุษย์รวมทั้งปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมนั้น ๆ ทั้งนี้การสนทนาควรเกิดขึ้นจากสมมติฐานที่เชื่อว่าผู้วิจัยจะทราบถึงปฏิกิริยาโต้ตอบของคนได้อย่างละเอียดลึกซึ้ง โดยการกระตุ้นให้คนหันมาสนใจในสิ่งเดียวกันและมาแสดงความคิดเห็นร่วมกัน ซึ่งอยู่ในลักษณะการเคลื่อนไหวภายในกลุ่ม (Group dynamics) และนักวิจัยก็จะสังเกตพฤติกรรมของบุคคลในกลุ่มที่ศึกษา ตลอดจนบันทึกการโต้ตอบกันภายในกลุ่มด้วยการบันทึกเทปหรือการจดบันทึกเอาไว้เพื่อการวิเคราะห์ต่อไป (โยธิน แสงวงดี, 2558)

2.2.2 คุณลักษณะที่สำคัญและองค์ประกอบของการสนทนากลุ่ม (Group Discussion)

ในการสนทนากลุ่มนั้น จะต้องประกอบไปด้วยผู้ดำเนินการสนทนา ผู้ร่วมการสนทนา บรรยากาศที่ดีในการสนทนา และมีการกำหนดให้มีการวิเคราะห์เชิงระบบ ซึ่งจำนวนผู้เข้าร่วมที่เหมาะสมควรอยู่ระหว่าง 6-8 คนต่อกลุ่ม หรืออาจน้อยกว่านั้นแต่ไม่ควรมีจำนวนเกิน 10 คน (Krueger, 2002) ซึ่งหากการสนทนามีการจัดกลุ่มเพียง 3-4 คน อาจทำให้วงสนทนาไม่เกิดข้อโต้แย้งหรือแสดงความคิดเห็นเท่าที่ควร แต่หากเป็นจำนวน 6-8 คน ลักษณะการสนทนาภายในกลุ่ม

จะมีโต้แย้งหรือสนทนากันมากขึ้น ผู้สนทนาจำนวนนี้จะก่อให้เกิดการสนทนาที่มีลักษณะเปิดกว้างที่จะให้ผู้ร่วมสนทนาทุกคนไม่อายและแต่ละคนจะวิพากษ์วิจารณ์ได้ดีที่สุด เป็นกลุ่มคนกำลังเหมาะในการจุดประเด็นซักถาม (โยธิน แสงวดี, 2558) โดยที่ผู้วิจัยควรที่จะต้องเลือกอย่างรอบคอบ โดยต้องมีลักษณะที่เป็นองค์ประกอบที่เหมือนกันเป็นกลุ่มคนประเภทที่คล้ายคลึงกัน

นอกจากตัวบุคคลแล้ว ระหว่างการสนทนา วงสนทนานั้นควรจะมีบรรยากาศที่ดี ผ่อนคลาย กำหนดที่หนึ่งเป็นวงกลม และควรจัดให้มีการบันทึกเสียงไว้ด้วย นอกจากนี้ Krueger ยังได้สรุปไว้อีกว่าผู้ที่รับบทบาทเป็นผู้ดำเนินการสนทนานั้นควรมีความชำนาญ กำหนดประเด็นคำถามมาล่วงหน้า และทำหน้าที่เอื้ออำนวยให้เกิดสภาพแวดล้อมในขณะสนทนาที่เปิดใจตามสมควร (Krueger, 2002) สิ่งสำคัญอีกประการในการจัดการสนทนากลุ่ม คือ การตั้งประเด็นคำถาม สำหรับการสนทนากลุ่มที่ส่งผลทำให้ได้รับข้อมูลที่มีประสิทธิภาพสูงสุด ควรจะเป็นคำถามปลายเปิด (Open-Ended Questions) เช่น “ท่านคิดเห็นอย่างไรเกี่ยวกับการกระทำดังกล่าว” และมีรายละเอียดรูปแบบการตั้งคำถามที่เหมาะสมอีกมากมาย เช่น พยายามใช้คำถามที่ขึ้นต้นว่า “ทำไม” ให้น้อย เนื่องจากรูปแบบเฉพาะของประเด็นคำถามมีอิทธิพลโดยตรงที่ผู้ร่วมสนทนาจะโต้ตอบทันที ซึ่งอาจเกิดทำให้ได้รับสาระสำคัญที่มีความคลาดเคลื่อนได้ คำถามในวงสนทนากลุ่มจะเป็นคำถามที่ถามถึงความรู้สึก ความตัดสินใจ การให้เหตุผล แรงจูงใจ หรือสภาวะภายในต่าง ๆ ของบุคคล ความประทับใจ (โยธิน แสงวดี, 2558) คำถามที่ควรใช้ คือ คำถามที่ชวนให้ย้อนกลับไปพิจารณา Krueger แนะนำว่า ควรจะพยายามใช้รูปแบบของหัวข้อคำถามที่หลากหลาย ใน 5 รูปแบบของคำถาม อันประกอบไปด้วย คำถามเปิด ประเด็น คำถามนำเข้าสู่ประเด็น คำถามที่ส่งผ่านประเด็น คำถามประเด็นหลัก และคำถามปิดท้าย โดยคำถามเหล่านั้นควรเป็นการถามในลักษณะที่ก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมของผู้ร่วมวงสนทนา เช่น การให้ภาพสะท้อนส่วนบุคคล หรือการยกตัวอย่าง ผู้ดำเนินการสนทนาควรให้ความสนใจกับการตั้งประเด็นคำถาม และระมัดระวังคำถามโดยบังเอิญที่อาจเกิดขึ้นระหว่างการสนทนาซึ่งหากมีคำถามระหว่างสนทนา ควรจะมีการเก็บรวบรวมไปช่วงท้ายของการตั้งประเด็นคำถาม (Krueger, 2002) นอกจากนี้ยังพบว่า กรแก้ว จันทภาษา (2550) ได้อธิบายไว้ว่า การสนทนากลุ่ม เป็นกิจกรรมที่เหมาะสมสำหรับการศึกษาที่มีจุดมุ่งหมายหลากหลาย เช่น การค้นหาประเด็นของเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่ยังไม่มีความรู้มาก่อน (Exploratory) การหาคำอธิบายสำหรับปรากฏการณ์บางอย่าง (Explanatory) การประเมินสถานการณ์ (Assessment)

2.2.3 วิธีการดำเนินการสนทนากลุ่ม (Group Discussion)

สำหรับการเริ่มต้นสนทนากลุ่ม (Group Discussion) ตามการศึกษาของอาจารย์ ดร.โยธิน แสงวดี อาจารย์ประจำสถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดลนั้น พบว่าควรจะมีการดำเนินการตามลำดับ ดังนี้

1) **ให้สมาชิกแนะนำตนเอง** เพื่อสร้างบรรยากาศความสบายใจ และสร้าง การไว้วางใจให้แกกันและกัน โดยสมาชิกนั้นประกอบไปด้วย ผู้ดำเนินการสนทนา ผู้ร่วมสนทนา ผู้จัดบันทึก ผู้บริการทั่วไป และหากมีผู้สังเกตการณ์ ก็ควรแนะนำผู้สังเกตการณ์ด้วย

2) **ร่วมกันสร้างกฎพื้นฐาน** ก่อนเริ่มอภิปราย โดยแนะนำให้ทุกคนปฏิบัติต่อกัน ด้วยความเคารพ โดยที่สามารถโต้เถียงกันในระดับความคิดได้ แต่ไม่ควรโต้แย้งด้วยเหตุผลระดับ บุคคล ทั้งนี้ ควรแนะนำผู้เข้าร่วมสนทนาทุกคน ถึงการรู้จักหวั่น ไม่พูดแทรกหรือขัดจังหวะผู้เข้าร่วม ท่านอื่น ๆ สิ่งสำคัญคือ การเตือนให้ทุกคนตระหนักถึงเวลา ที่ควรให้ทุกคนมีโอกาสในการอธิบาย ประเด็นของตนเองให้กระจ่างแจ้ง

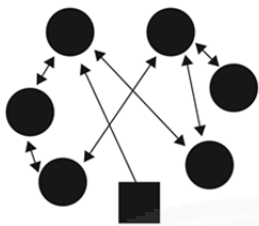
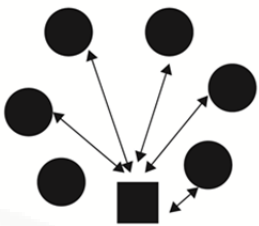
3) **เริ่มต้นอธิบายหัวข้อ** ซึ่งอาจจะเป็นหัวข้อหลัก ๆ หรือเหตุผลที่แต่ละคนมา รวมกันอยู่ที่นี่ อธิบายถึงจุดมุ่งหมายในการมาทำการสนทนาครั้งนี้ ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการศึกษา ตลอดจนขออนุญาตบันทึกคำสนทนาตลอดการอภิปรายประเด็นปัญหา และมีผู้คอยจัดบันทึกคำสนทนา ด้วย

4) **จากนั้นเริ่มถามคำถามปลายเปิด** เพื่อกระตุ้นและผลักดันให้ผู้เข้าร่วม การสนทนาเริ่มการสนทนาระหว่างกัน และกระตุ้นให้คิด

2.2.4 การนำกระบวนการสนทนากลุ่ม (Group Discussion) ไปใช้

การนำวิธีการหรือกระบวนการสนทนากลุ่มไปใช้นั้น มักถูกนำไปใช้ต่างวัตถุประสงค์ กัน ซึ่งจากการศึกษาพบว่า มีการนำไปใช้ทางด้าน เพื่อสร้างให้เกิดสมมติฐานใหม่ ๆ ใช้เพื่อเป็นการ ทดสอบแนวคิด ใช้เพื่อประเมินผลการวิจัยทางธุรกิจ ใช้ในการทดสอบแบบสอบถาม เพื่อความเข้าใจที่ ตรงกัน ใช้ประโยชน์ ในการทำ Pilot Study ศึกษาบางเรื่องเพื่อเป็นแนวทางในการทำ Case Study ต่อไป หรือบางชิ้นงานใช้เพื่อสำรวจความคิดเห็น ทิศนคติของประชากรต่อปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นที่สนใจจะ ศึกษา (โยธิน แสงวดี, 2558) อย่างไรก็ตาม การใช้ประโยชน์จากศักยภาพของการสนทนากลุ่มใน การวิจัยจากการสนทนากลุ่มนั้นมีลักษณะผสมของ การสังเกตอย่างมีส่วนร่วม และวิธีการสัมภาษณ์ แต่กระนั้นยังมีสิ่งที่จะต้องคำนึงถึง คือ ความเหมาะสมในการใช้การสนทนากลุ่มให้เหมาะสมกับ วัตถุประสงค์ของการวิจัยแต่ละเรื่องและใช้ให้เต็มศักยภาพของวิธีการ โดยอาจใช้ในฐานที่เป็นวิธีวิจัย ที่เบ็ดเสร็จสมบูรณ์ในตัว หรือใช้เสริมกับวิธีการแบบอื่นก็ได้ เช่น การใช้การสนทนากลุ่มก่อนหรือหลัง การสำรวจ หรือใช้เสริมสำหรับการเปรียบเทียบข้อมูลจากการสนทนากลุ่มกับการสัมภาษณ์เชิงลึก (ปราณี โพธิสุข, 2550)

จากการศึกษาพบว่า การนำกระบวนการสนทนากลุ่มไปใช้นั้น ยังมีความเข้าใจผิดอยู่ มากระหว่างการสนทนากลุ่มกับการสัมภาษณ์กลุ่ม (ทวิศักดิ์ นพเกษร, 2548) ซึ่งการสนทนาทั้ง 2 แบบ อาจดูคล้ายกันแต่แท้จริงแล้วมี ทิศทางการสนทนา (dynamics) ที่แตกต่างกัน โดยทวิศักดิ์ นพเกษร ได้สรุปเป็นตารางเปรียบเทียบลักษณะข้อแตกต่างไว้ดังนี้

การสนทนากลุ่ม (Group Discussion)	การสัมภาษณ์กลุ่ม (Group Interview)
มีลักษณะเป็นการสนทนา อภิปรายโต้ตอบอย่างอิสระระหว่างสมาชิกในกลุ่มกันเองตามประเด็นที่กำหนด โดยสมาชิกทุกคนในกลุ่มเป็นศูนย์กลางของการสื่อสารภายในกลุ่ม	เป็นการถามตอบระหว่างผู้สัมภาษณ์กับสมาชิกแต่ละคน โดยมีผู้สัมภาษณ์เป็นศูนย์กลางของการสื่อสารภายในกลุ่ม
	

ภาพที่ 2.2 เปรียบเทียบลักษณะข้อแตกต่างการสนทนากลุ่มและสัมภาษณ์กลุ่มของทวีศักดิ์ นพเกษร

กรแก้ว จันทภาษา (2550) ได้อธิบายคุณลักษณะของการสนทนากลุ่มในด้านประโยชน์และข้อจำกัดของการสนทนากลุ่มไว้ดังนี้

ประโยชน์ของการสนทนากลุ่ม

1. ใช้ในการศึกษาความคิดเห็น ทักษะคิด ความรู้สึก การรับรู้ ความเชื่อ และพฤติกรรม

2. ใช้ในการกำหนดสมมติฐานใหม่ ๆ

3. ใช้ในการกำหนดคำถามต่าง ๆ ที่ใช้ในแบบสอบถาม

4. ใช้ค้นหาคำตอบที่ยังคลุมเครือ หรือยังไม่แน่ชัด

5. ใช้ในการประเมินผล

ข้อจำกัดของการสนทนากลุ่ม

ข้อจำกัดของการสนทนากลุ่มประกอบไปด้วย 7 ประเด็น ดังนี้

1. ผู้ดำเนินการสนทนาที่ไม่ได้รับการฝึกฝนอย่างถูกต้อง จะทำให้การดำเนินกลุ่มไม่ราบรื่น

2. หากไม่มีการเรียบเรียงการสนทนาให้ชัดเจน อาจทำให้เกิดการสับสนใจประเด็นสนทนา

3. ผู้ร่วมวงสนทนาที่ไม่มีลักษณะร่วมคล้ายกัน หรือวัฒนธรรมเดียวกัน และไม่สามารถข่มกันได้ การสนทนาจึงจะไม่ราบรื่น บรรยากาศกลุ่มเสีย หรือมีคนไม่พูดมากขึ้น

4. ข้อมูลจากการสนทนากลุ่มไม่สามารถให้ภาพพฤติกรรมจริง ซึ่งได้จากการสังเกต เพราะสิ่งที่คิดหรือพูดออกมาอาจไม่ใช่สิ่งที่ทำ

5. ข้อมูลจากกลุ่มแต่ละกลุ่มไม่สามารถเป็นตัวแทนของสังคมหรือวัฒนธรรมที่ผู้ร่วมสนทนาคำเนินชีวิตอยู่ได้ แต่ข้อมูลเหล่านั้นใช้อธิบายได้เฉพาะกับบริบทของกลุ่มนั้น ๆ เท่านั้น

6. การสนทนากลุ่มไม่เหมาะที่จะใช้ในหัวข้อสนทนาที่เป็นเรื่องส่วนตัวมาก ๆ

7. การสร้างแนวคำถาม จะต้องเรียบเรียงแนวคำถามให้ดีไม่วกวน โดยอาจจะเรียงลำดับตามประเภทของประเด็นตามความยากง่ายหรือตามลำดับความตรงไปตรงมาและซับซ้อนของเหตุผล

8. การคัดเลือกสมาชิกผู้เข้าร่วมวงสนทนา จะต้องได้ตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ โดยต้องมีลักษณะต่าง ๆ ที่เหมือนกัน (Homogeneous) ไม่ซับซ้อนและสนทนากลุ่ม

เมื่อพิจารณาความสอดคล้องของการสนทนากลุ่มกับการพัฒนาการคิดอย่างมีวิจรรย์ญาณแล้ว พบว่า กลวิธีและกลไกของการสนทนากลุ่มมีรูปแบบของการต้องขบคิด แสดงความคิดเห็น และอภิปรายโต้แย้ง ซึ่ง มาร์ซาโน และคณะ ได้แนะนำกลวิธีการสอนเพื่อแก้ปัญหาการคิดแบบยึดตัวเองเป็นศูนย์กลาง (egocentric) โดยฝึกการคิดแบบวิพากษ์ ด้วยการใช้อภิปรายโต้แย้ง ให้ผู้เรียนได้มีโอกาสในการสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นจากมุมมองที่แตกต่าง การคิดวิพากษ์ยังเป็นการทดสอบจุดอ่อนและจุดแข็งของข้อมูล โดยการตรวจสอบจากความเห็นที่ตรงกันหรือขัดแย้งกันของคู่สนทนา (Marzano, et al., 1988, อ้างถึงใน ฐปทอง กว้างสวัสดิ์, 2561) ซึ่งการสนทนากลุ่มมีองค์ประกอบที่ทำให้เกิดการอภิปรายสนับสนุนและโต้แย้ง และสร้างโอกาสในการแลกเปลี่ยนข้อมูล

สุคนธ์ สิ้นธพานนท์ ได้สรุปแนวทางสำหรับผู้สอนในการพัฒนาความสามารถในการคิดอย่างมีวิจรรย์ญาณให้แก่ักเรียน ไว้ว่าผู้สอนนั้นมีส่วนสำคัญในการช่วยพัฒนาการคิดอย่างมีวิจรรย์ญาณของนักเรียนผ่านการจัดกระบวนการสอน (สุคนธ์ สิ้นธพานนท์, 2553) ดังมีแนวทางโดยรวม 4 แนวทาง คือ

1. ปรับปรุงเปลี่ยนแปลงกระบวนการสอน โดยมีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นกระบวนการคิดอย่างมีวิจรรย์ญาณอย่างเป็นระบบ ฝึกให้นักเรียนพิจารณาปัญหา
2. ส่งเสริมให้นักเรียนตัดสินใจด้วยตนเอง เพื่อเป็นการพัฒนาทักษะกระบวนการคิด ซึ่งจะทำให้นักเรียนมีความเชื่อมั่นในตนเองและมีความรู้สึทที่เป็นอิสระ
3. ใช้สื่อการเรียนรู้แบบต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมการฝึกทักษะการคิดอย่างมีวิจรรย์ญาณ เช่น หนังสือ บทความประเภทต่าง ๆ หนังสือพิมพ์ นิตาน ฯลฯ สื่อเหล่านี้จะช่วยฝึกการคิดถึงความสัมพันธ์ของแต่ละเหตุการณ์ การใช้เหตุผลในการตัดสินใจเมื่อเจอสถานการณ์ต่าง ๆ
4. ให้นักเรียนมีการอภิปรายร่วมกันตามหัวข้อต่าง ๆ ที่น่าสนใจ หรือเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบันจากข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ โดยให้นักเรียนฝึกที่จะสำรวจความคิดเห็นของบุคคลในข่าว หรือในสื่ออื่น ๆ การจัดกิจกรรมการอภิปรายนั้นนอกจากจะช่วยส่งเสริมทักษะการอภิปรายเชิงวิเคราะห์แล้วยังสามารถช่วยให้นักเรียนมีทักษะในการลงข้อสรุปและรู้จักประเมินความ

คิดเห็นของผู้อื่นและรู้จักการอ้างเหตุผลรวมไปถึงการฝึกที่จะรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นด้วยใจเป็นกลางอีกด้วย

5. ส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักวางแผนการทำงานหรือกิจกรรมต่าง ๆ ให้นักเรียนวางเป้าหมายและแบบแผนการทำงาน ฝึกตรวจสอบขั้นตอนการดำเนินงาน ให้นักเรียนรู้จักการตรวจสอบและใช้เหตุผลในการพิจารณาตัดสินใจในการแก้ไขงาน หรือทำงานตามแผน

จะเห็นได้ว่าแนวทางสำหรับผู้สอนในการพัฒนาความสามารถด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณของสุคนธ์ สินธพานนท์ นั้น ได้มีการกล่าวถึงประโยชน์ของการอภิปรายในชั้นเรียนที่มีต่อการพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณไว้อย่างชัดเจนว่า การเปิดโอกาสให้นักเรียนได้อภิปรายกันต่อประเด็น หรือเรื่องราวใดเรื่องราวหนึ่ง ที่อาจจะเป็นเรื่องราวจากสื่อต่าง ๆ เช่น สื่อสิ่งพิมพ์ ข่าวสาร หรือประเด็นสังคมนั้น จะช่วยให้นักเรียนได้พัฒนาทักษะการแสดงความคิดเห็น ทักษะการสรุป การจับประเด็น ตลอดไปจนถึงการวิเคราะห์ การลงข้อสรุป การอ้างเหตุผล และการประเมินความคิดเห็น อันเป็นคุณลักษณะสำคัญของการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

2.2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการสนทนากลุ่มและการพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

Asrita และ Nurhilza ได้ศึกษาเกี่ยวกับทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนที่เกิดขึ้นในการอภิปรายกลุ่ม ซึ่งเป็นการศึกษานักเรียนในระดับประถมศึกษาของโรงเรียน Sukma Bangsa ประเทศ โดยให้ความสนใจไปในการสังเกตพฤติกรรม สังเกตแสดงทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนที่เกิดขึ้นในการสนทนากลุ่ม วัตถุประสงค์ของการศึกษาคั้งนี้ คือ ต้องการจำแนกลักษณะของทักษะการคิดวิจารณญาณที่แสดงออกมาในกระบวนการเรียนรู้โดยใช้การอภิปรายกลุ่มงาน โดยทำเป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ ศึกษานักเรียนระดับประถมศึกษา (Grade 5) จำนวน 2 กลุ่ม มีการบันทึกกิจกรรมการอภิปรายด้วยกล้องดิจิทัล และบันทึกเสียงการสนทนาของนักเรียนด้วยเครื่องบันทึกเสียง จากนั้นนำมาวิเคราะห์ ถอดความหมายและอภิปรายเชิงคุณภาพ ผลการศึกษาพบว่า จากทักษะทั้งสิ้น 14 ทักษะ คือ การฝึกปฏิบัติ (Practice), การแสดงออก (Action), การจัดการ (Management), การเห็นคุณค่า (Appreciation), ความตระหนักรู้คิด (Awareness), การใส่ใจผู้อื่น (Care), การประเมินผล (Evaluation), ความเข้าใจในสิ่งใดสิ่งหนึ่ง (Understanding), การวิเคราะห์ (Analysis), การประเมิน (Appraisal), การตีความ (Interpretation), การระบุตัวตน (Being), การสะท้อนคิด (Reflection), การทบทวน ตรวจสอบ (Reviewing) ถูกพบในการอภิปรายกลุ่มทั้งสิ้น 11 ทักษะ โดย 3 ทักษะที่ไม่พบ คือ การระบุตัวตน (Being), การสะท้อนคิด (Reflection), การทบทวน ตรวจสอบ (Reviewing) (Asrita & Nurhilza, 2561)

2.3 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้สื่อภาพยนตร์

การศึกษาส่วนนี้เป็นการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับสื่อภาพยนตร์ ซึ่งเป็นสื่อที่ถูกเลือกมาใช้ในงานวิจัยชิ้นนี้ ซึ่งจะอธิบายเกี่ยวกับศาสตร์และศิลป์ของภาพยนตร์ อิทธิพลของสื่อภาพยนตร์ที่มีต่อผู้ชม ตลอดจนประสิทธิภาพในการรับรู้เรื่องราว เนื้อหา และประสิทธิภาพในการเรียนรู้จากสื่อภาพยนตร์ อันเป็นสื่อที่ต้องมีการตีความทั้งจากเนื้อหา จากเสียง และที่สำคัญอย่างยิ่ง คือ การตีความจากภาพ

2.3.1 ความหมายของสื่อภาพยนตร์

สื่อภาพยนตร์ คือ ภาพฉายด้วยเครื่องทำให้เห็นเป็นภาพเคลื่อนไหวได้ ถ่ายทอดเรื่องราวต่าง ๆ ในลักษณะที่แสดงออกมาให้เห็นเป็นภาพเคลื่อนไหว (Motion pictures) โดยใช้หลักการที่เรียกว่า การเห็นภาพติดตา (Persistence of vision) ซึ่งอาจเป็นเรื่องราว หรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริง หรือเป็นการแสดงเสมือนจริง หรืออาจเป็นการแสดงและสร้างภาพจากจินตนาการของผู้สร้างก็ได้

การใช้สื่อภาพยนตร์เพื่อการเรียนรู้ ภาพยนตร์เป็นสื่อภาพเคลื่อนไหวที่มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้เป็นอย่างดี การชมภาพยนตร์ร่วมกันจะเป็นการสร้างจุดเริ่มต้นในการสนทนาและการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องสำคัญ ๆ ในชีวิต และภาพยนตร์ มักจะสามารถทำให้ผู้ชมมองเห็นและเข้าใจพฤติกรรมตลอดจนความขัดข้องต่าง ๆ ของมนุษย์ นอกจากนี้ภาพยนตร์ยังเป็นสื่อที่สามารถย้อนอดีตให้เราได้ดู หรือสามารถสะท้อนปัญหาปัจจุบันให้เราเห็น อีกทั้งยังช่วยให้เราสามารถจำแนกความเห็นแตกต่างกับผู้คนในประเทศอื่น ๆ กับภูมิหลังทางวัฒนธรรม และความเป็นอยู่ภายใต้เงื่อนไขทางสิ่งแวดล้อมที่ต่างกัน ซึ่งนับเป็นสื่อที่ชวนเปิดโลกกว้างให้กับผู้รับชมได้อย่างน่าอัศจรรย์ (สถาบันหนังสือสวีเดน, 2543)

2.3.2 ประเภทของสื่อภาพยนตร์

ในการจำแนกประเภทของภาพยนตร์นั้น จำแนกได้ 2 ลักษณะ คือ 1) จำแนกตามลักษณะการนำเสนอ 2) จำแนกตามหน้าที่หลักของการสื่อสาร (สมาน งามสนธิ, 2548)

2.3.2.1 การจำแนกตามลักษณะการนำเสนอ

(1) ภาพยนตร์ที่มีเนื้อหาเป็นจริง ถูกผลิตขึ้นเพื่อประโยชน์ในการสื่อสาร เช่น ภาพยนตร์ข่าว ภาพยนตร์สารคดี และภาพยนตร์เพื่อการศึกษา

(2) ภาพยนตร์ที่มีเนื้อหาจากการประพันธ์ คือ ภาพยนตร์ที่สร้างขึ้นตามความคิด จินตนาการ และความคาดหวัง ซึ่งเป็นสิ่งที่อาจเป็นไปได้ หรือเป็นไปได้ และมีการแปรรูปแบบย่อยด้วยลักษณะเนื้อหาของภาพยนตร์ เช่น ภาพยนตร์แนวแอคชั่น, แนวผจญภัย

ภาพยนตร์ภาพการ์ตูนเคลื่อนไหว, ภาพยนตร์ตลก, ภาพยนตร์ลึกลับ สืบสวนสอบสวน, ภาพยนตร์ชีวิต, ภาพยนตร์ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับเพศ, ภาพยนตร์สำหรับครอบครัว, ภาพยนตร์แฟนตาซี, ภาพยนตร์โรแมนติก, ภาพยนตร์ที่มีเนื้อหาสาระเป็นมหากาพย์, ภาพยนตร์ประเภทน่ากลัว

2.3.2.2 การจำแนกตามหน้าที่หลักของการสื่อสาร

(1) ภาพยนตร์ข่าว ซึ่งเป็นการบันทึกเหตุการณ์และสถานการณ์ที่เกิดขึ้นทั่วทุกมุมโลก เป็นที่สนใจของผู้รับสารจากสื่อทุกประเภท ไม่ว่าจะผลกระทบต่อผู้รับสารโดยตรงหรือไม่

(2) ภาพยนตร์เพื่อการศึกษา ภาพยนตร์ประเภทนี้ครอบคลุมถึงภาพยนตร์ทุกชนิด เนื่องจากภาพยนตร์ทุกชนิดล้วนมีประโยชน์ต่อการศึกษาทั้งสิ้นหากผู้ใช้รู้จักเลือกมาใช้ให้เหมาะกับชั้นเรียนและใช้อย่างถูกวิธี

(3) ภาพยนตร์เพื่อการแสดงความคิดเห็นและชักจูงใจ เป็นภาพยนตร์ที่มีจุดมุ่งหมาย เพื่อหวังผล (effect) จากสิ่งที่ผลิตขึ้นมาแสดงความคิดเห็นในการชักจูงใจ โดยกำหนดวัตถุประสงค์ (purpose) และมีเป้าหมายที่แน่นอน (goal-oriented) เช่น ภาพยนตร์โฆษณา ภาพยนตร์ประชาสัมพันธ์ ภาพยนตร์โฆษณาชวนเชื่อ

(4) ภาพยนตร์บันเทิง คือ ภาพยนตร์ที่สร้างขึ้นเพื่อความบันเทิง ภาพยนตร์บันเทิงมักจะมีอายุไม่เกิน 2 ชั่วโมง สร้างด้วยระบบเสียง แสง สี ที่ตระการตา เพื่อดึงดูดใจความบันเทิง สนุกสนาน และผ่อนคลายอารมณ์ของผู้ดู (สมาน งามสนิท, 2548)

2.3.3 การสื่อความหมายของภาพยนตร์

วิธีการสื่อความหมายของภาพยนตร์นั้น โดยทั่ว ๆ ไปเรียกว่าเป็นการสื่อสารหรือสื่อความหมายด้วย “ภาษาภาพยนตร์” ทั้งนี้ ผู้ชมอาจจะสามารถเข้าใจสิ่งที่ภาพยนตร์พยายามสื่อสารโดยที่ไม่จำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจเรื่องภาษาภาพยนตร์ เช่นภาพดอกกุหลาบสีแดงในภาพยนตร์ย่อมหมายถึง ดอกกุหลาบสีแดง แต่โดยส่วนใหญ่แล้วผู้สร้างภาพยนตร์มักมีการสื่อความหมายอื่น ๆ เพิ่มเติมไปในภาพดอกกุหลาบผ่านมุมกล้อง การจัดแสง หรือเทคนิควิธีการทางภาพยนตร์แบบอื่น ๆ ซึ่งในส่วนนี้การอ่านและการตีความภาษาภาพยนตร์จึงต้องใช้กระบวนการเรียนรู้ จึงจะช่วยให้ผู้ชมเข้าใจภาพยนตร์ได้อย่างดีมากยิ่งขึ้น (ประวิทย์ แต่งอักษร, 2560) ซึ่ง ประวิทย์ แต่งอักษร ได้สรุปโครงสร้างของภาษาภาพยนตร์ไว้ 5 หัวข้อหลัก คือ ภาษาภาพ เสียง การลำดับภาพ โครงสร้างการเล่าเรื่องในภาพยนตร์ การแสดงในภาพยนตร์

ภาษาภาพ การสื่อสารด้วยภาษาภาพในภาพยนตร์นั้นสื่อความหมายผ่านองค์ประกอบหลายส่วน เช่น การเสนองานของกล้อง ระยะเวลา มุมกล้อง การเคลื่อนกล้อง แสงและสี การบิดเบือนอัตราความเร็วของภาพ การจัดวางภาพ ทุกองค์ประกอบนี้ล้วนส่งผลให้การเห็นภาพต่าง ๆ บนภาพยนตร์นั้นเต็มไปด้วยความหมายตรงและความหมายแฝง

เสียง การสื่อสารด้วยเสียงในภาพยนตร์นั้นมีการใช้เสียงหลาย 3 ประเภท หลัก ๆ คือ เสียงประกอบเหตุการณ์ เสียงพูด และดนตรีประกอบ

การลำดับภาพ คือ การเชื่อม ประสาน รวบรวมแต่ละช็อตเข้าด้วยกันจนกลายเป็นภาพยนตร์โดยที่ผู้ชมอาจได้รับรู้ข้อมูลใหม่ มุมมองใหม่จากเทคนิคที่ใช้ในการเชื่อมประสานนั้น

โครงสร้างการเล่าเรื่อง ภาพยนตร์ส่วนใหญ่ทำหน้าที่การเล่าเรื่อง แต่การเล่าเรื่องของภาพยนตร์ไม่ได้เพียงแค่บอกว่าใคร ทำอะไร ที่ไหน แต่มีเทคนิคการเล่าที่มีลำดับ แบบแผนเป็นขั้นตอน และแต่ละขั้นตอนมีหน้าที่หลักของตนเอง และเกี่ยวพันกันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปในลักษณะต่าง ๆ ซึ่งจะช่วยนำการเล่าเรื่องนั้นดำเนินเรื่องจุดเริ่มต้นไปสู่จุดจบอย่างน่าติดตามและมีความหมาย ส่วนประกอบสำคัญในโครงสร้างการเล่าเรื่อง คือ ตัวละคร (Character) ความขัดแย้ง (Conflict) แบบแผนการเล่าเรื่อง (Narration)

การแสดงในภาพยนตร์ ธรรมชาติและคุณสมบัติพื้นฐานของสื่อที่แตกต่างกันจะส่งผลให้การสื่อสารผ่านการแสดงนั้นแตกต่างกัน ดังเห็นได้จากละครเวที ละครโทรทัศน์ ภาพยนตร์ การแสดงในภาพยนตร์นั้นนักแสดงอยู่ภายใต้การกำกับของผู้กำกับ และมีใช้การแสดงสด จึงสามารถแก้ไขความผิดพลาดได้ นั่นจึงหมายถึง การภาพการสื่อสารผ่านการแสดงของนักแสดงในภาพยนตร์นั้น ถือเป็นข้อดีการแสดงที่ดีที่สุดของนักแสดงในแต่ละช็อต

2.3.4 การตีความภาพในหลักการของภาพยนตร์

ลักษณะเด่นของภาพยนตร์ คือ ภาพยนตร์เป็นสื่อที่มักจะมีการใส่สัญลักษณ์พิเศษ (Special Symbol) ต่าง ๆ เข้าไป ซึ่งสัญลักษณ์เหล่านี้ คือ เครื่องมือที่มีประสิทธิภาพในการสื่อความหมายเสมอ ทั้งนี้การใช้สัญลักษณ์พิเศษที่พบเห็นในภาพยนตร์มี 2 ชนิด คือ 1) สัญลักษณ์ทางภาพ คือ องค์ประกอบทางภาพที่เราสามารถที่จะมองเห็นด้วยตาที่ถูกนำเสนอเข้า ๆ ในภาพยนตร์ เช่น วัตถุ สถานที่ หรือสิ่งมีชีวิต ที่อาจเป็นเพียงภาพภาพเดียว หรือเป็นกลุ่มภาพที่เกิดจากการตัดต่อที่ปรากฏให้เห็น นอกจากนี้ เทคนิคต่าง ๆ ที่ภาพยนตร์ใช้ไม่ว่าจะเป็น มุมกล้อง แสง สี ก็ยังสามารถที่จะสื่อความหมายได้เช่นกัน 2) สัญลักษณ์ทางเสียง คือ เสียงต่าง ๆ ที่สามารถสื่อความหมาย ให้ความหมาย หรือมีการเปรียบเทียบความหมาย ทั้งนี้เป็นไปเพื่อแสดงให้เห็นวัตถุประสงค์ของตัวละคร ไม่ใช่เพื่อสร้างอารมณ์ร่วมกับตัวละครและเรื่องราวในภาพยนตร์

2.3.5 มุมมองการเล่าเรื่องในภาพยนตร์ (Point of View)

มุมมองการเล่าเรื่องในภาพยนตร์ คือ การมองเหตุการณ์ในภาพยนตร์ ซึ่งทำให้ผู้ชมเข้าใจในพฤติกรรมของตัวละครแต่ละตัว โดยอาจจะเป็นการมองเหตุการณ์ในเรื่องผ่านสายตาของตัวละครตัวใดตัวหนึ่ง หรือเล่าเรื่องจากมุมมองของผู้ที่อยู่นอกเหตุการณ์ ทั้งนี้มุมมองของการเล่าเรื่องมีผลต่อความรู้สึก สามารถนำอารมณ์ของผู้ชมให้เกิดผู้รับชมรู้สึกคล้อยตามได้ (พรจันทร์ เสียงสอน, 2557) นอกจากนี้ในการเล่าเรื่อง ผู้เล่า หรือผู้สร้างภาพยนตร์มักจะมีจุดยืนบางอย่างในการเล่าเรื่อง

ซึ่งเป็นสิ่งประกอบสร้างความหมายต่าง ๆ ขึ้นมาอย่างไรก็ตามแต่ละจุดยืนนั้นจะมีความน่าเชื่อถือแตกต่างกัน การมีจุดยืนในการเล่าเรื่องเปรียบเสมือนการนำพาผู้ชมให้คิดตาม ทั้งนี้ Giannetti และ Leach ได้แบ่งมุมมองในการเล่าเรื่องของภาพยนตร์ออกเป็น 4 ประเภท คือ 1) การเล่าเรื่องจากมุมมองของบุคคลที่หนึ่ง (The First- Person Narrator) คือ ตัวละครเอกของเรื่องเป็นผู้เล่า ภาพยนตร์ที่พบบ่อยคือ ภาพยนตร์ประเภทอัตชีวประวัติ 2) การเล่าเรื่องจากมุมมองของบุคคลที่สาม (The Third-Person Narrator) คือ เล่าเรื่องจากบุคคลภายนอกที่ผู้เล่ากล่าวถึงตัวละครอื่น หรือเหตุการณ์ที่ตัวเองพบเห็นหรือเคยร่วมอยู่ด้วย 3) การเล่าเรื่องจากมุมมองที่เป็นกลาง (The Objective Narrator) คือ ผู้สร้างพยายามเล่าเรื่องที่เป็นกลาง เป็นการเล่าจากคนภายนอก ลักษณะพิเศษของการเล่าเรื่องแบบนี้คือผู้ชมไม่สามารถเข้าถึงอารมณ์ของตัวละครได้อย่างลึกซึ้ง และสามารถตัดสินเรื่องราวที่เกิดขึ้นได้เองพบมากในภาพยนตร์กลุ่มข่าว สารคดี หรือภาพยนตร์แนวสมจริง 4) การเล่าเรื่องแบบรู้รอบด้าน (The Omniscient Narrator) คือ การเล่าเรื่องที่ไม่มีการจำกัด รัจจิตใจของตัวละครทุกตัว ไม่มีข้อจำกัดด้านเวลาสามารถจะย้อนไปมาได้โดยอิสระ และเป็นวิธีการเล่าเรื่องที่ถูกนำมาใช้มากที่สุดในการภาพยนตร์ (Giannetti & Leach, 1999)

อย่างไรก็ตามการเล่าเรื่องของภาพยนตร์ เป็นเพียงการประกอบสร้างความจริงโดยใช้ ภาพตัวแทนและการนำเสนอภาพตัวแทน ซึ่งหมายถึง สิ่งที่ผู้ชมได้รับชมไปนั้นไม่ได้มีความหมายแค่ภาพตามที่ตาเห็น แต่รับรู้ถึงความหมายทั้งหมดจากกระบวนการต่าง ๆ ในการนำเสนอภาพนั้นออกมา (พรจันทร์ เสียงสอน, 2557)

2.3.6 การเลือกภาพยนตร์มาใช้กิจกรรม

ภาพยนตร์ส่วนใหญ่สามารถนำมาใช้เป็นสื่อในการช่วยเพิ่มประสบการณ์ให้กับผู้ชมได้เป็นอย่างดี แต่ในการศึกษานี้มีความจำเป็นจะต้องเลือกภาพยนตร์ที่จะช่วยเพิ่มประสบการณ์ด้านใหม่ ๆ ให้ผู้ที่เข้าร่วมการศึกษา ผู้วิจัย จึงเลือกภาพยนตร์ในหลากหลายประเด็น โดยที่จุดร่วมของภาพยนตร์ทุกเรื่องที่ถูกคัดเลือกมาใช้ คือ เป็นภาพยนตร์ที่ส่งเสริม กระตุ้นให้เกิดการคิด และตั้งคำถามต่อประเด็นปัญหาในภาพยนตร์ อีกทั้งเป็นภาพยนตร์ที่ไม่มีบทสรุปชัดเจน เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้ชมร่วมพิจารณาและอภิปรายเพื่อนำไปสู่บทสรุป นอกจากนี้ ยังเลือกภาพยนตร์ที่มีคุณภาพทั้งทางเนื้อหาและศิลปะ เนื่องจากภาพยนตร์ที่มีการใช้ศิลปะที่ดีนั้น จะสามารถใช้ศาสตร์ทางศิลปะนำพาผู้ชมไปร่วมรับรู้ประสบการณ์ที่เล่าผ่านภาพยนตร์ได้ลึกซึ้ง นอกจากนี้ การเลือกภาพยนตร์นั้นควรเน้นที่คุณค่าทางศิลปะ โดยเฉพาะการสื่อสารทางภาษาภาพยนตร์ จะทำให้ผู้ชมเข้าใจเนื้อหายิ่งขึ้น โดยที่ภาพยนตร์นั้นยังอยู่ในขอบเขตความสนใจและวุฒิภาวะของผู้ชมด้วย (สุทธิดา กัลยาณรุจ, 2549)

- (1) เนื้อหาของภาพยนตร์ เป็นเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับทัศนคติความเป็นมนุษย์
- (2) การสะท้อนพฤติกรรมของตัวละคร ผลของการกระทำทั้งในแง่บวกและลบ

(3) ประเด็นหลักหรือแก่นของภาพยนตร์ เป็นประเด็นที่สามารถเชื่อมโยงกับชีวิต และประสบการณ์ทางตรงหรือทางอ้อมกับกลุ่มตัวอย่างได้

(4) เหมาะสมกับวัยและอยู่ในขอบเขตความสนใจของกลุ่มตัวอย่าง

2.3.6.1 แนวทางการนำภาพยนตร์ไปใช้ในห้องเรียน

Jane King ได้เสนอแนวทางการนำภาพยนตร์ไปใช้ในห้องเรียนไว้ 4 แนวทาง ดังนี้

1) เลือกช่วงเหตุการณ์ที่เกิดในภาพยนตร์ หรือ เลือกใช้ฉากที่ต่อเนื่อง ในช่วงระยะเวลาหนึ่ง

2) เลือกใช้ภาพยนตร์แบบฉากเดียว โดยเลือกช่วงฉากที่มีการใช้ภาษา เพื่อนำไปสอนภาษา

3) ผู้สอนคัดฉากที่มีประเด็นที่น่าสนใจเพียงฉากเดียว หรือสองฉาก

4) ใช้ภาพยนตร์ทั้งเรื่อง แต่วิธีการนี้อาจไม่เหมาะสมกับห้องเรียนที่มีข้อจำกัด เกี่ยวกับ เวลาและความสามารถในการชมภาพยนตร์ระยะเวลาของนักเรียน

ทั้งนี้ภาพยนตร์หรือฉากที่เลือกมาควรเป็นภาพยนตร์ที่มาพร้อมกับคำถามกระตุ้นความคิดหรือคำพูดที่ช่วยกระตุ้นการสนทนาและการมีปฏิสัมพันธ์ มีการเลือกเปิดหรือปิดคำบรรยายได้ เพื่อเลือกใช้กรณีมีปัญหาด้านภาษา ภาพยนตร์นั้นควรช่วยสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ผ่อนคลายและช่วยให้ส่งเสริมกลวิธีการสอนในชั้นเรียน (King, 2002)

2.3.6.2 เกณฑ์การคัดเลือกภาพยนตร์ที่เหมาะสม สำหรับการนำไปใช้ประกอบ กิจกรรมพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

สุทธิดา กัลยาณรุจ (2549) ได้เสนอแนวทางการคัดเลือกภาพยนตร์ ดังนี้

1) ภาพยนตร์ควรมีเนื้อหาเกี่ยวกับทักษะความเป็นมนุษย์ แสดงถึงความ เป็นมนุษย์ในมิติ หรือในแง่มุมต่าง ๆ นำเสนอภาพของการดำเนินชีวิตของมนุษย์

2) ภาพยนตร์มีองค์ประกอบครบถ้วนใน 3 องค์ประกอบ คือ ด้านงาน วรรณกรรม อันมีโครงเรื่อง แก่นเรื่อง ตัวละคร ฉาก ชัดเจน ด้านศิลปะการแสดง คือ มีนักแสดงที่สม บพบาท สมจริง และด้านภาษาภาพยนตร์ คือ มีการใช้เทคนิคและภาษาภาพยนตร์ในการประกอบการ เล่าเรื่องราวที่ผู้สร้างต้องการสื่อสาร ทั้งด้านการสื่อความหมายด้วยภาพ สื่อความหมายด้วยเสียง สี และเทคนิคการตัดต่อ

2.3.7 กรอบแนวคิดการจัดกิจกรรม

การจัดกิจกรรมชมภาพยนตร์เพื่อมุ่งหวังพัฒนาความสามารถด้านการคิดอย่างมี วิจารณญาณนั้น มีส่วนของกิจกรรมที่ควรให้ความสำคัญ 2 ช่วง นั่นคือ ก่อนชมภาพยนตร์และหลังชม ภาพยนตร์ เป็นกรอบแนวคิดการจัดกิจกรรม ดังนี้

ก่อนชมภาพยนตร์ เป็นช่วงเวลาที่ยุติกิจกรรมควรให้ข้อมูลเกี่ยวกับภาพยนตร์ แก่ผู้ชมหรือกลุ่มตัวอย่าง โดยเป็นข้อมูลเกี่ยวกับโครงสร้างและองค์ประกอบต่าง ๆ ของภาพยนตร์, ภูมิหลังของภาพยนตร์ เช่น ที่มาของการสร้าง, ข้อมูลของผู้สร้าง เช่น ผู้กำกับ และสิ่งที่สำคัญ คือ แนวทางการพิจารณาประเด็นจากภาพยนตร์ อาจเป็นการกล่าวถึงประเด็นหลัก แก่นหลักของภาพยนตร์ เพื่อให้ผู้ชมสนใจและใส่ใจในประเด็นนี้ระหว่างชมภาพยนตร์มากขึ้น

หลังชมภาพยนตร์ เป็นช่วงเวลาที่ต้องคิดสรรกิจกรรมที่จะสามารถกระตุ้นการคิด การใช้เหตุผล และใช้กระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ซึ่งการมีประเด็นคำถามเกิดขึ้นในวงสนทนา จะเป็นสิ่งที่ช่วยกระตุ้นการคิดและหาคำตอบได้เป็นอย่างดี ดังนั้น การจัดกิจกรรมสนทนาหลังชมภาพยนตร์ จึงไม่ควรเพียงแค่อ่านมุมมองความคิดของแต่ละคน แต่ควรเป็นกิจกรรมที่ควรทำให้เกิดการตั้งคำถามกันในวงสนทนา เพื่อเป็นการเริ่มต้นกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณต่อไป เช่น

- ให้เกิดการตอบคำถาม หรือแลกเปลี่ยนทัศนะจากการชมภาพยนตร์
- เขียน หรืออภิปราย เกี่ยวกับแนวคิดของภาพยนตร์
- เขียน หรือ อภิปรายเกี่ยวกับลักษณะและพฤติกรรมของตัวละคร
- แสดงทัศนคติของตนโดยเปรียบเทียบพฤติกรรมตัวละคร หรือ สมมติตนเองเป็นตัวละคร และอภิปรายถึงผลของการกระทำที่ตัวละคร หรือ ตนเอง เลือกกระทำ
- ตั้งคำถามเกี่ยวกับประเด็นหลักของภาพยนตร์
- เขียน หรือ อภิปราย สรุปใจความสำคัญที่แสดงถึงประเด็นของภาพยนตร์และแสดงให้เห็นความคิดรวบยอด
- แสดงความคิดเห็นของตนเองและรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น

2.3.8 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาพยนตร์และการพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

เมื่อได้ศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณแล้ว ผู้วิจัยพบว่า การศึกษาด้านการพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณในโรงเรียน นิยมใช้รูปแบบการเรียนการสอนในการพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณมากกว่าการใช้สื่อภาพยนตร์ และมักจะใช้สื่อภาพยนตร์เพื่อเป็นเครื่องมือในการพัฒนาทักษะทางด้านภาษา เช่น พัฒนาการเรียนภาษาอังกฤษ แต่เมื่อศึกษาการใช้สื่อภาพยนตร์ในระดับชั้นอุดมศึกษา พบว่า มีการนำสื่อภาพยนตร์ในลักษณะการฉายแบบเต็มเรื่องมาประยุกต์ใช้ในกระบวนการเรียนการสอนเรื่องมนุษยกับวรรณกรรม ซึ่งได้มีการศึกษาว่าวรรณกรรมสมัยใหม่ เช่นภาพยนตร์นั้นจะช่วยส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณได้หรือไม่ งานศึกษาของสุทธิดา เป็นงานที่ศึกษานักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนวิชาพื้นฐานส่วนสอง มธ.115 มนุษย์กับวรรณกรรมสมัยใหม่ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2549 จำนวน 751 คน โดยใช้การรวบรวมแบบสอบถาม แบบทดสอบ และการสนทนากลุ่มแบบ Focus Group มีการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพื้นฐานประกอบการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยที่สื่อวรรณกรรมสมัยใหม่ที่ถูกเลือกใช้ใน

การศึกษานั้น วรรณกรรม (หนังสือ) และภาพยนตร์ องค์ประกอบหลักของการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ การชมภาพยนตร์ และทำข้อสอบย่อยในชั่วโมง มีสมุดบันทึกและการอภิปรายในชั้นเรียน ผลการศึกษาพบว่า นักศึกษามีการพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณที่ดีขึ้นในระดับปานกลาง และมีความเข้าใจเหตุผลในการกระทำของตัวละครที่ซับซ้อนได้ นักศึกษาคำนึงถึงความสัมพันธ์ของการกระทำของตนเองและผู้อื่น นอกจากนี้ สุทธิดา ยังได้อภิปรายจากผลสำรวจความพึงพอใจต่อการสอนโดยสื่อภาพยนตร์ ประเด็นวิธีการนำภาพยนตร์ไปใช้ช่วยพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณไว้ว่า การแจ้งแนวทางการชมภาพยนตร์ อธิบายโครงสร้าง องค์ประกอบอื่น ๆ ของภาพยนตร์เบื้องต้น ทั้งด้านภาษาภาพยนตร์ และการแสดง จะช่วยให้นักศึกษาเข้าใจเนื้อหาของภาพยนตร์ได้ดียิ่งขึ้น และมีความคิดเห็นเพิ่มเติมว่าในการเลือกภาพยนตร์นั้นควรเน้นที่คุณค่าทางศิลปะ โดยเฉพาะการสื่อสารทางภาษาภาพยนตร์ จะทำให้ผู้ชมเข้าใจเนื้อหาดีขึ้น โดยที่ภาพยนตร์นั้นยังอยู่ในขอบเขตความสนใจ และวุฒิภาวะของนักศึกษาด้วย (สุทธิดา กัลยามจรูจ, 2549)

นอกจากการศึกษาด้านความเป็นมนุษย์และวรรณกรรมแล้ว ผู้วิจัยพบว่า งานวิจัยสายการแพทย์และพยาบาล ได้มีการใช้สื่อภาพยนตร์ในการเรียนการสอน เช่นกัน โดยเลือกใช้ในรายวิชาการพยาบาลบุคคลที่มีปัญหาทางจิต วัตถุประสงค์งานวิจัยนี้ คือ เพื่อศึกษาเจตคติของนักศึกษาต่อการใช้สื่อภาพยนตร์ในการจัดการเรียนการสอนรายวิชาการพยาบาลบุคคลที่มีปัญหาทางจิต ศึกษาในนักศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต ชั้นปีที่ 3 รุ่นที่ 23/2 และ 23/3 วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สุราษฎร์ธานี จำนวน 191 ราย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามเจตคติต่อการใช้สื่อภาพยนตร์ในการจัดการเรียนการสอนรายวิชาการพยาบาลบุคคลที่มีปัญหาทางจิต วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงบรรยาย ซึ่งผลการศึกษาพบว่า เจตคติของนักศึกษาต่อการใช้สื่อภาพยนตร์ในการจัดการเรียนการสอนอยู่ในระดับดี โดย 3 อันดับแรก คือ นักศึกษามีเจตคติที่ดีต่อการใช้สื่อภาพยนตร์ในการจัดการเรียนการสอนโดยเฉพาะช่วยพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ การทำงานเป็นทีม และการมีส่วนร่วมในการเรียนการสอน (สุทธนันท์ กัลกะ, ขวัญตา ภูริวิทยาธิระ, และ ปนิตา พุ่มพุท, 2557)

จากการทบทวนวรรณกรรมเพื่อศึกษาเกี่ยวกับการคิดอย่างมีวิจารณญาณในครั้งนี้นั้น ทำให้ผู้วิจัยพบว่า การพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณเป็นประเด็นที่ได้รับความสนใจอย่างกว้างขวาง อาจเพราะความเชื่อที่ว่าหากระดับการคิดของมนุษย์ทุกคนได้รับการพัฒนา ย่อมนำมาสู่ความเติบโต ความก้าวหน้าควมมีประสิทธิภาพของมนุษย์ดังนั้น ดังนั้นการคิดอย่างมีวิจารณญาณจึงถูกนำไปใช้พัฒนาควบคู่กับการจัดกระบวนการเรียนรู้โดยผู้ที่สนใจความเชื่อมโยงของกระบวนการเรียนรู้กับการพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณนั้น ได้จัดการเรียนรู้ในรูปแบบที่แตกต่างกันออกไป ทั้งใช้วิธีการประเด็นทางสังคม การจัดกระบวนการเรียนรู้ผ่านการอ่าน คำวิจารณ์ภาพยนตร์ เรียนรู้ผ่านแผนผังภาพ หรือแม้กระทั่งการเรียนรู้การคิดอย่างมีวิจารณญาณผ่านสื่อออนไลน์ และบทเรียนออนไลน์ อีกทั้งยังได้พบงานวิจัยอื่น ๆ ที่ได้ศึกษาการพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

ที่ใช้ภาพยนตร์เป็นสื่อในการเรียนรู้ และผลการวิจัยก็ยืนยันว่าภาพยนตร์สามารถพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณได้ จึงมีความเป็นไปได้ว่าสื่อภาพยนตร์จะเป็นสื่อที่มีรูปแบบ หรือองค์ประกอบบางอย่างที่เหมาะสมกับการใช้เป็นสื่อในการพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

บทที่ 3

วิธีการวิจัย

การดำเนินการวิจัย เรื่อง การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ของการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ผ่านกระบวนการสนทนาหลังชมภาพยนตร์ มีขั้นตอนการดำเนินงานวิจัย ดังนี้

1. ออกแบบงานวิจัย
2. กำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
3. ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการทดลอง
4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
5. การเก็บรวบรวมข้อมูล
6. การวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 การออกแบบงานวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสานเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ (Mixed Methods) ใช้การทดลองแบบกึ่งทดลอง (Quasi-Experiment) ร่วมกับการสังเกตระหว่างการร่วมกิจกรรม และการสัมภาษณ์ โดยมีการแบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มควบคุมจะได้ชมภาพยนตร์แต่ไม่เข้าร่วมกระบวนการสนทนา กลุ่มหลังชมภาพยนตร์ กลุ่มทดลองจะได้ชมภาพยนตร์พร้อมร่วมกระบวนการสนทนา กลุ่มหลังชมภาพยนตร์ โดยที่ทั้ง 2 กลุ่ม จะร่วมชมภาพยนตร์ 4 เรื่อง 4 ครั้ง โดยแบ่งช่วงเวลาการชมเป็นสัปดาห์ละ 1 เรื่อง/ครั้ง ระยะเวลารวมในการทดลอง คือ 4 สัปดาห์ ทุกครั้งหลังชมภาพยนตร์กลุ่มทดลองจำนวน 20 คน จะเข้าร่วมกระบวนการสนทนา กลุ่ม เริ่มดำเนินการสนทนาโดยรับฟังประเด็นการสนทนาจากผู้วิจัย ตามประเด็นในแผนการจัดกิจกรรมแต่ละครั้ง ทั้งนี้ ระหว่างการสนทนานั้นจะมีการบันทึกการสนทนา โดยมีผู้บันทึกการสนทนาประจำกลุ่มและมีการใช้เครื่องบันทึกเสียง การวัดตัวแปรตามทั้งสองกลุ่มจะถูกวัดด้วยแบบวัดการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ในช่วงก่อนทดลอง (ก่อนเริ่มกิจกรรมสัปดาห์ที่ 1) และหลังทดลอง (หลังเสร็จสิ้นกิจกรรมสัปดาห์ที่ 4)

3.2 การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

3.2.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตสมุทรสาคร จำนวน 78 คน

3.2.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตสมุทรสาคร ปีการศึกษา 2562 ใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) ทั้งสิ้น 40 คน ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีช่วงอายุที่เหมาะสม คือ 18-22 ปี และเป็นนักศึกษาที่กำลังศึกษาวิชาความสัมพันธ์กับผู้ปกครองและชุมชน นักศึกษาต้องศึกษาและเรียนรู้เกี่ยวกับรูปแบบความสัมพันธ์และวิถีปฏิบัติต่อผู้คนที่สังคมในระดับต่าง ๆ ซึ่งการพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณนี้ จะช่วยส่งเสริมให้นักศึกษาเข้าใจมิติต่าง ๆ ในความสัมพันธ์ในชุมชน เรียนรู้ที่จะทำความเข้าใจในความสัมพันธ์ และปัญหาต่าง ๆ ในครอบครัวและในชุมชนอีกทั้งส่งเสริมการปฏิบัติต่อผู้คนที่ถูกต้องและเหมาะสมมากยิ่งขึ้น ในกระบวนการทดลองนั้น จะแบ่งกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดออกเป็นกลุ่มทดลอง 20 คน และกลุ่มควบคุม 20 คน ด้วยการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple random sampling)

3.2.3 สถานที่ที่ใช้ในการวิจัยและเก็บข้อมูล

การทดลองเพื่อวิจัยนี้เป็นการจัดฉายภาพยนตร์และจัดกิจกรรมสนทนากลุ่มหลังชมภาพยนตร์ ณ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตสมุทรสาคร โดยจัดฉายภาพยนตร์พร้อมกัน เมื่อชมภาพยนตร์เสร็จสิ้น แยกห้องสำหรับสำหรับกลุ่มทดลองและกลุ่มทดลอง

3.3 ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการทดลอง

ผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดกิจกรรมการทดลอง โดยแบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนการเตรียมการ และ ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

3.3.1 ขั้นตอนการเตรียมการ

3.3.1.1 คัดเลือกภาพยนตร์

ในขั้นตอนการคัดเลือกภาพยนตร์นั้น ผู้วิจัยได้เลือกภาพยนตร์ที่อยู่ในเกณฑ์การคัดเลือกมากลุ่มหนึ่ง แล้วนำไปเสนอบุคคลที่เชี่ยวชาญเรื่องการคัดเลือกภาพยนตร์เพื่อการเรียนรู้จำนวน 3 ท่าน เพื่อให้คำแนะนำและตรวจสอบความเหมาะสมของภาพยนตร์ในการนำมาใช้ในกิจกรรมการทดลอง เพื่อศึกษาผลของการชมภาพยนตร์และการสนทนากลุ่มที่มีต่อการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาระดับปริญญาตรีมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ ครั้งนี้

3.3.1.2 เตรียมอุปกรณ์จัดฉาย

การจัดฉายภาพยนตร์นั้น มีอุปกรณ์ที่จำเป็นและต้องมีมาตรฐานในการใช้งานที่เหมาะสม จึงจะช่วยให้การชมภาพยนตร์นั้นสร้างความเข้าใจและส่งเสริมความรู้ให้กับผู้ชมได้ ซึ่งอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ต้องจัดเตรียมมีดังนี้

1. แผ่นดีวีดีภาพยนตร์ การทดลองครั้งนี้ผู้วิจัยเลือกใช้การจัดฉายภาพยนตร์จากแผ่นดีวีดี เนื่องจากหาซื้อได้ทั่วไป และสามารถใช้งานบนเครื่องคอมพิวเตอร์ได้สะดวก
2. เครื่องฉายโปรเจ็คเตอร์ ควรเป็นเครื่องฉายที่มีความคมชัด และอยู่ในระยะที่เหมาะสม ไม่วางไว้ในบริเวณที่รบกวนสายตาผู้ชม
3. อุปกรณ์ขยายเสียง อุปกรณ์ขยายเสียงในภาพยนตร์ที่เปิดใช้งานบนคอมพิวเตอร์ ควรให้คุณภาพเสียงที่ดังชัดเจน ไม่มีเสียงแทรก
4. คุณภาพแสงในห้องจัดฉายภาพยนตร์ ห้องฉายภาพยนตร์ควรมีลักษณะที่ควบคุมแสงได้ ห้องที่ปิดทึบคือ ห้องที่เหมาะสมที่สุด แต่หากมีข้อจำกัดด้านสถานที่ ควรหาอุปกรณ์อื่น ๆ มาติดตั้งเพิ่ม หรืออย่างน้อยควรเป็นห้องที่ยังทำให้เห็นภาพของภาพยนตร์ชัดเจน

3.3.1.3 เตรียมแบบวัดการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างจะต้องมีการทำแบบวัดการคิดอย่างมีวิจารณญาณ 1 ครั้ง ก่อนเริ่มกิจกรรมการทดลอง ผู้วิจัยจึงได้จัดเตรียมเอกสารแบบวัดการคิดอย่างมีวิจารณญาณ จำนวน 40 ชุด และกระดาษคำตอบอีก 80 ชุด สำหรับก่อนเข้าร่วมกิจกรรมการทดลอง และหลังเข้าร่วมกิจกรรมการทดลอง

3.3.2 ขั้นตอนการดำเนินการ

3.3.2.1 แบ่งกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยดำเนินการแบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 2 กลุ่มด้วยการจับสลาก

3.3.2.2 ทำแบบวัดการคิดอย่างมีวิจารณญาณก่อนเข้าร่วมกิจกรรมการทดลอง

โดยให้กลุ่มตัวอย่างทำแบบวัดการคิดอย่างมีวิจารณญาณจำนวน 52 ข้อ ใช้เวลาในการทำทั้งสิ้น 50 นาที

3.3.2.3 ฉายภาพยนตร์

การจัดฉายภาพยนตร์นั้นดำเนินการจัดฉาย 4 เรื่อง ใน 4 สัปดาห์ โดยจัดฉายภาพยนตร์สัปดาห์ละ 1 เรื่อง

1. ให้นักศึกษาหรือกลุ่มตัวอย่างเลือกที่นั่งสำหรับชมภาพยนตร์ โดยเลือกตำแหน่งที่ตนต้องการและรู้สึกสบาย ผ่อนคลายโดยอยู่บนพื้นฐานความเหมาะสมกับสถานที่
2. ผู้วิจัยแนะนำภาพยนตร์และมารยาทในการชมภาพยนตร์เบื้องต้น เช่น ชื่อเรื่อง ที่มาของภาพยนตร์ ข้อมูลผู้ผลิต ผู้สร้าง คำวิจารณ์คร่าว ๆ เช่น เป็นภาพยนตร์ตระกูลใด ภาษาใด แนะนำมารยาทที่พึงกระทำ เช่น การไม่คุยระหว่างชมภาพยนตร์ และงดใช้เครื่องมือสื่อสารทุกชนิด

3. จัดฉายภาพยนตร์ โดยใช้เวลาตามความยาวของภาพยนตร์แต่ละเรื่อง ซึ่งอยู่ในเวลาประมาณไม่เกิน 2 ชั่วโมง

4. พักทำกิจกรรมส่วนตัว เช่น เข้าห้องสุขา หรือ ดื่มน้ำ

3.3.2.4 กิจกรรมหลังชมภาพยนตร์

ช่วงกิจกรรมหลังชมภาพยนตร์นั้นกลุ่มควบคุมจะไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรมใด ๆ ในขณะที่กลุ่มทดลองจะเข้าร่วมกิจกรรมสนทนากลุ่ม โดยผู้วิจัยบันทึกการสนทนาด้วยกล้องดิจิทัลและแบบบันทึกการสนทนา โดยดำเนินการเช่นนี้ทุกครั้งหลังชมภาพยนตร์ ซึ่งกลุ่มทดลองจะได้เข้าร่วมกิจกรรมสนทนากลุ่มหลังชมภาพยนตร์ สัปดาห์ละ 1 ครั้ง ทั้งสิ้น 4 ครั้ง ใน 4 สัปดาห์ มีรายละเอียดขั้นตอน ดังนี้

1. แยกกลุ่มทดลองออกจากกลุ่มควบคุม โดยกลุ่มทดลองได้เข้าร่วมกิจกรรมสนทนาหลังชมภาพยนตร์ทันทีที่พักเรียบร้อยแล้ว ส่วนกลุ่มควบคุมพักผ่อนตามอัธยาศัย หรือเข้าร่วมชั้นเรียนวิชาอื่นตามตาราง

2. จัดกิจกรรมสนทนากลุ่มหลังชมภาพยนตร์ ซึ่งดำเนินการดังนี้

- ชี้แจงทำความเข้าใจรูปแบบกิจกรรม
- แจงประเด็นคำถาม ที่ต้องใช้ในการสนทนากลุ่มให้ทราบ โดยขึ้น

ข้อมูลให้ที่หน้ากระดาน

- เปิดโอกาสให้นักศึกษากลุ่มทดลองได้พูดคุยสนทนากันตามประเด็นดังกล่าว โดยผู้วิจัยเป็นผู้ยกประเด็นต่าง ๆ ที่ขาดหายในวงสนทนา ชวนคิดเรื่องต่าง ๆ ตามประเด็นคำถามบนกระดาน เพื่อให้ครบถ้วนตามประเด็นดังกล่าวทั้งหมด กิจกรรมนี้ใช้เวลาโดยประมาณ 30-40 นาที ตามแต่ความเหมาะสมของเนื้อหา

3.3.2.5 ทำแบบวัดการคิดอย่างมีวิจารณญาณหลังเข้าร่วมกิจกรรมการทดลอง

หลังจากที่กลุ่มตัวอย่างได้เข้าร่วมกิจกรรมการทดลองครบถ้วนทั้งสิ้น 4 ครั้งแล้ว ผู้วิจัยดำเนินการให้กลุ่มตัวอย่างได้ทำแบบวัดการคิดอย่างมีวิจารณญาณอีกครั้ง เพื่อรวบรวมข้อมูลไปใช้ในการวิเคราะห์ผลการทดลองของการศึกษาเรื่อง ผลของการชมภาพยนตร์และการสนทนากลุ่มที่มีต่อการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาระดับปริญญาตรีมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ ครั้งนี้

3.3.2.6 รวบรวมข้อมูลแล้วนำมาสรุปผลและวิเคราะห์ผล

นำแบบวัดการคิดอย่างมีวิจารณญาณทั้งก่อนและหลัง บันทึกสนทนากลุ่ม บันทึกการสังเกตพฤติกรรม รวมทั้งบันทึกบทสนทนากลุ่มย่อยมาสรุปผลและวิเคราะห์ผล

3.4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มี 2 ส่วน ประกอบด้วย คือ เครื่องมือที่ใช้เป็นสื่อในการจัดกระบวนการเรียนรู้ และเครื่องมือสำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.4.1 เครื่องมือที่ใช้เป็นสื่อในการจัดกระบวนการเรียนรู้

3.4.1.1 ภาพยนตร์

ภาพยนตร์ถือเป็นสื่อที่สำคัญในงานวิจัยนี้ ซึ่งการคัดเลือกภาพยนตร์ให้เหมาะสมนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมียุทธศาสตร์ในการคัดเลือก โดยผู้วิจัยคัดเลือกภาพยนตร์ที่จะสามารถเชื่อมโยงกับผู้ชมได้ กระตุ้นให้เกิดการขบคิด ตั้งคำถาม และหาคำตอบ โดยใช้ยุทธศาสตร์ดังต่อไปนี้

1. พิจารณาเนื้อหาของภาพยนตร์ เป็นเนื้อหาที่เกี่ยวกับทัศนคติความเป็นมนุษย์
2. การสะท้อนพฤติกรรมของตัวละคร ผลของการกระทำทั้งในแง่บวกและลบ
3. ประเด็นหลักหรือแก่นของภาพยนตร์ เป็นประเด็นที่สามารถเชื่อมโยงกับชีวิตและประสบการณ์ทางตรงหรือทางอ้อมกับกลุ่มตัวอย่างได้
4. เหมาะสมกับวัยและอยู่ในขอบเขตความสนใจของกลุ่มตัวอย่าง

ภาพยนตร์ที่ผู้วิจัยเลือกมาใช้ในการศึกษาครั้งนี้ มีจำนวนทั้งสิ้น 4 เรื่อง โดยมีประเด็นที่หลากหลายแตกต่างกันไป คือ Paddington, Gone Baby Gone, Juno, และฉลาดเกมส์โกง ซึ่งผู้วิจัยได้คัดเลือกตามยุทธศาสตร์ที่ศึกษาจากการทบทวนวรรณกรรมและส่วนหนึ่งเป็นภาพยนตร์ที่ถูกคัดเลือกให้เป็นสื่อเพื่อการเรียนรู้และพัฒนาการคิด โดยหอภาพยนตร์ (องค์การมหาชน) อีกทั้งได้รับการตรวจสอบความสอดคล้องกับเกณฑ์การคัดเลือกจากผู้ทรงคุณวุฒิจากหอภาพยนตร์ (องค์การมหาชน) โดยมีเนื้อหาโดยย่อ ดังนี้

Paddington (ชื่อภาษาไทย: **คุณหมีหิปปามาป่วนเมือง**) ความยาว 95 นาที ภาพยนตร์อังกฤษ ปี ค.ศ. 2014 ประเภท แอนิเมชัน, ครอบครัว เป็นภาพยนตร์เกี่ยวกับการอพยพย้ายถิ่นของหมีตัวหนึ่ง จากป่าในเปรูมาประเทศอังกฤษ เพื่อตามหาขายนักสำรวจชาวอังกฤษที่ป่าของตนรู้จักและหวังจะเป็นบ้านที่ปลอดภัย แต่เมื่อเดินทางมาถึงลอนดอน ประเทศอังกฤษ หมีตัวนี้กลับไม่พบชายที่ตามหา แต่กลับพบครอบครัวบราวน์ และครอบครัวนี้เองที่คอยให้ความช่วยเหลือทั้งด้านอาหาร ที่พัก และช่วยเหลือในการตามหาขายนักสำรวจคนนั้น เรื่องราวดำเนินไปด้วยภาพและการเล่าเรื่องที่น่ารัก เหมาะสำหรับเด็กและครอบครัว หากแต่ประเด็นที่ซ่อนไว้ภายใต้

ภavnารักนั้น คือ การช่วยเหลือผู้อพยพ ที่ผู้ช่วยต้องคิดว่า ควรช่วยเหลือผู้ที่อพยพมาจากบ้านเมืองอื่นหรือไม่ แค่นั้น อย่างไร

ตารางที่ 3.1

การวิเคราะห์เนื้อหาภาพยนตร์เรื่อง *Paddington*

เกณฑ์การคัดเลือกภาพยนตร์	ความเหมาะสมของภาพยนตร์
ทัศนคติความเป็นมนุษย์ ในเนื้อหาภาพยนตร์	นำเสนอเรื่องราวของมนุษย์ที่ต้องตัดสินใจในช่วยเหลือผู้อื่น โดยคำนึงถึงความปลอดภัยของครอบครัวไปพร้อมกัน
การสะท้อนพฤติกรรมตัวละคร	พฤติกรรมของตัวละครหลัก มีทั้งด้านดี และไม่ดี โดยที่ตัวเองของเรื่องมีพฤติกรรมที่เหมาะสม และไม่เหมาะสมปนกันไป ตัวละครร้ายของเรื่องมีพฤติกรรมด้านร้าย โดยที่ภาพยนตร์แสดงให้เห็นถึงผลของพฤติกรรมแต่ละแบบ
ประเด็นหลักที่เชื่อมโยงกับผู้ชม	การช่วยเหลือผู้ลี้ภัย การยอมรับความแตกต่างทางสัญชาติ เชื้อชาติ เชื่อมโยงกับกลุ่มตัวอย่างซึ่งอยู่ในพื้นที่จังหวัดที่มีความหลากหลายทางเชื้อชาติ
ความเหมาะสมด้านวัยและความสนใจ	ภาพยนตร์เรื่องนี้นำเสนอเรื่องราวภายนอกที่น่ารัก และน่าติดตาม ซึ่งเป็นภาพยนตร์ที่เหมาะสมกับทุกเพศทุกวัย

Gone Baby Gone (ชื่อภาษาไทย: สืบลับเค้นปมอันตราย) ความยาว 114 นาที เป็นภาพยนตร์อเมริกัน ออกฉายเมื่อปี ค.ศ. 2007 ประเภทอาชญากรรม, ชีวิต ที่เขียนบทและกำกับโดยเบน แอฟเฟล็ค (Ben Affleck) เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับการสืบคดีเด็กหาย ซึ่งการทำงานของตำรวจนั้นล่าช้า จนผู้เป็นน้ำของเด็กน้อยคนนั้นต้องว่าจ้างนักสืบเอกชน 2 คน ให้ช่วยติดตาม โดยที่นักสืบทั้งคู่มีประสบการณ์ในการสืบคดีลักษณะนี้น้อยมาก แต่พวกเขากลับถูกเลือกเนื่องจากพวกเขาเป็นผู้คุ้นเคยกับเมืองนี้เป็นอย่างดีอีกทั้งยังไม่ใช่ตำรวจอีกด้วย ซึ่งเมื่อพวกเขาสืบเรื่องราวจนได้พบกับกลุ่มคนร้ายและหัวหน้าขบวนการค้ายาเสพติดแล้ว พวกเขาก็ต้องต่อสู้กับสภาวะในจิตใจ

ตารางที่ 3.2

การวิเคราะห์เนื้อหาภาพยนตร์เรื่อง *Gone baby Gone*

เกณฑ์การคัดเลือกภาพยนตร์	ความเหมาะสมของภาพยนตร์
ทัศนคติความเป็นมนุษย์ ในเนื้อหาภาพยนตร์	นำเสนอเรื่องราวของมนุษย์ที่พยายามตามหาเด็กที่หายตัวไป และต้องต่อสู้กับความถูกต้องและศีลธรรมภายในใจของตนเอง
การสะท้อนพฤติกรรมตัวละคร	พฤติกรรมของตัวละครหลัก มีทั้งด้านดี และไม่ดี การแสดงของนักแสดงถ่ายทอดออกมาได้สมจริง ทำให้ผู้ชมเชื่อในสิ่งที่เกิดขึ้นในภาพยนตร์
ประเด็นหลักที่เชื่อมโยงกับผู้ชม	นำเสนอประเด็น ความขัดแย้งระหว่างความถูกต้องทางศีลธรรมกับความถูกต้องทางกฎหมาย ซึ่งเชื่อมโยงกับกลุ่มตัวอย่างที่เรื่องเช่นนี้ หรือการต้องตัดสินใจกับปัญหาในลักษณะนี้ อาจเกิดขึ้นได้กับทุกคน
ความเหมาะสมด้านวัยและความสนใจ	ภาพยนตร์เรื่องนี้นำเสนอเรื่องราวในรูปแบบการสืบสวนสอบสวน ที่ชวนติดตาม ซึ่งอยู่ในขอบข่ายความสนใจของช่วงวัยของกลุ่มตัวอย่าง

Juno (ชื่อภาษาไทย: โจ่งป่อง ใจเกินร้อย) ความยาว 96 นาที ภาพยนตร์จากประเทศสหรัฐอเมริกา ออกฉายเมื่อปี ค.ศ. 2007 ประเภท ตลก, ชีวิต, วัยรุ่น ภาพยนตร์เรื่องนี้เล่าเรื่องราวของเด็กสาววัย 16 ชื่อ Juno ที่มีบุคลิกชัดเจน มีความเป็นตัวของตัวเอง ต้องเจอปัญหาที่ใหญ่มากสำหรับการเป็นเด็กสาว นั่นคือ การตั้งครรภ์ โดยมีตั้งใจกับแฟนหนุ่มของตนเอง ภาพยนตร์แสดงให้เห็นถึงการเผชิญหน้ากับปัญหาของ Juno แสดงให้เห็นวิธีการคิด การตัดสินใจของเด็กในวัยนั้น การตอบสนองของคนรอบข้าง และการพร้อมยื่นมือเข้าช่วยเหลือของครอบครัว ภาพยนตร์เรื่องนี้ มีประเด็นหลักชัดเจน นั่นคือ การท้องในวัยเรียน แต่นำเสนอวิธีการแก้ปัญหาในแบบของชาวอเมริกา แม้เรื่องราวจะจบลงด้วยความสุข แต่ภาพยนตร์กลับทิ้งคำถามไว้ให้ผู้ชมได้ขบคิดถึงมุมมองและการรับมือของตนเอง ต่อปัญหาเช่นนี้ในสังคม

ตารางที่ 3.3

การวิเคราะห์เนื้อหาภาพยนตร์เรื่อง *Juno*

เกณฑ์การคัดเลือกภาพยนตร์	ความเหมาะสมของภาพยนตร์
ทัศนคติความเป็นมนุษย์ ในเนื้อหาภาพยนตร์	นำเสนอเรื่องราวของมนุษย์ที่ประสบปัญหาใหญ่ในชีวิต ทั้งมุมของวัยรุ่น และมุมของผู้ใหญ่ ซึ่งแสดงให้เห็นวิถีคิด การตัดสินใจ ความรู้สึก และการแก้ปัญหาแบบมนุษย์
การสะท้อนพฤติกรรมตัวละคร	พฤติกรรมของตัวละครหลัก แสดงให้เห็นถึงบุคลิก แสดงให้เห็นวิถีคิดที่ทำให้ผู้ชมเชื่อในบทบาทนั้น อีกทั้งมีความเป็นมนุษย์ที่มีทั้งทำผิดพลาด และทำถูกต้อง
ประเด็นหลักที่เชื่อมโยงกับผู้ชม	นำเสนอประเด็นปัญหาการท้องในวัยเรียน การใช้ชีวิตคู่ ความรัก ความสัมพันธ์ในครอบครัว ซึ่งมีความเชื่อมโยงกับกลุ่มตัวอย่าง
ความเหมาะสมด้านวัยและความสนใจ	ภาพยนตร์เรื่องนี้นำเสนอเรื่องราวแบบภาพยนตร์วัยรุ่น เหมาะสมกับช่วงวัย และประเด็นหลักของภาพยนตร์ อยู่ในขอบข่ายความสนใจของกลุ่มตัวอย่าง

ฉลาดเกมส์โกง (ชื่อภาษาอังกฤษ: Bad Genius) ความยาว 130 นาที เป็นภาพยนตร์ไทย ออกฉายเมื่อปี พ.ศ. 2560 ประเภท อาชญากรรม, ดราม่า เป็นภาพยนตร์ที่ได้รับ ความนิยมเป็นอย่างยิ่ง และได้รับการตอบรับที่ดีจากต่างประเทศ เล่าเรื่องราวประสบการณ์การใช้ ความสามารถในทางที่ผิดของตัวละครเอก นั่นคือ การนำความฉลาดมาสร้างรายได้จากการช่วยเหลือ เพื่อนในโรงเรียนด้วยการโกงข้อสอบ ตั้งแต่การสอบระดับเล็ก ๆ ในชั้นเรียน จนไปถึงการสอบระดับ นานาชาติ ภาพยนตร์ใช้เทคนิคการนำเสนอที่ตื่นเต้น ระทึกขวัญ เร้าใจ ชวนให้ผู้ชมติดตาม และชวน ให้ผู้ชมคล้อยตาม เห็นชอบไปกับการกระทำของตัวละคร และชวนให้ขบคิดถึงความสัมพันธ์ของการ โกง ผลประโยชน์ ความดี ความถูกต้อง

ตารางที่ 3.4

การวิเคราะห์เนื้อหาภาพยนตร์เรื่อง ฉลาดเกมส์โกง

เกณฑ์การคัดเลือกภาพยนตร์	ความเหมาะสมของภาพยนตร์
ทักษะความเป็นมนุษย์ ในเนื้อหาภาพยนตร์	นำเสนอเรื่องราวของมนุษย์ที่ต้องการใช้ความสามารถและอำนาจของตนสร้างผลประโยชน์ให้ตนเองและคนรอบข้าง โดยไม่คำนึง ถึงความถูกต้อง
การสะท้อนพฤติกรรมตัวละคร	พฤติกรรมของตัวละครหลัก แสดงให้เห็นถึงบุคลิก แสดงให้เห็นวิธีคิดที่ทำให้ผู้ชมเชื่อในบทบาทนั้น อีกทั้งมีความเป็นมนุษย์ที่มีทั้งทำผิดพลาด และทำถูกต้อง
ประเด็นหลักที่เชื่อมโยงกับผู้ชม	นำเสนอประเด็น การโกงในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งหน่วยย่อย เช่น การโกงสอบ จนไปถึงการโกงในรูปแบบของการรับเงินนอกระบบในโรงเรียน
ความเหมาะสมด้านวัยและความสนใจ	ภาพยนตร์เรื่องนี้นำเสนอเรื่องราวแบบภาพยนตร์วัยรุ่น เหมาะสมกับช่วงวัย และประเด็นหลักของภาพยนตร์ อยู่ในขอบข่ายความสนใจของกลุ่มตัวอย่าง

3.4.1.2 แผนการจัดกระบวนการสนทนากลุ่ม (Group Discussion)

ส่วนของแผนการจัดกระบวนการสนทนากลุ่ม มีขั้นตอนการสร้างเริ่มจากการศึกษาค้นคว้าโดยผู้วิจัย ในประเด็นทฤษฎีการพัฒนา Critical Thinking และศึกษาวิธีการตั้งคำถาม เพื่อการพัฒนา Critical Thinking ตลอดจนศึกษาวิธีการตั้งคำถามที่เหมาะสมสำหรับใช้ในการสนทนากลุ่ม แล้วนำข้อมูลที่ได้รับเหล่านั้นมาประยุกต์ใช้ในการสร้างแผนการจัดกระบวนการกลุ่ม ทั้ง 4 ครั้ง ใน 4 สัปดาห์ โดยที่จัดการสนทนากลุ่มเพื่อการชวนอภิปราย พูดคุย ส่งเสริมให้เกิดการคิดผ่านการสนทนากลุ่ม (Group Discussion) ซึ่งผู้ที่เข้าร่วมการอภิปรายจะมีการใช้กระบวนการคิดหาเหตุผลผ่านการอภิปรายเพื่อนำไปสู่การได้ตรรกะ หรือข้อสรุป และเหตุผลของปัญหา ประเด็นที่ร่วมกันพิจารณา โดยพัฒนาคำถามให้สอดคล้องกับการพัฒนาองค์ประกอบของการคิดอย่างมีวิจารณญาณตามแนวทางของ Ennis ซึ่งแนวคำถามนั้นเป็นรูปแบบคำถามแบบทั่วไป ที่ไม่เฉพาะเจาะจงที่จะใช้ในภาพยนตร์เฉพาะเรื่อง แต่เป็นคำถามที่สามารถนำไปปรับใช้ได้กับการชมภาพยนตร์ส่วนมาก โดยแนวคำถามนี้จะนำไปใช้สำหรับเป็นประเด็นในการสนทนากลุ่มของกลุ่มทดลอง ทั้งนี้ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรมและคำถามที่ผู้วิจัยได้พัฒนาตามแนวทางของ Ennis มีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 3.5

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรมการสนทนากลุ่มหลังชมภาพยนตร์ทั้ง 4 ครั้ง

ลำดับที่	ขั้นตอนกิจกรรม	รายละเอียด	หมายเหตุ
1	เตรียมพื้นที่การสนทนา	จัดวงสนทนาเป็นวงกลม ให้นักศึกษาเลือกที่นั่งโดยอิสระ	
2	เตรียมประเด็นสนทนา	ขึ้นรายละเอียดประเด็นการสนทนาบนหน้ากระดาน	
3	อธิบายรูปแบบกิจกรรมการสนทนากลุ่มและข้อตกลง	ให้นักศึกษาสนทนากันภายในกลุ่มเกี่ยวกับภาพยนตร์ที่ได้รับชมไป ตามประเด็นการพูดคุยตามหัวข้อที่อยู่บนหน้ากระดาน ให้นักศึกษาแสดงความคิดเห็นของตนเองได้อย่างอิสระ โดยเลือกตัวแทนผู้นำการสนทนา 1 คน เพื่อคุมประเด็นการสนทนา และขอความร่วมมืองดพูดคุยนอกประเด็นและไม่ลุกออกจากวงสนทนาหากการสนทนายังไม่เสร็จสิ้น	
4	ขั้นสนทนากลุ่ม	การสนทนาดำเนินไป โดยมีผู้วิจัยสังเกตการณ์สนทนา และช่วยเหลือเพิ่มเติมประเด็นที่ตกหล่นไป หรือ ชวนคิดถึงประเด็นต่าง ๆ เมื่อการสนทนากลุ่มเริ่มติดขัด	บันทึกการสนทนาด้วยกล้องวิดีโอ ดิจิทัล และผู้วิจัยสังเกตพฤติกรรมระหว่างการสนทนา
5	ขั้นสรุป	ผู้วิจัยชวนนักศึกษาร่วมกันสรุปประเด็นที่ได้รับจากการสนทนากลุ่ม และ ทบทวนถึงประสบการณ์การชมภาพยนตร์เพื่อการเรียนรู้ครั้งนี้	บันทึกการสนทนาด้วยกล้องวิดีโอ ดิจิทัล และผู้วิจัยสังเกตพฤติกรรมระหว่างการสนทนา
สิ้นสุดการสนทนากลุ่มหลังชมภาพยนตร์			

ตารางที่ 3.6

คำถามที่ใช้ในกิจกรรมการสนทนาหลังชมภาพยนตร์ทั้ง 4 เรื่อง

คำถาม	พฤติกรรมการเรียนรู้	ความสามารถตามองค์ประกอบการคิดอย่างมีวิจารณญาณ	องค์ประกอบของการคิดอย่างมีวิจารณญาณที่สอดคล้อง
ใคร คือ ตัวละครหลักของเรื่อง?	<p>นักศึกษาได้มีกระบวนการทบทวนเหตุการณ์และรายละเอียดที่เกิดขึ้นในเรื่อง, รวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับปัญหา แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อโต้แย้งหรือข้อมูลที่คลุมเครือ และเรียนรู้ที่จะให้เหตุผลที่น่าเชื่อถือเพื่อสนับสนุนความคิดตนเอง</p>	<p>ความสามารถในการหาความชัดเจนเบื้องต้น</p>	1. การสรุปแบบอุปนัย
เกิดอะไรขึ้นกับตัวละครเหล่านั้นบ้าง?			1. การนิยามหรือสรุปโดยการทดสอบสมมติฐานและการทำนาย
เล่าเรื่องย่อ ของภาพยนตร์เรื่องนี้?			1. การให้ความหมาย 2. การพิจารณาความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูล
ฉากและสถานที่ของเหตุการณ์เกิดขึ้นที่บ้าง และสำคัญกับการเล่าเรื่องอย่างไร?		<p>ความสามารถในการระบุความชัดเจนขั้นสูง</p>	1. การนิยามหรือสรุปโดยการทดสอบสมมติฐานและการทำนาย 2. การให้ความหมาย
ตัวละครที่ชื่นชอบมากที่สุด และน้อยที่สุด พร้อมอธิบายเหตุผล?		<p>ความสามารถในการตัดสินคุณค่า</p>	1. การให้ความหมาย 2. การระบุข้อสันนิษฐาน ข้อตกลงเบื้องต้น

ตารางที่ 3.6

คำถามที่ใช้ในกิจกรรมการสนทนาหลังชมภาพยนตร์ทั้ง 4 เรื่อง (ต่อ)

คำถาม	พฤติกรรมการเรียนรู้	ความสามารถตามองค์ประกอบการ คิดอย่างมีวิจารณญาณ	องค์ประกอบของการคิดอย่างมี วิจารณญาณที่สอดคล้อง
ปัญหาหลัก ที่เกิดขึ้นในภาพยนตร์ คือ อะไร?		สรุปอ้างอิงโดยใช้เหตุผล	1. การสรุปแบบนิรนัย 2. การสรุปแบบอุปนัย 3. การระบุข้อสันนิษฐาน ข้อตกลง เบื้องต้น
เหตุการณ์ใด ฉากใด ที่ส่งผลให้เกิด ปัญหาเหล่านั้น?	นักศึกษาได้ฝึกแยกแยะ เพื่อให้เห็น องค์ประกอบย่อยของปัญหา ช่วย นำไปสู่การสรุปแบบอ้างอิงโดยใช้ เหตุผลและมุ่งสู่การทำความเข้าใจ ประเด็นหลักในเรื่อง หรือแก่นเรื่อง	1. ความสามารถในการระบุความ ชัดเจนขั้นสูง 2. ความสามารถในการพิจารณา ข้อมูลพื้นฐาน 3. สรุปอ้างอิงโดยใช้เหตุผล	1. การนิยามหรือสรุปโดยการ ทดสอบสมมติฐานและการทำนาย 2. การให้ความหมาย 3. การพิจารณาความน่าเชื่อถือของ แหล่งข้อมูล 4. การสรุปแบบอุปนัย
อะไรที่ส่งผลให้ตัวละครมีบุคลิก ลักษณะเช่นนั้น?		1. ความสามารถในการระบุความ ชัดเจนขั้นสูง 2. ความสามารถในการพิจารณา ข้อมูลพื้นฐาน 3. สรุปอ้างอิงโดยใช้เหตุผล	1. การนิยามหรือสรุปโดยการ ทดสอบสมมติฐานและการทำนาย 2. การให้ความหมาย 3. การพิจารณาความน่าเชื่อถือของ แหล่งข้อมูล 4. การสรุปแบบนิรนัย

ตารางที่ 3.6

คำถามที่ใช้ในกิจกรรมการสนทนาหลังชมภาพยนตร์ทั้ง 4 เรื่อง (ต่อ)

คำถาม	พฤติกรรมการเรียนรู้	ความสามารถตามองค์ประกอบการ คิดอย่างมีวิจารณญาณ	องค์ประกอบของการคิดอย่างมี วิจารณญาณที่สอดคล้อง
เหตุการณ์ใด ฉากใด คุณแล้วไม่เข้าใจ เหตุใดจึงไม่เข้าใจ?		ความสามารถในการพิจารณาข้อมูล พื้นฐาน	1. การให้ความหมาย
เนื้อเรื่องโดยรวม สื่อถึงความคิดหลัก อะไร?	เรียนรู้ที่จะให้ความหมาย ให้นิยาม, กำหนดเกณฑ์หรือแนวทางการพูดถึง ภาพยนตร์เรื่องนี้	ความสามารถในการระบุความ ชัดเจนขั้นสูง	1. การนิยามหรือสรุปโดยการ ทดสอบสมมติฐานและการทำนาย 2. การให้ความหมาย
รายละเอียดของเนื้อเรื่องบอก สาระสำคัญอะไรบ้าง?		ความสามารถในการหาความชัดเจน เบื้องต้น	1. การให้ความหมาย 2. การพิจารณาความน่าเชื่อถือของ แหล่งข้อมูล
ถ้าเลือกเป็นตัวละครได้หนึ่งตัว จะเลือก เป็นใคร และจะทำสิ่งต่าง ๆ เช่นเดียวกับตัวละครนั้นไหม?	นำข้อมูลที่รวบรวมมาพิจารณาแล้ว สร้างองค์ความรู้ของตนเอง	ความสามารถในการตัดสินปัญหา	1. การสรุปแบบนิรนัย 2. การสรุปแบบอุปนัย 3. การให้ความหมาย 4. การระบุข้อสันนิษฐาน ข้อตกลง เบื้องต้น
หากคุณเจอสถานการณ์แบบเดียวกับ ภาพยนตร์เรื่องนี้ คุณจะบริหารจัดการ ปัญหาอย่างไร?			
หากแก้ไขบทภาพยนตร์นี้ได้ คุณจะ แก้ไขจุดไหน อย่างไร เพราะเหตุใด?			

ตารางที่ 3.6

คำถามที่ใช้ในกิจกรรมการสนทนาหลังชมภาพยนตร์ทั้ง 4 เรื่อง (ต่อ)

คำถาม	พฤติกรรมการเรียนรู้	ความสามารถตามองค์ประกอบการ คิดอย่างมีวิจารณญาณ	องค์ประกอบของการคิดอย่างมี วิจารณญาณที่สอดคล้อง
คิดว่าสิ่งที่ตัวละครหลักแต่ละตัวทำ ถูกต้องหรือไม่ เพราะอะไร	ประเมินความสมเหตุสมผลของ สถานการณ์ และการตัดสินใจของตัว ละคร	ความสามารถในการตัดสินคุณค่า	<ol style="list-style-type: none"> 1. การสรุปแบบนิรนัย 2. การสรุปแบบอุปนัย 3. การให้ความหมาย 4. การระบุข้อสันนิษฐาน ข้อตกลง เบื้องต้น

3.4.2 เครื่องมือสำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.4.2.1 แบบวัดการคิดอย่างมีวิจารณญาณ (Critical Thinking Test)

ผู้วิจัยเลือกใช้แบบวัดการคิดวิจารณ์ญาณ Cornell Critical Thinking Test level Z ของ Ennis, Millman & Tomko (1985) เป็นแบบทดสอบชนิด 3 ตัวเลือก มีจำนวนข้อสอบทั้งหมด 7 ตอน รวม 52 ข้อ ใช้เวลาในการทดสอบทั้งหมด 50 นาที ที่ถูกสร้างขึ้นมาสำหรับวัดการคิดอย่างมีวิจารณญาณในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย นักศึกษาระดับปริญญาตรี บัณฑิตศึกษารวมถึงผู้ใหญ่ซึ่งถูกพัฒนาขึ้นตามองค์ประกอบของการคิดอย่างมีวิจารณญาณ 6 ด้าน ตามแนวคิดของ Ennis คือ การสรุปแบบนิรนัย, การให้ความหมาย, การพิจารณาความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูลและการสังเกต, การสรุปแบบอุปนัย, การสรุปโดยการทดสอบสมมติฐานและการทำนาย, และการระบุข้อสันนิษฐาน มีค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดเท่ากับ 0.75 ทั้งนี้ แบบวัดการคิดวิจารณ์ญาณ Cornell Critical Thinking Test level Z ของ Ennis, Millman และ Tomko (1985) ได้รับการแปลเป็นภาษาไทยโดยผู้เชี่ยวชาญด้านภาษา คือ ศูนย์การแปลและการล่ามเฉลิมพระเกียรติ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ดำเนินการจัดหาสิทธิ์และดำเนินการแปลโดยรองศาสตราจารย์ ดร. ประกอบ กรณีกิจ โดยผู้วิจัยได้ขออนุญาตใช้แบบวัดนี้เป็นที่เรียบร้อยแล้ว

3.4.2.2 แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม

เป็นเครื่องมือสำหรับใช้ในการบันทึกสนทนาในกลุ่ม โดยมอบหมายหน้าที่นี้ให้กับบุคคลใดบุคคลหนึ่งที่ไม่ใช่บุคคลในกลุ่มตัวอย่างให้เข้าร่วมวงสนทนาและทำหน้าที่ลงบันทึกการสนทนาบนแบบบันทึกการสนทนาที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ทั้งนี้รายละเอียดบนแบบบันทึกการสนทนานั้น ควรจะต้องประกอบไปด้วย ชื่อการวิจัย ระยะเวลาที่ดำเนินกิจกรรม ชื่อผู้ดำเนินกิจกรรม ชื่อผู้ช่วย หรือเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง จากนั้นบันทึกรายชื่อสมาชิกที่ร่วมการสนทนา และเริ่มบันทึกการสนทนาตามประเด็นที่ศึกษา โดยไม่แทรกแซงการสนทนา

3.4.2.3 แบบสังเกตพฤติกรรม

เป็นเครื่องมือในการบันทึกพฤติกรรมของกลุ่มตัวอย่าง เพื่อบันทึกให้เห็นสภาพบรรยากาศโดยรวมของกิจกรรมการทดลอง และรายละเอียดพฤติกรรมของกลุ่มตัวอย่างทั้งในขณะชมภาพยนตร์ และหลังชมภาพยนตร์ โดยมอบหมายหน้าที่นี้ให้กับบุคคลใดบุคคลหนึ่งที่ไม่ใช่บุคคลในกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้บันทึกแบบสังเกต ซึ่งแบบสังเกตนี้จะสามารถช่วยให้ผู้วิจัยได้เห็นการเปลี่ยนแปลง หรือไม่เปลี่ยนแปลงทางพฤติกรรมของกลุ่มตัวอย่างได้

3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล จะดำเนินการระหว่างเดือน ตุลาคม-พฤศจิกายน พ.ศ. 2562 ทั้งสิ้น 4 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 1 วัน คือ วันพุธ วันละ 3 ชั่วโมง 30 นาที ตั้งแต่ 08.30-12.00 น. ณ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตสมุทรสาคร ทั้งนี้ในแต่ละครั้งกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุมได้ชมภาพยนตร์เรื่องเดียวกัน เมื่อชมภาพยนตร์จบแล้วจะเป็นการสิ้นสุดกิจกรรมสำหรับกลุ่มควบคุมและให้กลุ่มทดลองร่วมกระบวนการหลังชมภาพยนตร์ ซึ่งทั้งกลุ่มทดลองและควบคุมจะต้องทำแบบวัดการคิดอย่างมีวิจารณญาณก่อนเริ่มกิจกรรมการทดลองครั้งที่ 1 และหลังสิ้นสุดกิจกรรมการทดลองครั้งที่ 4

สำหรับการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพเพิ่มเติมนั้น ผู้วิจัยใช้วิธีการสังเกตพฤติกรรมตลอดกิจกรรมการทดลอง การจัดกระบวนการสนทนากลุ่มเก็บข้อมูลด้วยการบันทึกข้อมูลในแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม และหลังจากสิ้นสุดกระบวนการทดลอง ผู้วิจัยสัมภาษณ์นักศึกษาบางส่วนด้วยวิธีการสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group Discussion) แล้วบันทึกลงในแบบบันทึกการสนทนากลุ่มย่อย

3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษาวิจัยครั้งนี้แบ่งออกเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ และคุณภาพดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. ความแปรปรวนแบบสองทาง (Two-way ANOVA) เพื่อใช้สำหรับการอภิปรายผลทั้ง 3 สมมติฐาน
3. การวิเคราะห์แก่นสาระ (Thematic Analysis) เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสังเกตและการสนทนากลุ่ม

บทที่ 4

ผลการวิจัยและอภิปรายผล

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเรื่องการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ของการคิดอย่างมีวิจาร์ณญาณผ่านการชมภาพยนตร์และสนทนากลุ่มหลังชมภาพยนตร์ มีวัตถุประสงค์ของการวิจัยดังนี้

1. เพื่อเปรียบเทียบระดับการคิดอย่างมีวิจาร์ณญาณของนักศึกษากลุ่มที่ชมภาพยนตร์และร่วมสนทนาหลังชมภาพยนตร์ก่อนและหลังเข้าร่วมกระบวนการทดลอง
2. เพื่อเปรียบเทียบระดับการคิดอย่างมีวิจาร์ณญาณของนักศึกษากลุ่มที่ชมภาพยนตร์และไม่ร่วมสนทนาหลังชมภาพยนตร์ก่อนและหลังเข้าร่วมกระบวนการทดลอง
3. เพื่อเปรียบเทียบระดับการคิดอย่างมีวิจาร์ณญาณระหว่างนักศึกษากลุ่มที่ชมภาพยนตร์และไม่ร่วมสนทนาหลังชมภาพยนตร์กับนักศึกษากลุ่มที่ชมภาพยนตร์และร่วมสนทนาหลังชมภาพยนตร์ ก่อนและหลังเข้าร่วมกระบวนการทดลอง

4.1 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

M	แทน	ค่าเฉลี่ย (arithmetic average)
SD	แทน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation)
SS	แทน	ผลรวมกำลังสองของค่าเบี่ยงเบน (Sum of Squares)
df	แทน	ระดับของความเป็นอิสระ (Degree of Freedom)
MS	แทน	ค่าเฉลี่ยของส่วนเบี่ยงเบนกำลังสอง (Mean Squares)
F	แทน	ค่าสถิติที่ใช้ในการทดสอบ (F-test)
p-value	แทน	นัยสำคัญทางสถิติ
η^2	แทน	ขนาดของอิทธิพล (Effect Size)

4.2 การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งเป็น 4 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนการคิดอย่างมีวิจาร์ณญาณระหว่างนักศึกษากลุ่มที่ชมภาพยนตร์แต่ไม่ร่วมสนทนาหลังชมภาพยนตร์กับนักศึกษากลุ่มที่ชมภาพยนตร์และร่วมสนทนาหลังชมภาพยนตร์ ก่อนและหลังเข้าร่วมกระบวนการทดลอง

ตอนที่ 2 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนการคิดอย่างมีวิจารณญาณแยกตามองค์ประกอบระหว่างนักศึกษาในกลุ่มที่ชมภาพยนตร์แต่ไม่ร่วมสนทนาหลังชมภาพยนตร์กับนักศึกษาในกลุ่มที่ชมภาพยนตร์และร่วมสนทนาหลังชมภาพยนตร์ ก่อนและหลังเข้าร่วมกระบวนการทดลอง

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสังเกตกระบวนการสนทนาดังกล่าวหลังการชมภาพยนตร์

ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพเกี่ยวกับภาพยนตร์ จากการสนทนาดังกล่าว โดยมีรายละเอียดของการวิเคราะห์ข้อมูลในแต่ละตอน ดังนี้

4.2.1 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนการคิดอย่างมีวิจารณญาณระหว่างนักศึกษาในกลุ่มที่ชมภาพยนตร์แต่ไม่ร่วมสนทนาหลังชมภาพยนตร์กับนักศึกษาในกลุ่มที่ชมภาพยนตร์และร่วมสนทนาหลังชมภาพยนตร์ ก่อนและหลังเข้าร่วมกระบวนการทดลอง

ในการแสดงค่าเฉลี่ยของคะแนนการคิดอย่างมีวิจารณญาณระหว่างนักศึกษาในกลุ่มที่ชมภาพยนตร์แต่ไม่ร่วมสนทนาหลังชมภาพยนตร์กับนักศึกษาในกลุ่มที่ชมภาพยนตร์และร่วมสนทนาหลังชมภาพยนตร์นี้เป็นการแสดงข้อมูลคะแนนเฉลี่ยก่อนการทดลอง 1 ครั้ง ซึ่งนักศึกษาทำแบบวัดก่อนชมภาพยนตร์เรื่องที่ 1 จากนั้นนักศึกษาจะได้ชมภาพยนตร์ทุกสัปดาห์ สัปดาห์ละ 1 เรื่องเป็นเวลา 4 สัปดาห์ และกลุ่มทดลองได้ชมภาพยนตร์แล้วสนทนาหลังชมภาพยนตร์สัปดาห์ละ 1 ครั้งเป็นเวลา 4 สัปดาห์เช่นกัน หลังจากรับชมภาพยนตร์และร่วมการสนทนาหลังชมภาพยนตร์ครบทั้งสิ้น 4 เรื่อง 4 ครั้ง นักศึกษาจึงทำการทดสอบหลังการทดลองอีก 1 ครั้ง โดยค่าเฉลี่ยของคะแนนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ มีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 4.1

ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนการคิดอย่างมีวิจารณญาณของกลุ่มตัวอย่างก่อนและหลังการทดลองจำแนกตามกลุ่มที่เข้าร่วมกระบวนการหลังการชมภาพยนตร์ และไม่เข้าร่วมกระบวนการหลังการชมภาพยนตร์

กลุ่ม	ก่อนการทดลอง		หลังการทดลอง	
	M	SD	M	SD
เข้าร่วมกระบวนการหลังการชมภาพยนตร์	20.15	4.17	22.80	3.87
ไม่เข้าร่วมกระบวนการหลังการชมภาพยนตร์	18.55	3.82	21.50	3.49
รวม	19.35	4.03	22.15	3.70

จากตารางที่ 4.1 จะเห็นได้ว่าการทดลองกลุ่มที่เข้าร่วมกระบวนการหลังการชมภาพยนตร์มีคะแนนการคิดอย่างมีวิจารณญาณเท่ากับ 20.15 และเพิ่มขึ้นเป็น 22.80 หลังการทดลอง เช่นเดียวกับกลุ่มที่ไม่เข้าร่วมกระบวนการหลังการชมภาพยนตร์ที่มีคะแนนก่อนการทดลองเท่ากับ 18.55 และเพิ่มขึ้นเป็น 21.50 หลังการทดลอง

ตารางที่ 4.2

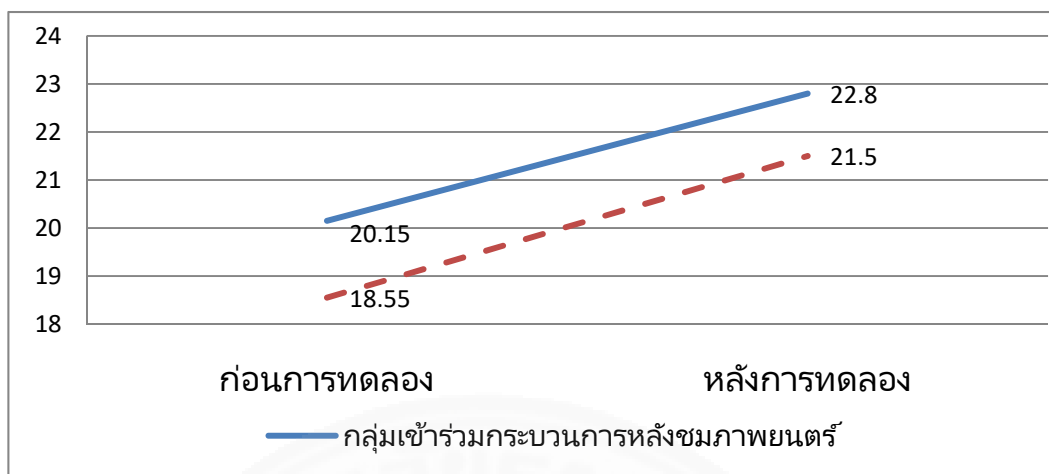
การวิเคราะห์ความแปรปรวนของการคิดอย่างมีวิจารณญาณแบบสองทางแบบมีการวัดซ้ำจำแนกตามกลุ่มและครั้งที่วัด

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p-value	η^2
ระหว่างบุคคล						
- กลุ่ม (เข้าร่วม-ไม่เข้าร่วมกระบวนการหลังชมภาพยนตร์)	21.03	1	21.03	1.98	.167	.050
- ความคลาดเคลื่อน (ระหว่างบุคคล)	403.48	38	10.62			
ภายในตัวบุคคล						
- ครั้งที่วัด (ก่อนการทดลอง-หลังการทดลอง)	156.80	1	156.80	18.81	<.001	.331
- กลุ่ม x ครั้งที่วัด	0.45	1	.45	0.05	.818	.001
- ความคลาดเคลื่อน (ภายในตัวบุคคล)	316.75	38	8.34			

จากตารางที่ 4.2 แสดงว่าการวิเคราะห์ความแปรปรวนของการคิดอย่างมีวิจารณญาณแบบสองทางแบบมีการวัดซ้ำจำแนกตามกลุ่มและครั้งที่วัด ซึ่งไม่พบว่า มีอิทธิพลปฏิสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มตัวอย่างกับครั้งที่วัดที่มีต่อการคิดอย่างมีวิจารณญาณอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($F=0.05$, $p=.818$) ดังนั้นจึงพิจารณาถึงอิทธิพลหลัก (Main effect) ของกลุ่ม และครั้งที่วัด และพบอิทธิพลหลักของครั้งที่วัดที่มีต่อการคิดอย่างมีวิจารณญาณที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีขนาดอิทธิพลในระดับใหญ่ ($F=18.81$, $p<.001$, $\eta^2=.331$) แต่ไม่พบอิทธิพลหลักระหว่างกลุ่มที่มีต่อการคิดอย่างมีวิจารณญาณที่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($F=21.03$, $p=.167$)

สรุปได้ว่าผู้เรียนทั้งที่เข้าร่วมและไม่เข้าร่วมกระบวนการหลังชมภาพยนตร์ได้รับผลจากการชมภาพยนตร์ต่อการคิดอย่างมีวิจารณญาณไม่แตกต่างกัน โดยเมื่อผู้เรียนได้ชมภาพยนตร์แล้วมีการคิดอย่างมีวิจารณญาณเพิ่มขึ้น และการคิดอย่างมีวิจารณญาณของผู้เรียนทั้งสองกลุ่มมีคะแนนการคิดอย่างมีวิจารณญาณไม่แตกต่างกัน ดังที่แสดงในแผนภาพ 4.1

ภาพที่ 4.1 การคิดอย่างมีวิจารณญาณของกลุ่มตัวอย่างก่อนและหลังการทดลองจำแนกระหว่างกลุ่มที่ได้ชมภาพยนตร์และเข้าร่วมกระบวนการหลังชมภาพยนตร์กับกลุ่มที่ได้ชมภาพยนตร์แต่ไม่เข้าร่วมกระบวนการหลังชมภาพยนตร์

4.2.2 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนการคิดอย่างมีวิจารณญาณแยกตามองค์ประกอบระหว่างนักศึกษาในกลุ่มที่ชมภาพยนตร์แต่ไม่ร่วมสนทนาหลังชมภาพยนตร์กับนักศึกษาในกลุ่มที่ชมภาพยนตร์และร่วมสนทนาหลังชมภาพยนตร์ ก่อนและหลังเข้าร่วมกระบวนการทดลอง

ในการแสดงค่าเฉลี่ยของคะแนนการคิดอย่างมีวิจารณญาณแยกตามองค์ประกอบนั้น ผู้วิจัยได้ทำการวัดการคิดอย่างมีวิจารณญาณแยกตามองค์ประกอบไว้ทั้งสิ้น 6 องค์ประกอบ คือ การสรุปแบบนิรนัย การให้ความหมายการพิจารณาความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูล การสรุปแบบอุปนัย ซึ่งในที่นี้แบ่งออกเป็น 2 รูปแบบย่อย คือ การสรุปแบบอุปนัยแบบเน้นการตัดสินใจสรุปและการสรุปแบบอุปนัยแบบเน้นการวางแผนการทดลอง องค์ประกอบถัดไป คือ การนิยามหรือการสรุปโดยการทดสอบสมมติฐานและการทำนาย และสุดท้าย คือ การระบุข้อสันนิษฐาน

ตารางที่ 4.3

ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนการคิดอย่างมีวิจารณญาณแยกตามองค์ประกอบของกลุ่มตัวอย่างก่อนและหลังการทดลองจำแนกตามกลุ่มที่เข้าร่วมกระบวนการหลังการชมภาพยนตร์และไม่เข้าร่วมกระบวนการหลังการชมภาพยนตร์

องค์ประกอบการคิดอย่างมี วิจารณญาณ	กลุ่ม	ก่อนการทดลอง		หลังการทดลอง	
		M	SD	M	SD
การสรุปแบบนिरัย	เข้าร่วมกระบวนการหลังชมภาพยนตร์	4.35	1.79	5.70	1.49
	ไม่เข้าร่วมกระบวนการหลังชมภาพยนตร์	4.30	1.75	5.25	2.10
	รวม	4.33	1.75	5.48	1.81
การให้ความหมาย	เข้าร่วมกระบวนการหลังชมภาพยนตร์	4.05	1.82	4.50	1.64
	ไม่เข้าร่วมกระบวนการหลังชมภาพยนตร์	3.15	1.63	4.25	1.55
	รวม	3.60	1.77	4.38	1.58
การพิจารณาความน่าเชื่อถือ ของแหล่งข้อมูล	เข้าร่วมกระบวนการหลังชมภาพยนตร์	1.50	0.95	1.65	1.14
	ไม่เข้าร่วมกระบวนการหลังชมภาพยนตร์	1.35	0.88	1.85	0.88
	รวม	1.43	0.90	1.75	1.01
การสรุปแบบอุปนัย (การตัดสินใจสรุป)	เข้าร่วมกระบวนการหลังชมภาพยนตร์	5.45	2.39	5.55	2.37
	ไม่เข้าร่วมกระบวนการหลังชมภาพยนตร์	5.15	2.01	5.05	1.47
	รวม	5.30	2.19	5.30	1.96
การสรุปแบบอุปนัย (การวางแผนการทดลอง)	เข้าร่วมกระบวนการหลังชมภาพยนตร์	1.10	0.97	1.15	0.99
	ไม่เข้าร่วมกระบวนการหลังชมภาพยนตร์	1.00	1.03	1.15	0.99
	รวม	1.05	0.99	1.15	0.98
การสรุปโดยการทดสอบ สมมติฐานและการทำนาย	เข้าร่วมกระบวนการหลังชมภาพยนตร์	1.45	0.69	2.20	0.70
	ไม่เข้าร่วมกระบวนการหลังชมภาพยนตร์	1.65	0.99	2.15	0.93
	รวม	1.55	0.85	2.18	0.81
การระบุข้อสันนิษฐาน	เข้าร่วมกระบวนการหลังชมภาพยนตร์	2.25	1.29	2.05	1.00
	ไม่เข้าร่วมกระบวนการหลังชมภาพยนตร์	1.95	0.89	1.80	1.20
	รวม	2.10	1.10	1.93	1.10

จากตารางที่ 4.3 เมื่อพิจารณาโดยแยกตามองค์ประกอบของการคิดอย่างมีวิจารณญาณแล้วจะเห็นได้ว่า

เมื่อพิจารณาจากองค์ประกอบด้านการสรุปแบบนिरัย ก่อนการทดลองกลุ่มที่เข้าร่วมกระบวนการหลังการชมภาพยนตร์มีคะแนนการคิดอย่างมีวิจารณญาณด้านการสรุปแบบนिरัยเท่ากับ 4.35 และเพิ่มขึ้นเป็น 5.70 หลังการทดลอง เช่นเดียวกับกลุ่มที่ไม่เข้าร่วมกระบวนการหลังการชมภาพยนตร์ที่มีคะแนนก่อนการทดลองเท่ากับ 4.30 และเพิ่มขึ้นเป็น 5.25 หลังการทดลอง

เมื่อพิจารณาจากองค์ประกอบด้านการให้ความหมาย ก่อนการทดลองกลุ่มที่เข้าร่วมกระบวนการหลังการชมภาพยนตร์มีคะแนนการคิดอย่างมีวิจารณญาณด้านการให้ความหมายเท่ากับ 4.05 และเพิ่มขึ้นเป็น 4.50 หลังการทดลอง เช่นเดียวกับกลุ่มที่ไม่เข้าร่วมกระบวนการหลังการชมภาพยนตร์ที่มีคะแนนก่อนการทดลองเท่ากับ 3.15 และเพิ่มขึ้นเป็น 4.25 หลังการทดลอง

เมื่อพิจารณาจากองค์ประกอบด้านการพิจารณาความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูล ก่อนการทดลองกลุ่มที่เข้าร่วมกระบวนการหลังการชมภาพยนตร์มีคะแนนการคิดอย่างมีวิจารณญาณด้านการพิจารณาความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูลเท่ากับ 1.50 และเพิ่มขึ้นเป็น 1.65 หลังการทดลอง เช่นเดียวกับกลุ่มที่ไม่เข้าร่วมกระบวนการหลังการชมภาพยนตร์ที่มีคะแนนก่อนการทดลองเท่ากับ 1.35 และเพิ่มขึ้นเป็น 1.85 หลังการทดลอง

เมื่อพิจารณาจากองค์ประกอบด้านการสรุปแบบอุปนัย (การตัดสินใจสรุป) ก่อนการทดลองกลุ่มที่เข้าร่วมกระบวนการหลังการชมภาพยนตร์มีคะแนนการคิดอย่างมีวิจารณญาณด้านการสรุปแบบอุปนัย (การตัดสินใจสรุป) เท่ากับ 5.45 และเพิ่มขึ้นเป็น 5.55 หลังการทดลอง แตกต่างกับกลุ่มที่ไม่เข้าร่วมกระบวนการหลังการชมภาพยนตร์ที่มีคะแนนก่อนการทดลองเท่ากับ 5.15 และลดลงเป็น 5.05 หลังการทดลอง

เมื่อพิจารณาจากองค์ประกอบด้านการสรุปแบบอุปนัย (การวางแผนการทดลอง) ก่อนการทดลองกลุ่มที่เข้าร่วมกระบวนการหลังการชมภาพยนตร์มีคะแนนการคิดอย่างมีวิจารณญาณด้านการสรุปแบบอุปนัย (การวางแผนการทดลอง) เท่ากับ 1.10 และเพิ่มขึ้นเป็น 1.15 หลังการทดลอง เช่นเดียวกับกลุ่มที่ไม่เข้าร่วมกระบวนการหลังการชมภาพยนตร์ที่มีคะแนนก่อนการทดลองเท่ากับ 1.00 และเพิ่มขึ้นเป็น 1.15 หลังการทดลอง

เมื่อพิจารณาจากองค์ประกอบด้านการนิยามหรือการสรุปโดยการทดสอบสมมติฐานและการทำนาย ก่อนการทดลองกลุ่มที่เข้าร่วมกระบวนการหลังการชมภาพยนตร์มีคะแนนการคิดอย่างมีวิจารณญาณด้านการนิยาม เท่ากับ 1.45 และเพิ่มขึ้นเป็น 2.20 หลังการทดลอง เช่นเดียวกับกลุ่มที่ไม่เข้าร่วมกระบวนการหลังการชมภาพยนตร์ที่มีคะแนนก่อนการทดลองเท่ากับ 1.65 และเพิ่มขึ้นเป็น 2.15 หลังการทดลอง

เมื่อพิจารณาจากองค์ประกอบด้านการระบุข้อสันนิษฐาน ก่อนการทดลองกลุ่มที่เข้าร่วมกระบวนการหลังการชมภาพยนตร์มีคะแนนการคิดอย่างมีวิจารณญาณด้านการระบุข้อสันนิษฐาน เท่ากับ 2.25 และลดลงเป็น 2.05 หลังการทดลอง เช่นเดียวกับกลุ่มที่ไม่เข้าร่วมกระบวนการหลังการชมภาพยนตร์ที่มีคะแนนก่อนการทดลองเท่ากับ 1.95 และลดลงเป็น 1.80 หลังการทดลอง

ตารางที่ 4.4

การวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนองค์ประกอบการคิดอย่างมีวิจารณญาณจำแนกตามกลุ่ม และครั้งที่วัด

องค์ประกอบการคิดอย่าง มีวิจารณญาณ	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p-value	η^2
การสรุปแบบนินัย	ระหว่างบุคคล						
	กลุ่ม*	0.63	1	0.63	.27	.605	.007
	ความคลาดเคลื่อน (ระหว่างบุคคล)	87.48	38	2.30			
	ภายในตัวบุคคล						
	ครั้งที่วัด**	26.45	1	26.45	14.41	.001	.275
	กลุ่ม x ครั้งที่วัด	0.80	1	0.80	0.44	.513	.011
	ความคลาดเคลื่อน (ภายในตัวบุคคล)	69.75	38	1.84			
การให้ความหมาย	ระหว่างบุคคล						
	กลุ่ม*	3.31	1	3.31	2.57	.117	.063
	ความคลาดเคลื่อน (ระหว่างบุคคล)	48.94	38	1.29			
	ภายในตัวบุคคล						
	ครั้งที่วัด**	12.01	1	12.01	4.06	.051	.097
	กลุ่ม x ครั้งที่วัด	2.11	1	2.11	0.71	.403	.018
	ความคลาดเคลื่อน (ภายในตัวบุคคล)	112.38	38	2.96			
การพิจารณาความ น่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูล	ระหว่างบุคคล						
	กลุ่ม*	0.01	1	0.01	0.01	.919	.000
	ความคลาดเคลื่อน (ระหว่างบุคคล)	22.44	38	0.59			
	ภายในตัวบุคคล						
	ครั้งที่วัด**	2.11	1	2.11	3.11	.086	.076
	กลุ่ม x ครั้งที่วัด	0.61	1	0.61	0.90	.348	.023
	ความคลาดเคลื่อน (ภายในตัวบุคคล)	25.78	38	0.68			

* กลุ่ม (เข้าร่วมกระบวนการหลังชมภาพยนตร์ และไม่เข้าร่วมกระบวนการหลังชมภาพยนตร์)

** ครั้งที่วัด (ก่อนการทดลอง และ หลังการทดลอง)

ตารางที่ 4.4

การวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนองค์ประกอบการคิดอย่างมีวิจารณญาณจำแนกตามกลุ่ม และครั้งที่วัด (ต่อ)

องค์ประกอบการคิดอย่าง มีวิจารณญาณ	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p-value	η^2
การสรุปแบบอุปนัย (การตัดสินข้อสรุป)	ระหว่างบุคคล						
	กลุ่ม*	0.40	1	0.40	0.05	.820	.001
	ความคลาดเคลื่อน (ระหว่างบุคคล)	289.60	38	7.62			
	ภายในตัวบุคคล						
	ครั้งที่วัด**	0.00	1	0.00	0.00	1.000	.000
	กลุ่ม x ครั้งที่วัด	0.20	1	0.20	0.05	.820	.001
	ความคลาดเคลื่อน (ภายในตัวบุคคล)	144.80	38	3.81			
การสรุปแบบอุปนัย (การวางแผนการทดลอง)	ระหว่างบุคคล						
	กลุ่ม*	0.03	1	0.03	0.05	.833	.001
	ความคลาดเคลื่อน (ระหว่างบุคคล)	21.08	38	0.55			
	ภายในตัวบุคคล						
	ครั้งที่วัด**	0.20	1	0.20	0.23	.633	.006
	กลุ่ม x ครั้งที่วัด	0.05	1	0.05	0.06	.811	.002
	ความคลาดเคลื่อน (ภายในตัวบุคคล)	32.75	38	0.86			
การนิยามหรือการสรุปโดย การทดสอบสมมติฐาน และการทำนาย	ระหว่างบุคคล						
	กลุ่ม*	0.06	1	0.06	0.17	.687	.004
	ความคลาดเคลื่อน (ระหว่างบุคคล)	12.94	38	0.34			
	ภายในตัวบุคคล						
	ครั้งที่วัด**	7.81	1	7.81	10.84	.002	.222
	กลุ่ม x ครั้งที่วัด	0.31	1	0.31	0.43	.514	.011
	ความคลาดเคลื่อน (ภายในตัวบุคคล)	27.38	38	0.72			

* กลุ่ม (เข้าร่วมกระบวนการหลังชมภาพยนตร์ และไม่เข้าร่วมกระบวนการหลังชมภาพยนตร์)

** ครั้งที่วัด (ก่อนการทดลอง และ หลังการทดลอง)

ตารางที่ 4.4

การวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนองค์ประกอบการคิดอย่างมีวิจารณญาณจำแนกตามกลุ่มและครั้งที่วัด (ต่อ)

องค์ประกอบการคิดอย่าง มีวิจารณญาณ	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p-value	η^2
การระบุข้อสันนิษฐาน	ระหว่างบุคคล						
	กลุ่ม*	0.76	1	0.76	0.96	.334	.025
	ความคลาดเคลื่อน (ระหว่างบุคคล)	29.99	38	0.79			
	ภายในตัวบุคคล						
	ครั้งที่วัด**	0.61	1	0.61	0.71	.405	.018
	กลุ่ม x ครั้งที่วัด	0.01	1	0.01	0.01	.905	.000
	ความคลาดเคลื่อน (ภายในตัวบุคคล)	32.88	38	0.87			

* กลุ่ม (เข้าร่วมกระบวนการหลังชมภาพยนตร์ และไม่เข้าร่วมกระบวนการหลังชมภาพยนตร์)

** ครั้งที่วัด (ก่อนการทดลอง และ หลังการทดลอง)

จากตารางที่ 4.4 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนสองทางแบบมีการวัดซ้ำของการคิดอย่างมีวิจารณญาณรายองค์ประกอบจำแนกตามกลุ่มและครั้งที่วัด ได้ผลดังนี้

เมื่อพิจารณาองค์ประกอบด้านการสรุปแบบนิรนัย จากผลการวิเคราะห์ ไม่พบว่ามีอิทธิพลปฏิสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มตัวอย่างกับครั้งที่วัดที่มีต่อคะแนนองค์ประกอบด้านการสรุปแบบนิรนัยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($F=0.44$, $p=.513$) ดังนั้นจึงพิจารณาถึงอิทธิพลหลัก (Main effect) ของกลุ่ม และครั้งที่วัด และพบอิทธิพลหลักของครั้งที่วัดที่มีต่อคะแนนองค์ประกอบด้านการสรุปแบบนิรนัยที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีขนาดอิทธิพลในระดับใหญ่ ($F=14.41$, $p=.001$, $\eta^2=.275$) แต่ไม่พบอิทธิพลหลักระหว่างกลุ่มที่มีต่อคะแนนองค์ประกอบด้านการสรุปแบบนิรนัย ที่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($F=0.27$, $p=.605$)

เมื่อพิจารณาองค์ประกอบด้านการให้ความหมาย จากผลการวิเคราะห์ ไม่พบว่ามีอิทธิพลปฏิสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มตัวอย่างกับครั้งที่วัดที่มีต่อคะแนนองค์ประกอบด้านการให้ความหมาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($F=0.71$, $p=.403$) ดังนั้นจึงพิจารณาถึงอิทธิพลหลัก (Main effect) ของกลุ่ม และครั้งที่วัด ทั้งนี้ไม่พบอิทธิพลหลักของครั้งที่วัดที่มีต่อคะแนนองค์ประกอบด้านการให้ความหมาย ที่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($F=4.06$, $p=.051$) และอิทธิพลหลักระหว่างกลุ่มที่มีต่อคะแนนองค์ประกอบด้านการให้ความหมาย ที่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($F=2.57$, $p=.117$)

เมื่อพิจารณาองค์ประกอบด้านการพิจารณาความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูล จากผลการวิเคราะห์ ไม่พบว่า มีอิทธิพลปฏิสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มตัวอย่างกับครั้งที่วัดที่มีต่อคะแนนองค์ประกอบด้านการพิจารณาความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($F=0.90$, $p=.348$) ดังนั้นจึงพิจารณาถึงอิทธิพลหลัก (Main effect) ของกลุ่ม และครั้งที่วัด ทั้งนี้ไม่พบอิทธิพลหลักของครั้งที่วัดที่มีต่อคะแนนองค์ประกอบด้านการพิจารณาความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูล ที่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($F=3.11$, $p=.086$) และอิทธิพลหลักระหว่างกลุ่มที่มีต่อคะแนนองค์ประกอบด้านการพิจารณาความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูล ที่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($F=2.57$, $p=.117$)

เมื่อพิจารณาองค์ประกอบด้านการสรุปแบบอุปนัย (การตัดสินใจสรุป) จากผลการวิเคราะห์ ไม่พบว่า มีอิทธิพลปฏิสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มตัวอย่างกับครั้งที่วัดที่มีต่อคะแนนองค์ประกอบด้านการสรุปแบบอุปนัย (การตัดสินใจสรุป) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($F=0.05$, $p=.820$) ดังนั้นจึงพิจารณาถึงอิทธิพลหลัก (Main effect) ของกลุ่ม และครั้งที่วัด ทั้งนี้ไม่พบอิทธิพลหลักของครั้งที่วัดที่มีต่อคะแนนองค์ประกอบด้านการสรุปแบบอุปนัย (การตัดสินใจสรุป) ที่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($F=0.00$, $p=1.000$) และอิทธิพลหลักระหว่างกลุ่มที่มีต่อคะแนนองค์ประกอบด้านการสรุปแบบอุปนัย (การตัดสินใจสรุป) ที่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($F=0.05$, $p=.820$)

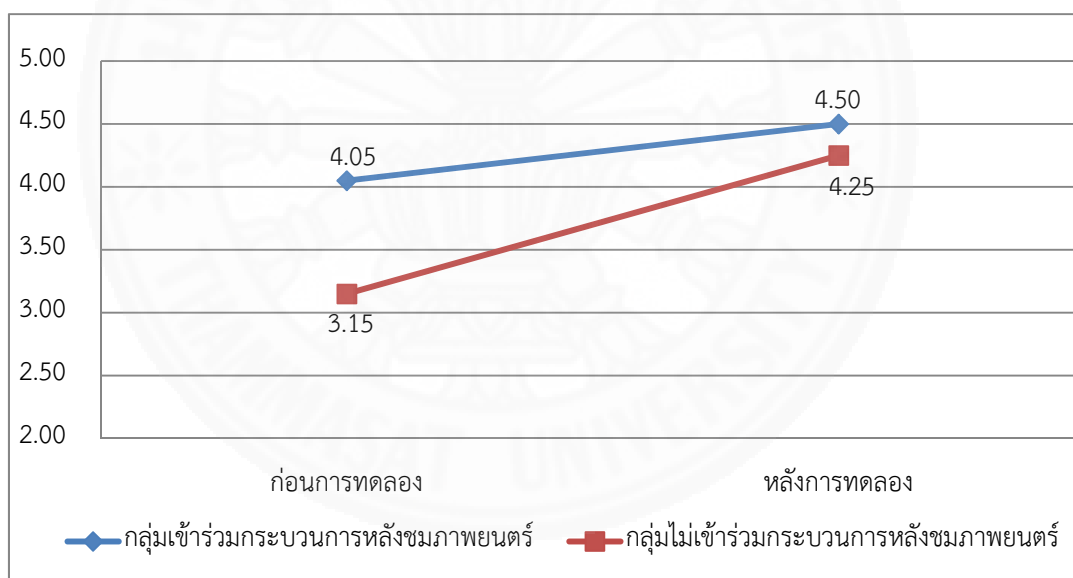
เมื่อพิจารณาองค์ประกอบด้านการสรุปแบบอุปนัย (การวางแผนการทดลอง) จากผลการวิเคราะห์ ไม่พบว่า มีอิทธิพลปฏิสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มตัวอย่างกับครั้งที่วัดที่มีต่อคะแนนองค์ประกอบด้านการสรุปแบบอุปนัย (การวางแผนการทดลอง) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($F=0.06$, $p=.811$) ดังนั้นจึงพิจารณาถึงอิทธิพลหลัก (Main effect) ของกลุ่ม และครั้งที่วัด ทั้งนี้ไม่พบอิทธิพลหลักของครั้งที่วัดที่มีต่อคะแนนองค์ประกอบด้านการสรุปแบบอุปนัย (การวางแผนการทดลอง) ที่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($F=0.23$, $p=.633$) และอิทธิพลหลักระหว่างกลุ่มที่มีต่อคะแนนองค์ประกอบด้านการสรุปแบบอุปนัย (การวางแผนการทดลอง) ที่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($F=0.05$, $p=.833$)

เมื่อพิจารณาองค์ประกอบด้านการนิยามหรือการสรุปโดยการทดสอบสมมติฐานและการทำนาย จากผลการวิเคราะห์ ไม่พบว่า มีอิทธิพลปฏิสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มตัวอย่างกับครั้งที่วัดที่มีต่อคะแนนองค์ประกอบด้านการนิยาม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($F=0.43$, $p=.514$) ดังนั้นจึงพิจารณาถึงอิทธิพลหลัก (Main effect) ของกลุ่ม และครั้งที่วัด และพบอิทธิพลหลักของครั้งที่วัดที่มีต่อคะแนนองค์ประกอบด้านการนิยาม ที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีขนาดอิทธิพลในระดับใหญ่ ($F=10.84$, $p=.002$, $\eta^2=.222$) แต่ไม่พบอิทธิพลหลักระหว่างกลุ่มที่มีต่อคะแนนองค์ประกอบด้านการนิยาม ที่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($F=0.17$, $p=.687$)

เมื่อพิจารณาองค์ประกอบด้านการระบุข้อสันนิษฐาน จากผลการวิเคราะห์ ไม่พบว่า มีอิทธิพลปฏิสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มตัวอย่างกับครั้งที่วัดที่มีต่อคะแนนองค์ประกอบด้านการระบุข้อสันนิษฐาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($F=0.01$, $p=.905$) ดังนั้นจึงพิจารณาถึงอิทธิพลหลัก (Main

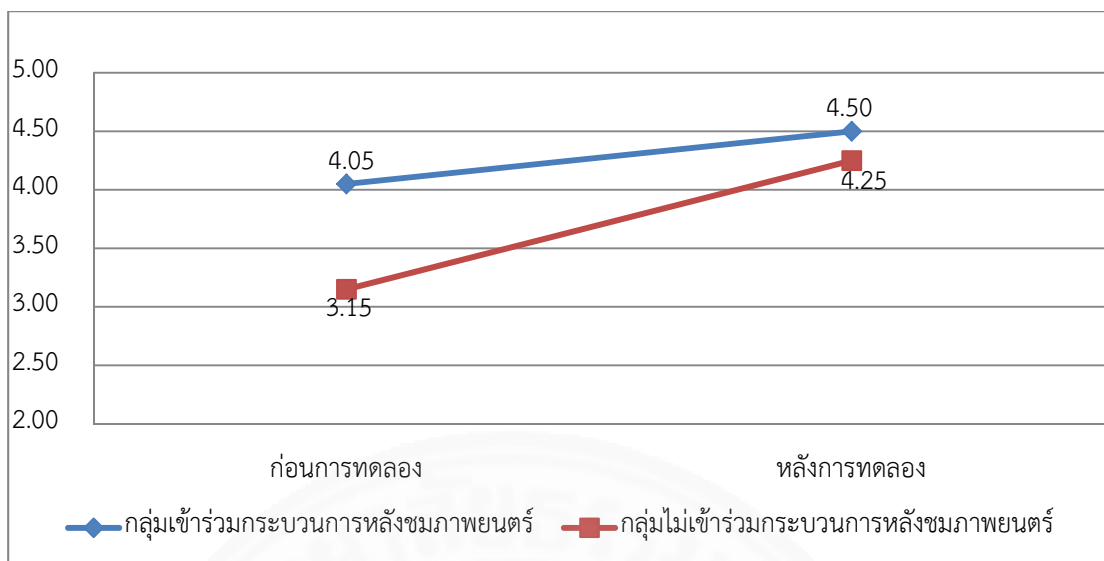
effect) ของกลุ่ม และครั้งที่วัด ทั้งนี้ไม่พบอิทธิพลหลักของครั้งที่วัดที่มีต่อคะแนนองค์ประกอบด้านการระบุข้อสันนิษฐาน ที่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($F=0.71, p=.405$) และอิทธิพลหลักระหว่างกลุ่มที่มีต่อคะแนนองค์ประกอบด้านการระบุข้อสันนิษฐาน ที่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($F=0.96, p=.334$)

จากผลดังกล่าวสรุปได้ว่า ไม่ว่าผู้เรียนจะเข้าร่วมกิจกรรมหลังการชมภาพยนตร์หรือไม่ก็ตาม การเปลี่ยนแปลงของการคิดอย่างมีวิจารณญาณรายองค์ประกอบก็จะไม่แตกต่างกันทุกองค์ประกอบ ทั้งนี้จากผลการทดลองแสดงให้เห็นว่าผลจากการชมภาพยนตร์จะช่วยเสริมสร้างให้เกิดการคิดอย่างมีวิจารณญาณในองค์ประกอบด้านการสรุปแบบนิรนัย และองค์ประกอบด้านการนิยาม แต่ไม่ช่วยส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณในองค์ประกอบด้านการให้ความหมาย การพิจารณาความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูล การสรุปแบบอุปนัย ทั้งแบบเน้นการตัดสินข้อสรุปและการสรุปแบบอุปนัยแบบเน้นการวางแผนการทดลอง และไม่สนับสนุนองค์ประกอบด้าน การระบุข้อสันนิษฐาน โดยคะแนนการคิดอย่างมีวิจารณญาณของกลุ่มตัวอย่างไม่มีความแตกต่างกัน ทั้งนี้ผลการศึกษารายองค์ประกอบ แสดงในแผนภาพ 4.2-4.8 ดังนี้

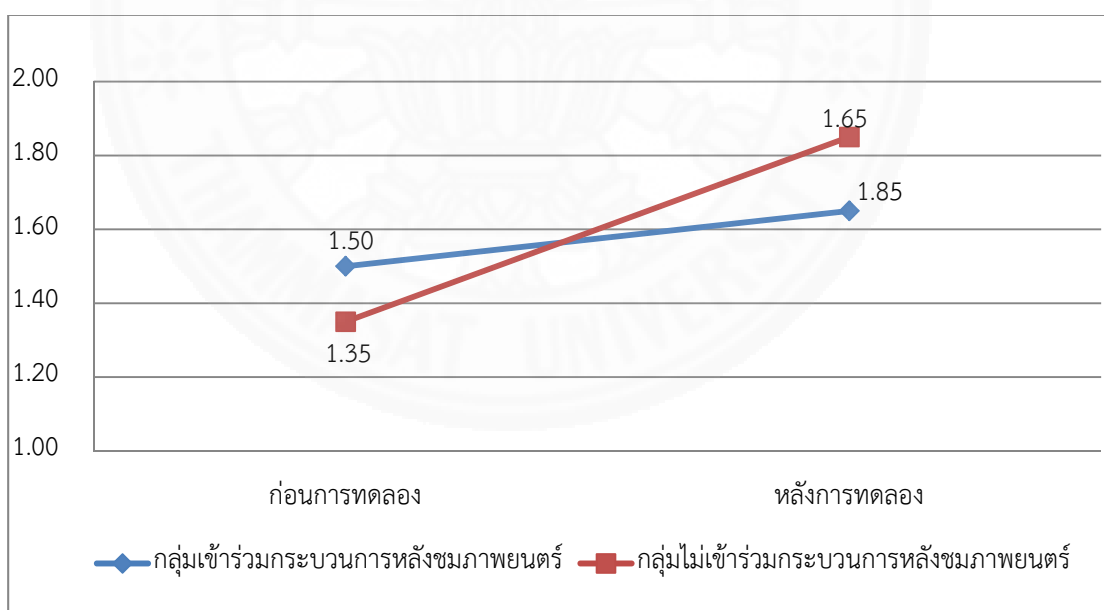

ภาพที่ 4.2 การคิดอย่างมีวิจารณญาณด้านการสรุปแบบอุปนัย ของกลุ่มตัวอย่างก่อนและหลังการทดลองจำแนกระหว่างกลุ่มที่ได้ชมภาพยนตร์และเข้าร่วมกระบวนการหลังชมภาพยนตร์กับกลุ่มที่ได้ชมภาพยนตร์แต่ไม่เข้าร่วมกระบวนการหลังชมภาพยนตร์

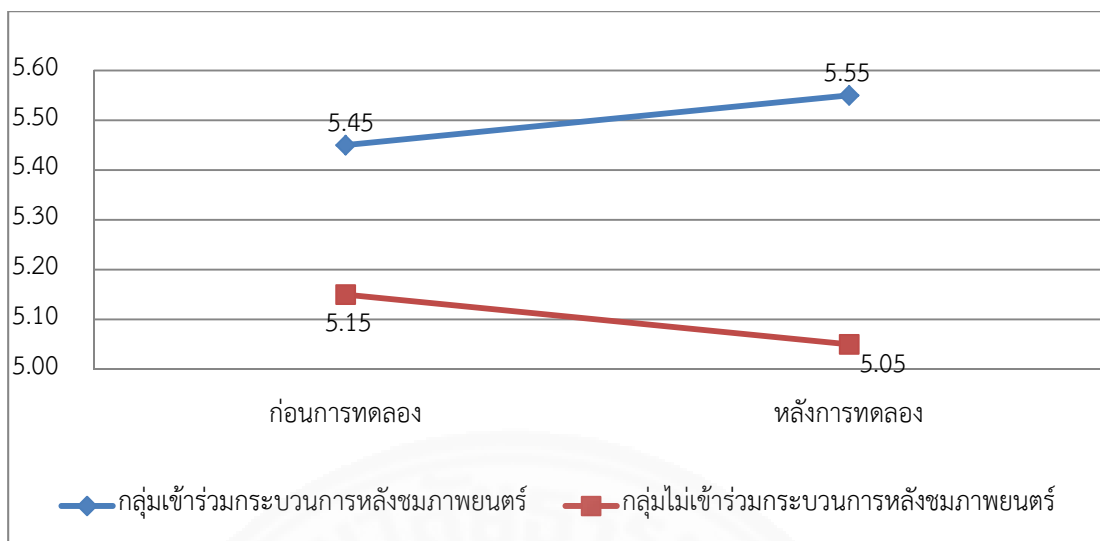

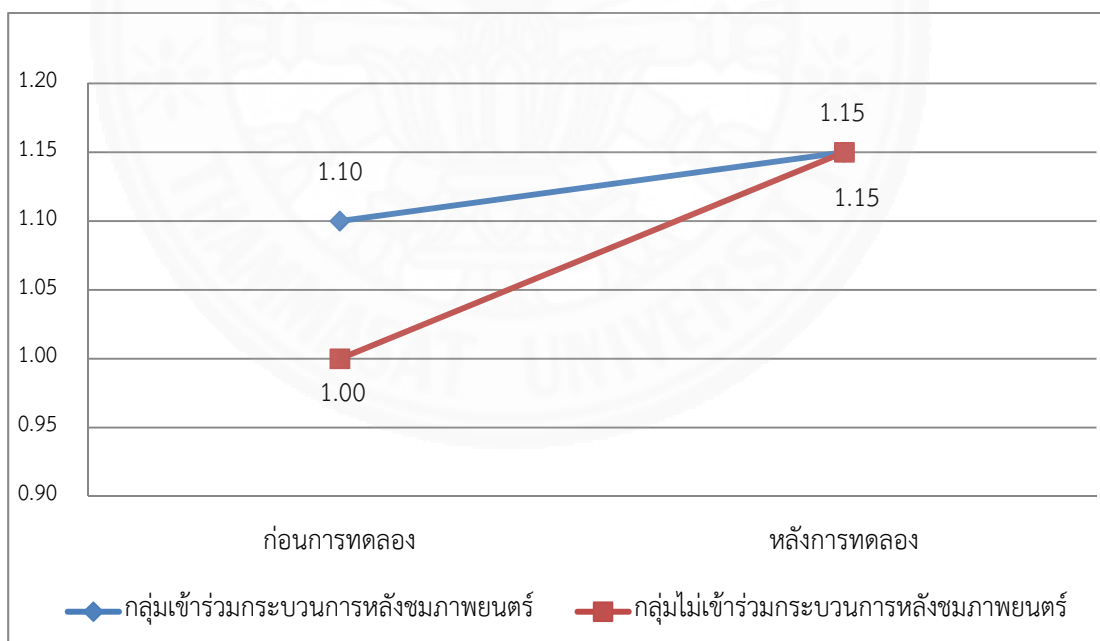
ภาพที่ 4.3 การคิดอย่างมีวิจารณญาณด้านการให้ความหมาย ของกลุ่มตัวอย่างก่อนและหลังการทดลองจำแนกระหว่างกลุ่มที่ได้ชมภาพยนตร์และเข้าร่วมกระบวนการหลังชมภาพยนตร์กับกลุ่มที่ได้ชมภาพยนตร์แต่ไม่เข้าร่วมกระบวนการหลังชมภาพยนตร์

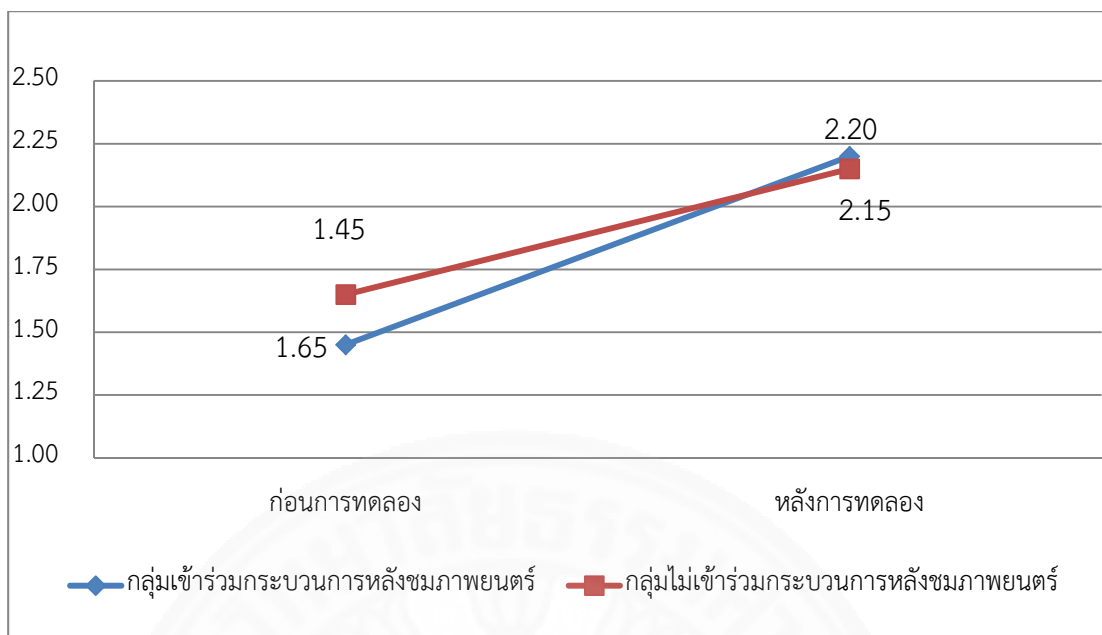
ภาพที่ 4.4 การคิดอย่างมีวิจารณญาณด้านการพิจารณาความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูลและการสังเกต ของกลุ่มตัวอย่างก่อนและหลังการทดลองจำแนกระหว่างกลุ่มที่ได้ชมภาพยนตร์และเข้าร่วมกระบวนการหลังชมภาพยนตร์กับกลุ่มที่ได้ชมภาพยนตร์แต่ไม่เข้าร่วมกระบวนการหลังชมภาพยนตร์

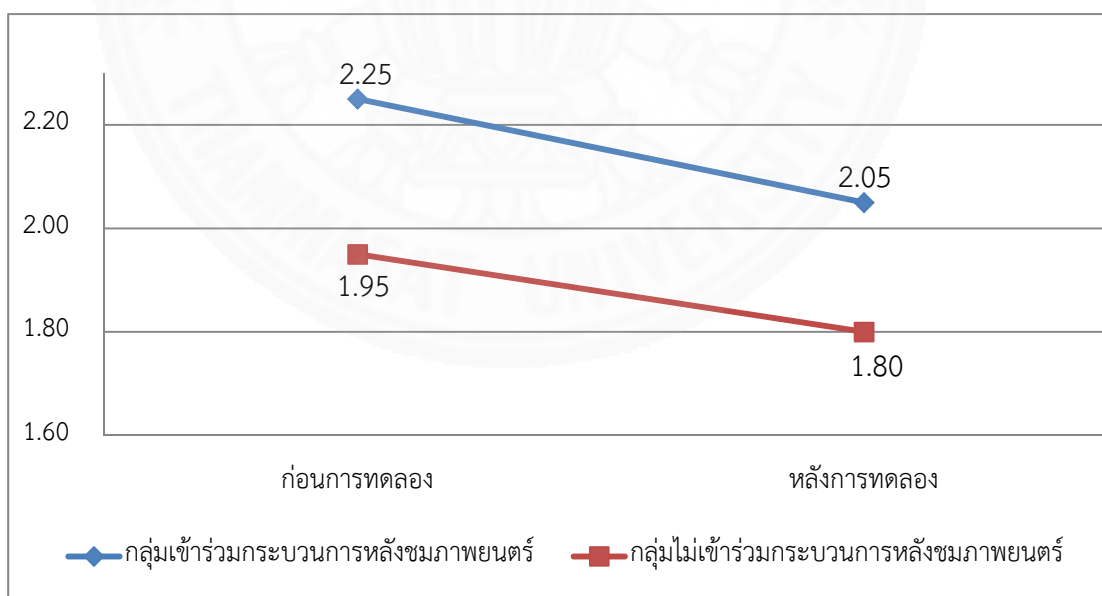
ภาพที่ 4.5 การคิดอย่างมีวิจารณญาณด้านการสรุปแบบอุปนัย (การตัดสินใจสรุป) ของกลุ่มตัวอย่าง ก่อนและหลังการทดลองจำแนกระหว่างกลุ่มที่ได้ชมภาพยนตร์และเข้าร่วมกระบวนการหลังชมภาพยนตร์กับกลุ่มที่ได้ชมภาพยนตร์แต่ไม่เข้าร่วมกระบวนการหลังชมภาพยนตร์

ภาพที่ 4.6 การคิดอย่างมีวิจารณญาณด้านการสรุปแบบอุปนัย (การวางแผนการทดลอง) ของกลุ่มตัวอย่างก่อนและหลังการทดลองจำแนกระหว่างกลุ่มที่ได้ชมภาพยนตร์และเข้าร่วมกระบวนการหลังชมภาพยนตร์กับกลุ่มที่ได้ชมภาพยนตร์แต่ไม่เข้าร่วมกระบวนการหลังชมภาพยนตร์

ภาพที่ 4.7 การคิดอย่างมีวิจารณญาณด้านการนิยามหรือการสรุปโดยการทดสอบสมมติฐานและการทำนาย ของกลุ่มตัวอย่างก่อนและหลังการทดลองจำแนกระหว่างกลุ่มที่ได้ชมภาพยนตร์และเข้าร่วมกระบวนการหลังชมภาพยนตร์กับกลุ่มที่ได้ชมภาพยนตร์แต่ไม่เข้าร่วมกระบวนการหลังชมภาพยนตร์

ภาพที่ 4.8 การคิดอย่างมีวิจารณญาณด้านการระบุข้อสันนิษฐาน ของกลุ่มตัวอย่างก่อนและหลังการทดลองจำแนกระหว่างกลุ่มที่ได้ชมภาพยนตร์และเข้าร่วมกระบวนการหลังชมภาพยนตร์กับกลุ่มที่ได้ชมภาพยนตร์แต่ไม่เข้าร่วมกระบวนการหลังชมภาพยนตร์

4.2.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสังเกตกระบวนการสนทนากลุ่ม หลังการชมภาพยนตร์

จากการสังเกตกระบวนการสนทนากลุ่มหลังชมภาพยนตร์ เพื่อศึกษาวิธีการสนทนาและรูปแบบลักษณะการแสดงความคิดเห็นภายในระหว่างกลุ่มสนทนา ผู้วิจัยสรุปการนำเสนอ ดังนี้

จากการจัดการสนทนากลุ่มทั้งสิ้น 4 ครั้ง ผู้วิจัยพบว่า รูปแบบที่เกิดขึ้นในกลุ่มสนทนาเป็นไปในลักษณะของการมีผู้แสดงความคิดเห็นหลักเพียง 1-3 คน ซึ่งจะเป็นผู้ที่เริ่มประเด็นสนทนา แสดงความคิดเห็น และชักชวนโน้มน้าวนักศึกษาคนอื่น โดยที่มีการแสดงความคิดเห็นสม่ำเสมอทุกครั้งที่มีการสนทนากลุ่ม ซึ่งข้อสังเกตที่พบ คือ การสนทนาครั้งที่ 2 ครั้งที่ 3 และครั้งที่ 4 จะเริ่มมีผู้แสดงความคิดเห็นเพิ่มขึ้น แต่ยังคงจะเป็นการแสดงความคิดเห็นเพียงสั้น ๆ มักไม่มีการให้คำอธิบาย หรือยกตัวอย่าง ให้เหตุผลแบบยาว ๆ ได้ เว้นเสียแต่จะเป็นการเล่าประสบการณ์ทางตรง และทางอ้อมของตนเองในประเด็นนั้น ๆ

ตารางที่ 4.5

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสังเกตกระบวนการสนทนากลุ่มหลังการชมภาพยนตร์ เรื่อง Paddington

ภาพยนตร์	สรุปบันทึกสังเกตการสนทนา	ประโยคสำคัญ
Paddington	การสนทนามักดำเนินไปในลักษณะของการชื่นชมความสนุกสนาน ความเพลิดเพลิน มีท่าทีของการคุยเล่นอยู่ช่วงระยะเวลาสั้น ๆ ซึ่งเมื่อสนทนาตามประเด็นที่แจ้ง ยังไม่มีนักศึกษาคิดใคร่ใคร่ครวญใคร่ครวญแก่นเรื่องของภาพยนตร์ได้ ทั้งนี้ นักศึกษาบางคนสามารถอธิบาย และให้เหตุผลพฤติกรรมตัวละครได้ ในขณะที่นักศึกษาส่วนใหญ่ ยังให้ความเห็นเฉพาะตามภาพที่ปรากฏในกรณีของตัวละครพ่อ นักศึกษา ยังไม่มีการเรียบเรียงเหตุการณ์ในภาพยนตร์ หรือแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการรวบรวมรายละเอียดของปัญหา แต่มีการแสดงความคิดเห็นที่สนับสนุนการตัดสินใจของตัวละคร และเห็นคล้อยตามภาพยนตร์	“ที่พ่อเขาต้องทำตัวแบบนั้น เพราะเขาห่วงครอบครัว และหมิที่โผล่มา ก็เป็นคนแปลกหน้า เขาไม่ได้ใจร้าย” “พ่อใจร้ายสุด เพราะไม่ยอมต้อนรับหมิ และไม่ยอมยกให้หมิอยู่บ้าน” “เห็นด้วยที่จะรับหมิมาอยู่ด้วย เพราะต้องช่วยเหลือคนที่เดือดร้อน และเราเป็นชาวพุทธ ควรช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์”

ตารางที่ 4.6

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสังเกตกระบวนการสนทนากลุ่มหลังการชมภาพยนตร์ เรื่อง *Gone Baby Gone*

ภาพยนตร์	สรุปบันทึกสังเกตการณ์สนทนา	ประโยคสำคัญ
Gone Baby Gone	<p>กลุ่มสนทนาของนักศึกษาที่มีบรรยากาศของความสับสน และไม่เข้าใจภาพยนตร์ บางคนยอมรับว่าหลังชมภาพยนตร์ นักศึกษาแสดงความคิดเห็นถึงความน่าติดตามแต่เป็นภาพยนตร์ที่เข้าใจยาก และเครียดเกินไป ส่วนใหญ่ของภาพยนตร์ดูแล้วไม่เข้าใจ และมีการอธิบายเพิ่มเติมถึงเนื้อหาภาพยนตร์กันเองภายในกลุ่มสนทนา นักศึกษามีการระบุปัญหาหลักในภาพยนตร์ แต่ไม่มีการระบุแก่นประเด็นปัญหาที่ผู้สร้างต้องการนำเสนอ เมื่อสนทนาถึงข้อสรุปของภาพยนตร์ นักศึกษาส่วนมากมีข้อสรุปที่ไม่เห็นด้วยกับฉากจบของภาพยนตร์ และมีการแสดงความคิดเห็นในลักษณะที่การที่ตัวเองของเรื่องเลือกดำเนินการตามกฎหมาย เป็นวิธีที่ไม่ถูกต้อง และมีการให้เหตุผลสนับสนุนแนวคิดนั้น</p>	<p>“ดูแล้วไม่เข้าใจเลย ซบซ้อและเข้าใจยาก”</p> <p>“ดูแล้วทำให้คิดขึ้นมาว่า กฎหมายมันก็ไม่ได้ดีไปซะ 100 เปอร์เซ็นต์หรอก บางอย่างก็เป็นทางเลือกที่ดีกว่าแต่ผิดกฎหมาย”</p> <p>“ถ้าเป็นเรา เราจะไม่ทำแบบพระเอก เราอยากให้เด็กได้อยู่กับคนที่ดูแลเด็กดี ไม่ใช่แม่ที่ไม่สนใจใยดีลูก”</p> <p>“ถ้าจับตำรวจคนนั้นไป แล้วคืนเด็กให้แม่ สุดท้ายเด็กก็ต้องอยู่โดยไม่มีใครดูแล เพราะแม่เด็กไม่รักเด็กเท่าตำรวจคนนั้น”</p>

ตารางที่ 4.7

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสังเกตกระบวนการสนทนากลุ่มหลังการชมภาพยนตร์ เรื่อง Juno

ภาพยนตร์	สรุปบันทึกสังเกตการณ์สนทนา	ประโยคสำคัญ
Juno	<p>บรรยากาศการสนทนากลุ่ม มีการเข้าสู่ประเด็นตามที่แจ้งนักศึกษาได้รวดเร็วขึ้น นักศึกษาที่แสดงความคิดเห็นยังคงเป็นนักศึกษาคนเดิม ๆ มีนักศึกษาที่เริ่มสอบถามเพื่อนที่ละคนว่า มีความคิดเห็นอย่างไรกับเรื่องนี้ นักศึกษาเริ่มมีการกล่าวถึงความสัมพันธ์ของตัวละครแต่ละตัวมากขึ้น จำนวนผู้แสดงความคิดเห็นมีมากขึ้นและเป็นธรรมชาติมากขึ้น แต่ยังคงเป็นการแสดงความคิดเห็นสั้น ๆ เช่น ชอบ เพราะเขาดูเป็นคนดี ผู้ชายเขาดูเลี้ยงลูกดี การสนทนาครั้งนี้ นักศึกษาใช้เวลาส่วนใหญ่ในการกล่าวถึงประสบการณ์ร่วมทางอ้อมของตนเอง (มีเพื่อนท้องในวัยเรียน) มีการแสดงความชื่นชมตัวละครและเชื่อมโยงชีวิตตัวละครกับชีวิตจริงของคนใกล้ชิดของตน เมื่อต้องมีการทบทวนเหตุการณ์ในภาพยนตร์ สิ่งที่เกิดขึ้นกับตัวละคร นักศึกษาส่วนน้อยที่กล้าที่จะพูดคำตอบของตนเองออกมา นักศึกษามีการอธิบายลักษณะนิสัยของตัวละครที่ให้รายละเอียดมากขึ้น และมีการระบุประเด็นปัญหา รวมทั้งแก่นเรื่องที่ชัดเจนมากขึ้น นักศึกษาบางคนเลือกที่จะแสดงความคิดเห็นในเชิงข้อคิดที่ได้รับจากการชมภาพยนตร์ ซึ่งไม่พบในการสนทนาที่ผ่านมา</p>	<p>“ขอบคุณพ่อกับแม่เลี้ยง เพราะเขาดูรักกันมาก และแม่เลี้ยงก็ยังดูแลจูน้อย่างดี”</p> <p>“ตัวจูนเองเหมือนจะดูเป็นผู้ใหญ่ แต่บางครั้งก็เป็นเด็ก เช่นการทำอะไรตามใจเกินไป”</p> <p>“จูนโง่กล้าหาญมาก ที่เลือกอุ้มท้อง แล้วไปโรงเรียน”</p> <p>“ผมรู้จักเพื่อนคนหนึ่งที่ต้องทำแท้ง 3 ครั้ง แต่ผมคิดว่าเขาแค่ทำพลาดไป”</p> <p>“คิดว่าจูนคงเป็นคนรักอิสระและมั่นใจในตัวเองมาก เพราะชอบทำอะไรคนเดียว แก้ปัญหาด้วยตนเอง คิดจะทำแท้งก็ไปทำเลย และชอบพูดตามที่ตนเองคิดจริง ๆ”</p> <p>“ผมว่า เรื่องบางอย่างเกิดขึ้นแล้วแก้ไขไม่ได้ นอกจากเราจะรักษาสิ่งนั้นไว้ แล้วทำให้ดีที่สุด”</p>

ตารางที่ 4.8

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสังเกตกระบวนการสนทนากลุ่มหลังการชมภาพยนตร์ เรื่อง ฉลาดเกมส์โกง

ภาพยนตร์	สรุปบันทึกสังเกตการสนทนา	ประโยคสำคัญ
ฉลาดเกมส์โกง	<p>นักศึกษาแสดงมีการความรู้สึกชื่นชอบ ภาพยนตร์เรื่องนี้มากกว่าเรื่องอื่น ๆ และ แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการ นำเสนอของภาพยนตร์ มีการระบุถึงแก่น เรื่องตั้งแต่ช่วงต้นการสนทนา และแสดง ความคิดเห็นถึงความเชื่อมโยงระหว่าง เหตุการณ์ในภาพยนตร์กับเหตุการณ์ใน สังคมจริง ๆ รวบรวมและลำดับเหตุการณ์ ในภาพยนตร์ นักศึกษามีลักษณะการ อธิบายการกระทำตัวละครด้วยความ เข้าใจ และให้เหตุผลสนับสนุนการกระทำ นั้นพร้อมทั้งคล้อยตามไปกับภาพยนตร์</p> <p>นักศึกษาส่วนใหญ่คิดเห็นตรงกันว่า การ โกงเป็นเรื่องดี โดยมีทำทีในเชิงที่เล่นที่ จริง และมีการแสดงความคิดเห็นถึงความ ยาก-ง่ายในการทำสิ่งที่ผิด การสนทนา ครั้งนี้ไม่กล่าวถึงตัวละครมากเท่าครั้งที่ ผ่านมา แต่ใช้เวลาในการสนทนาเกี่ยวกับ ประเด็นการโกงในแง่มุมต่าง ๆ ที่ภาพ ยนตร์นำเสนอ เช่นการรับเงินสินบน การ ตัดสินใจช่วยเพื่อนโกงข้อสอบของนางเอก เหตุผลจูงใจในการพัฒนาการโกง นักศึกษา แสดงความชื่นชม เห็นด้วยกับการโกงหาก ตนเองจะเป็นผู้ได้รับผลประโยชน์ แต่มีทำที ลังเล และไม่ชอบหากตนเป็นผู้เสีย ผลประโยชน์</p>	<p>“หนังสนุกมาก ลุ้นตลอดเลย เพิ่งรู้ว่า หนังไทยทำได้ก็มี”</p> <p>“ใคร ๆ ก็ต้องเคยโกงกันทั้งนั้น ในหนัง พวกครูก็โกง”</p> <p>“โรงเรียนในไทยมีเยอะแยะที่ต้องมีเงิน ไต้ไต่ะ ก็จ่ายไปจะได้จบ ๆ ”</p> <p>“นางเอกโคตรเก่ง ตอนแรกเขาก็คงไม่ได้ อยากโกงหรอก แต่เขาอยากได้เงิน พอมี เรื่องผลประโยชน์ เขาก็ยิ่งโกง”</p> <p>“การตัดสินใจมันสำคัญ ถ้าวันนั้นเขา ตัดสินใจไม่ทำ ชีวิตเขาก็ไม่เป็นแบบนี้”</p> <p>“ผมว่าเราต้องมองความเป็นจริงด้วยนะ อย่างเพื่อนที่จะพานางเอกไปเมืองนอก ด้วย ถ้านางเอกไม่ไป เขาก็จะได้โตขึ้น ก็ ต้องช่วยตัวเองบ้าง”</p> <p>“อยากมีเพื่อนแบบนี้ละ เก่งมาก จะได้ ช่วยเราได้”</p> <p>“แต่ถ้าเขามาโกงเราด้วยละ”</p>

4.2.4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพเกี่ยวกับภาพยนตร์

จากการสนทนากลุ่มย่อยกับนักศึกษาบางส่วน เพื่อศึกษาเกี่ยวกับความคิดเห็นที่มีต่อภาพยนตร์และรูปแบบการใช้สื่อภาพยนตร์เพื่อการพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ผู้วิจัยสรุปการนำเสนอข้อมูลออกเป็น 2 ประเด็น ดังนี้

4.2.4.1 ความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อภาพยนตร์

นักศึกษามีความคิดเห็นต่อภาพยนตร์ที่หลากหลายแต่สามารถแบ่งเป็น 2 ประเด็น ดังนี้

แสดงความคิดเห็นโดยเน้นรูปแบบการเล่าเรื่องของภาพยนตร์

นักศึกษาส่วนใหญ่ให้ความเห็นที่สอดคล้องกัน คือ เป็นไปในทางบวกสำหรับเรื่อง Paddington Juno และฉลาดเกมส์โกง โดยมีความคิดเห็นโดยรวมว่าภาพยนตร์เหล่านี้มีความน่าสนใจทั้งด้านเนื้อเรื่องและวิธีการเล่าเรื่องที่สนุกสนาน น่าติดตาม นอกจากนี้ยังเป็นภาพยนตร์ที่มีเนื้อหาที่แฝงไปด้วยประเด็นที่ดี ช่วยสะท้อนให้เห็นภาพปัญหาสังคมอีกด้วย ดังความคิดเห็นนี้

“มีความน่าสนใจ ในการนำเสนอภาพที่น่ารักและเข้าถึงง่าย”

“หนังดูง่าย สนุก สะท้อนปัญหาวัยรุ่นได้ดี”

“สนุก ตลกดี ไม่คิดว่าหนังแบบนี้จะมีแทรกข้อคิดหลายอย่าง ปกติแล้วไม่เคยดูหนังแบบนี้เลย”

ในขณะที่นักศึกษามีความคิดเห็นเกี่ยวกับภาพยนตร์เรื่อง Gone Baby Gone ไปในทางลบ โดยคิดเห็นว่าภาพยนตร์เรื่องนี้วิธีการเล่าเรื่องที่ซับซ้อน เข้าใจยาก และรูปแบบการเล่าเรื่องที่ไม่น่าสนใจ ไม่น่าติดตาม ดังเช่นความคิดเห็นเหล่านี้

“เป็นเรื่องที่น่าเบื่อมาก มีดและเข้าใจยากมากเลย ผมให้แค่ 2 เต็ม 10”

“มันมีดไปหมดเลย ผมดูไม่รู้เรื่อง”

แสดงความคิดเห็นโดยเน้นรูปแบบเนื้อหาในภาพยนตร์

นักศึกษาส่วนใหญ่ให้ความเห็นที่สอดคล้องกัน เมื่อแสดงความคิดเห็นโดยเน้นประเด็นและเนื้อหา คือ เป็นไปในทางบวกสำหรับภาพยนตร์ทุกเรื่อง คือ Paddington Gone Baby Gone Juno และฉลาดเกมส์โกง ซึ่งนักศึกษาส่วนมากมีความคิดเห็นตรงกันว่า เนื้อหาของภาพยนตร์ทั้ง 4 เรื่องนี้ มีเนื้อหาที่น่าสนใจ ชวนให้ผู้ชมติดตามเนื้อเรื่องในภาพยนตร์ ชวนให้วิเคราะห์เรื่องราว เนื้อหาของภาพยนตร์เป็นประโยชน์ต่อการเรียนรู้ ดังเช่นความเห็นเหล่านี้

“ถือว่าเป็นภาพยนตร์ที่กระตุ้นความคิดได้ดีมาก เพราะว่าเนื้อเรื่องกระตุ้นความคิดได้หลากหลาย”

“นำเสนอประเด็นชวนให้วิเคราะห์และน่าสนใจมาก”

“เป็นภาพยนตร์ที่เนื้อเรื่องต้องทำความเข้าใจตลอดทั้งเรื่อง ห้ามพลาดทุกฉาก เพราะจะดูไม่รู้เรื่อง แต่ผมดูทุกฉาก ค่อนข้างสนุก และต้องคิดตามทุกเหตุการณ์ มีข้อคิดให้เราต้องตัดสินใจดี ที่จะทำประโยชน์ให้ตัวเอง”

4.2.4.2 ความคิดเห็นของนักศึกษาประเด็นปัญหาที่พบในกิจกรรม

นักศึกษาส่วนใหญ่ให้ความเห็นที่สอดคล้องกัน เมื่อแสดงความคิดเห็นประเด็นปัญหาที่พบในกิจกรรม โดยเป็นปัญหาด้านการจัดฉาย เช่น ห้องจัดฉายมีแสงรบกวนมากเกินไป ภาพในภาพยนตร์มืดเกินไป ทำให้ไม่เห็นภาพที่เล่าเรื่อง ดังเช่นความเห็นนี้

“น่าจะจัดแสงในห้องให้มืด ๆ หน่อยครับ บางที่สว่างเกินไปดูหนังไม่รู้เรื่องเลย”

ปัญหาด้านความไม่น่าสนใจของภาพยนตร์ เช่น ปัญหาเรื่องภาพยนตร์ที่มีการเล่าเรื่องที่ไม่น่าสนใจ ส่งผลให้ผู้ชมเกิดอาการง่วงนอนไม่ยากติดตาม ดังเช่นความเห็นนี้

“บางเรื่องอาจจะน่าเบื่อ ทำให้นักศึกษาหลับได้”

“หนังบางเรื่องอาจดูยากไปครับ”

ปัญหาด้านการชมภาพยนตร์ร่วมกัน เช่น การที่ภาพยนตร์ไม่น่าสนใจจนทำให้ผู้ชมเริ่มพูดคุยกันเอง ส่งผลเสียงรบกวนผู้อื่น รวมไปถึงที่ผู้ชมบางส่วนหลับและไม่ให้ความสนใจกับการชมภาพยนตร์ ดังเช่นความคิดเห็นเหล่านี้

“ภาพฉายไม่ค่อยชัด แล้วก็มีคนคุยกันระหว่างดูหนัง”

“เพื่อนหลับครับ ง่วงอะไรกันก็ไม่รู้”

บทที่ 5

สรุปผลการศึกษา อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

งานวิจัย เรื่อง ผลของการชมภาพยนตร์และการสนทนากลุ่มที่มีต่อการคิดอย่างมีวิจาร์ณญาณของนักศึกษาระดับปริญญาตรีมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาตินี้ เป็นงานวิจัยแบบผสมผสานเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ (Mixed Method) มีวัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อ 1) เปรียบเทียบการพัฒนาการคิดอย่างมีวิจาร์ณญาณของนักศึกษากลุ่มที่ชมภาพยนตร์และไม่ร่วมสนทนาหลังชมภาพยนตร์ก่อนและหลังเข้าร่วมกระบวนการทดลอง 2) เปรียบเทียบการพัฒนาการคิดอย่างมีวิจาร์ณญาณของนักศึกษากลุ่มที่ชมภาพยนตร์และร่วมสนทนาหลังชมภาพยนตร์ก่อนและหลังเข้าร่วมกระบวนการทดลอง 3) เปรียบเทียบการพัฒนาการคิดอย่างมีวิจาร์ณญาณระหว่างนักศึกษากลุ่มที่ชมภาพยนตร์และร่วมสนทนาหลังชมภาพยนตร์กับนักศึกษากลุ่มที่ชมภาพยนตร์และไม่ร่วมสนทนาหลังชมภาพยนตร์ทั้งก่อนและหลังเข้าร่วมกระบวนการทดลอง โดยศึกษานักศึกษาชั้นปีที่ 1 คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตสมุทรสาคร มีกลุ่มประชากรทั้งสิ้น 40 คน แบ่งออกเป็นกลุ่มทดลอง 20 คน และเป็นกลุ่มควบคุม 20 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ

1. ภาพยนตร์ 4 เรื่อง เพื่อใช้เป็นสื่อในการจำลองสถานการณ์ เพิ่มประสบการณ์ของนักศึกษา โดยใช้เรื่องราว ประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นในภาพยนตร์ แม้แต่ละเรื่องจะมีประเด็นหลักที่แตกต่างกัน ภาพยนตร์ที่ผู้วิจัยเลือกมานั้นมีจุดร่วมที่สำคัญ คือ เป็นภาพยนตร์ที่ส่งเสริมและกระตุ้นให้เกิดการคิดและตั้งคำถามต่อประเด็นที่ภาพยนตร์นำเสนอ

2. แบบวัดการคิดอย่างมีวิจาร์ณญาณมาตรฐาน Cornell Critical Thinking Test Level Z (Ennis & Millman, 1985) ซึ่งเป็นแบบวัดที่แพร่หลายสำหรับใช้วัดการคิดอย่างมีวิจาร์ณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย นักศึกษาระดับปริญญาตรี และบัณฑิตศึกษา มีค่าความเที่ยงอยู่ระหว่าง 0.50-0.77 ผู้วิจัยใช้แบบวัดฉบับภาษาไทย ของนายประกอบ กรณีกิจ ซึ่งเป็นแบบวัดที่ได้รับการแปลเป็นภาษาไทยโดยผู้เชี่ยวชาญด้านภาษา คือ ศูนย์การแปลและการล่ามเฉลิมพระเกียรติ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และได้รับการตรวจสอบภาษาและสำนวนจากผู้เชี่ยวชาญด้านการคิดอย่างมีวิจาร์ณญาณ ด้านจิตวิทยาศึกษา หรือด้านการวัดและประเมินผลจำนวน 5 ท่าน และแบบวัดชุดนี้ถูกทดลองใช้กับนักศึกษาครู ชั้นปีที่ 4 จำนวน 30 คน ได้ค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.75

3. แบบบันทึกสนทนากลุ่ม ซึ่งเป็นแบบบันทึกโดยสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม สำหรับใช้ในการบันทึกเหตุการณ์ สถานการณ์ และการแสดงความคิดเห็นของนักศึกษาระหว่างการสนทนา เพื่อรวบรวมข้อมูลที่เกิดขึ้นระหว่างการสนทนา บรรยากาศขณะสนทนา และใช้เป็นข้อมูลในการศึกษาพฤติกรรมระหว่างการสนทนากลุ่ม

การดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยให้กลุ่มตัวอย่างทำแบบวัดการคิดอย่างมีวิจารณญาณก่อนชมภาพยนตร์เรื่องที่ 1 ในสัปดาห์ที่แรกของกิจกรรมการทดลอง แล้วดำเนินการแบ่งนักศึกษาเป็น 2 กลุ่ม ด้วยวิธีการสุ่มแบบง่าย (Simple Random Sampling) จากนั้นให้กลุ่มตัวอย่างชมภาพยนตร์ 1 เรื่อง หลังจากภาพยนตร์จบลง กลุ่มนักศึกษาที่เป็นกลุ่มทดลอง จะเข้าร่วมกระบวนการสนทนาหลังการชมภาพยนตร์ ในขณะที่นักศึกษากลุ่มควบคุมจะแยกออกไปเพื่อไม่เข้ารับกระบวนการสนทนาดังกล่าว หลังชมภาพยนตร์ ผู้วิจัยดำเนินการจัดฉายภาพยนตร์อีกครั้งในสัปดาห์ที่ 2 สัปดาห์ที่ 3 และสัปดาห์ที่ 4 กลุ่มตัวอย่างจะได้รับชมภาพยนตร์ทั้งสิ้น 4 เรื่อง หลังจากการทดลองเสร็จสิ้นผู้วิจัยให้กลุ่มตัวอย่างทำแบบวัดการคิดอย่างมีวิจารณญาณอีกครั้ง และทำแบบสอบถามความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรม

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยตรวจแบบวัดการคิดอย่างมีวิจารณญาณก่อนและหลังการทดลอง แบ่งคะแนนเป็น 7 ตอน ตามแบบวัดการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ซึ่งมีคะแนนรวมทั้งหมด 52 คะแนน โดยให้คะแนนข้อที่ถูกต้อง 1 คะแนน และข้อที่ผิด 0 คะแนน จากนั้นผู้วิจัยรวมคะแนนการคิดอย่างมีวิจารณญาณก่อนการทดลอง และหลังการทดลอง แล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูล

สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ความแปรปรวนสองทาง

5.1 สรุปผลการศึกษา

งานวิจัยเรื่อง ผลของการชมภาพยนตร์และการสนทนากลุ่มที่มีต่อการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาระดับปริญญาตรีมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. นักศึกษาที่ชมภาพยนตร์และร่วมสนทนาหลังชมภาพยนตร์มีผลคะแนนการคิดอย่างมีวิจารณญาณสูงขึ้นกว่าช่วงก่อนการทดลอง โดยคิดเป็นคะแนนเฉลี่ย 22.80 ซึ่งสูงกว่าช่วงก่อนการทดลองที่ผลคะแนนเฉลี่ยการคิดอย่างมีวิจารณญาณเท่ากับ 20.15
2. นักศึกษาที่ชมภาพยนตร์โดยไม่เข้าร่วมการสนทนาหลังชมภาพยนตร์มีผลคะแนนการคิดอย่างมีวิจารณญาณสูงขึ้นกว่าช่วงก่อนการทดลอง โดยคิดเป็นคะแนนเฉลี่ย 21.50 ซึ่งสูงกว่าช่วงก่อนการทดลองที่ผลคะแนนเฉลี่ยการคิดอย่างมีวิจารณญาณเท่ากับ 18.55
3. เมื่อพิจารณาผลการผลคะแนนเฉลี่ยของของนักศึกษาทั้งสองกลุ่ม ไม่พบความแตกต่างของการพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ทั้งสองกลุ่มมีพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณที่ดีขึ้นหลังการทดลอง

ทั้งนี้เมื่อแยกพิจารณารายองค์ประกอบ ทั้งสิ้น 6 องค์ประกอบ คือ การสรุปแบบนิรนัย การให้ความหมาย การพิจารณาความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูล การสรุปแบบอุปนัยแบบเน้นการตัดสินข้อสรุป การสรุปแบบอุปนัยแบบเน้นการวางแผนการทดลอง การนิยามหรือการสรุปโดยการทดสอบสมมติฐานและการทำนาย การระบุข้อสันนิษฐาน พบว่า

1. นักศึกษาที่เข้าร่วมกระบวนการหลังการชมภาพยนตร์มีคะแนนเฉลี่ยการคิดอย่างมีวิจรรย์ญาณด้านการสรุปแบบนิรนัยเท่ากับ 4.35 และเพิ่มขึ้นเป็น 5.70 หลังการทดลอง เช่นเดียวกับกลุ่มที่ไม่เข้าร่วมกระบวนการหลังการชมภาพยนตร์ที่มีคะแนนก่อนการทดลองเท่ากับ 4.30 และเพิ่มขึ้นเป็น 5.25 หลังการทดลอง สรุปได้ว่าไม่พบความแตกต่างของการพัฒนาการคิดอย่างมีวิจรรย์ญาณด้านการสรุปแบบนิรนัยของทั้งสองกลุ่ม และจากการวิเคราะห์ความแปรปรวนสองทางพบว่า การชมภาพยนตร์เพียงอย่างเดียวช่วยส่งเสริมองค์ประกอบด้านการสรุปนิรนัย

2. นักศึกษาที่เข้าร่วมกระบวนการหลังการชมภาพยนตร์มีคะแนนการคิดอย่างมีวิจรรย์ญาณด้านการให้ความหมายเท่ากับ 4.05 และเพิ่มขึ้นเป็น 4.50 หลังการทดลอง เช่นเดียวกับกลุ่มที่ไม่เข้าร่วมกระบวนการหลังการชมภาพยนตร์ที่มีคะแนนก่อนการทดลองเท่ากับ 3.15 และเพิ่มขึ้นเป็น 4.25 หลังการทดลอง สรุปได้ว่าไม่พบความแตกต่างของการพัฒนาการคิดอย่างมีวิจรรย์ญาณด้านการให้ความหมายของทั้งสองกลุ่ม และจากการวิเคราะห์ความแปรปรวนสองทางพบว่า การชมภาพยนตร์เพียงอย่างเดียวไม่ช่วยส่งเสริมองค์ประกอบด้านการให้ความหมาย

3. นักศึกษาที่เข้าร่วมกระบวนการหลังการชมภาพยนตร์มีคะแนนการคิดอย่างมีวิจรรย์ญาณด้านการพิจารณาความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูลเท่ากับ 1.50 และเพิ่มขึ้นเป็น 1.65 หลังการทดลอง เช่นเดียวกับกลุ่มที่ไม่เข้าร่วมกระบวนการหลังการชมภาพยนตร์ที่มีคะแนนก่อนการทดลองเท่ากับ 1.35 และเพิ่มขึ้นเป็น 1.85 หลังการทดลอง สรุปได้ว่าไม่พบความแตกต่างของการพัฒนาการคิดอย่างมีวิจรรย์ญาณด้านการพิจารณาความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูลของทั้งสองกลุ่ม และจากการวิเคราะห์ความแปรปรวนสองทางพบว่า การชมภาพยนตร์เพียงอย่างเดียวไม่ช่วยส่งเสริมองค์ประกอบด้านการพิจารณาความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูล

4. นักศึกษาที่เข้าร่วมกระบวนการหลังการชมภาพยนตร์มีคะแนนการคิดอย่างมีวิจรรย์ญาณด้านการสรุปแบบอุปนัย (การตัดสินข้อสรุป) เท่ากับ 5.45 และเพิ่มขึ้นเป็น 5.55 หลังการทดลอง แตกต่างกับกลุ่มที่ไม่เข้าร่วมกระบวนการหลังการชมภาพยนตร์ที่มีคะแนนก่อนการทดลองเท่ากับ 5.15 และลดลงเป็น 5.05 หลังการทดลอง สรุปได้ว่าพบความแตกต่างของการพัฒนาการคิดอย่างมีวิจรรย์ญาณด้านการสรุปแบบอุปนัย (การตัดสินข้อสรุป) ของทั้งสองกลุ่ม คือ นักศึกษาที่เข้าร่วมกิจกรรมหลังชมภาพยนตร์มีพัฒนาทางการคิดอย่างมีวิจรรย์ญาณด้านการสรุปแบบอุปนัย (การตัดสินข้อสรุป) ที่ดีกว่านักศึกษาที่ชมภาพยนตร์เพียงอย่างเดียว และจากการวิเคราะห์ความ

แปรปรวนสองทางพบว่า การชมภาพยนตร์เพียงอย่างเดียวไม่ช่วยส่งเสริมองค์ประกอบด้านการสรุปแบบอุปนัย (การตัดสินใจสรุป)

5. นักศึกษาที่เข้าร่วมกระบวนการหลังการชมภาพยนตร์มีคะแนนการคิดอย่างมีวิจารณญาณด้านการสรุปแบบอุปนัย (การวางแผนการทดลอง) เท่ากับ 1.10 และเพิ่มขึ้นเป็น 1.15 หลังการทดลอง เช่นเดียวกับกลุ่มที่ไม่เข้าร่วมกระบวนการหลังการชมภาพยนตร์ที่มีคะแนนก่อนการทดลองเท่ากับ 1.00 และเพิ่มขึ้นเป็น 1.15 หลังการทดลอง สรุปได้ว่าไม่พบความแตกต่างของการพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณด้านการสรุปแบบอุปนัย (การวางแผนการทดลอง) ของทั้งสองกลุ่ม และจากการวิเคราะห์ความแปรปรวนสองทางพบว่า การชมภาพยนตร์เพียงอย่างเดียวไม่ช่วยส่งเสริมองค์ประกอบด้านการสรุปแบบอุปนัย (การวางแผนการทดลอง)

6. นักศึกษาที่เข้าร่วมกระบวนการหลังการชมภาพยนตร์มีคะแนนการคิดอย่างมีวิจารณญาณด้านการนิยาม เท่ากับ 1.45 และเพิ่มขึ้นเป็น 2.20 หลังการทดลอง เช่นเดียวกับกลุ่มที่ไม่เข้าร่วมกระบวนการหลังการชมภาพยนตร์ที่มีคะแนนก่อนการทดลองเท่ากับ 1.65 และเพิ่มขึ้นเป็น 2.15 หลังการทดลอง สรุปได้ว่าไม่พบความแตกต่างของการพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณด้านการนิยาม ของทั้งสองกลุ่ม และจากการวิเคราะห์ความแปรปรวนสองทางพบว่า การชมภาพยนตร์เพียงอย่างเดียวช่วยส่งเสริมองค์ประกอบด้านการนิยาม

7. นักศึกษาที่เข้าร่วมกระบวนการหลังการชมภาพยนตร์มีคะแนนการคิดอย่างมีวิจารณญาณด้านการระบุการระบุข้อสันนิษฐาน เท่ากับ 2.25 และลดลงเป็น 2.05 หลังการทดลอง เช่นเดียวกับกลุ่มที่ไม่เข้าร่วมกระบวนการหลังการชมภาพยนตร์ที่มีคะแนนก่อนการทดลองเท่ากับ 1.95 และลดลงเป็น 1.80 หลังการทดลอง สรุปได้ว่าไม่พบความแตกต่างของการพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณด้านการระบุข้อสันนิษฐาน ของทั้งสองกลุ่ม และจากการวิเคราะห์ความแปรปรวนสองทางพบว่า การชมภาพยนตร์เพียงอย่างเดียวไม่ช่วยส่งเสริมองค์ประกอบด้านระบุข้อสันนิษฐาน

5.2 อภิปรายผลการศึกษา

งานวิจัย เรื่อง ผลของการชมภาพยนตร์และการสนทนากลุ่มที่มีต่อการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาระดับปริญญาตรีมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาตินี้มีข้อสมมติฐาน 3 สมมติฐาน ซึ่งสามารถอภิปรายการทดสอบสมมติฐานได้ดังนี้

สมมติฐานที่ 1 นักศึกษาที่ชมภาพยนตร์และเข้าร่วมกระบวนการหลังการชมภาพยนตร์มีพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณเพิ่มมากขึ้น จากสมมติฐานนี้เมื่อพิจารณาผลการทดลอง พบว่าหลังจากนักศึกษาได้ชมภาพยนตร์ตามลำดับ 4 เรื่องและเข้าร่วมการสนทนาหลังการชมภาพยนตร์ทุกครั้งแล้ว นักศึกษากลุ่มนี้มีพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณที่ดีขึ้นจริงตรงตามข้อสมมติฐาน ซึ่งการ

สนทนาหลังชมภาพยนตร์นั้นเป็นกิจกรรมที่มีความเชื่อมโยงและสอดคล้องในการนำไปสู่กระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณอันมักจะประกอบไปด้วย การนิยาม การรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับปัญหา วิเคราะห์ปัญหา สังเคราะห์ข้อมูล และประเมินผล (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2549; Dessel and Mayhew, 1957; Decaroil, 1973) กล่าวคือ การสนทนาหลังการชมภาพยนตร์นั้นเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักศึกษาได้ร่วมกันให้ความหมายหรือกำหนดนิยามประเด็นปัญหาหลักของการเนื้อเรื่องจากภาพยนตร์ และกล่าวถึงข้อมูลที่ถูกแสดงผ่านภาพยนตร์อันเกี่ยวเนื่องกับปมปัญหานั้น นอกจากนี้การสนทนายร่วมกันของกลุ่มนักศึกษายังมีการถกเถียงพูดคุยถึงสาเหตุของปัญหา นักศึกษาแต่ละคนสามารถนำข้อมูลจากวงสนทนาและข้อมูลจากภาพยนตร์ไปใช้ในการสังเคราะห์ และประเมินผล สรุปปัญหาหรือสร้างทางเลือกในการแก้ปัญหาในรูปแบบของตนเองได้

สมมติฐานที่ 2 นักศึกษาที่ชมภาพยนตร์และไม่เข้าร่วมกระบวนการหลังการชมภาพยนตร์ มีพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณคงที่หรือเพิ่มมากขึ้น จากสมมติฐานนี้เมื่อพิจารณาผลการทดลองพบว่า นักศึกษาที่ชมภาพยนตร์และไม่เข้าร่วมการสนทนาหลังชมภาพยนตร์มีพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณที่เพิ่มมากขึ้นเช่นเดียวกับนักศึกษาที่เข้าร่วมกระบวนการหลังการชมภาพยนตร์ ทั้งในภาพรวมและในรายละเอียดด้านองค์ประกอบ ผลการทดลองแสดงให้เห็นว่าการชมภาพยนตร์เพียงอย่างเดียวโดยไม่เข้าร่วมการสนทนาดังกล่าวหลังชมภาพยนตร์ ก็สามารถพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณได้เช่นกัน ข้อสังเกตจากผลวิจัยนี้ผู้วิจัยพบว่า มีข้อสังเกตที่น่าสนใจ 2 กรณี ที่อาจส่งผลให้นักศึกษากลุ่มนี้มีผลคะแนนเฉลี่ยการคิดอย่างมีวิจารณญาณสูงขึ้น

กรณีที่ 1 อิทธิพลจากภาพยนตร์ เพราะเมื่อพิจารณาองค์ประกอบต่าง ๆ ในภาพยนตร์ โดยเฉพาะโครงสร้างการเล่าเรื่องซึ่งเป็นลักษณะพิเศษของสื่อประเภทภาพยนตร์แล้ว พบว่า ลักษณะการเล่าเรื่องของภาพยนตร์ ไม่ได้เพียงแค่บอกว่า ใคร ทำอะไร ที่ไหน เท่านั้น หากแต่มีแบบแผนปรากฏเป็นลำดับขั้นตอน และแต่ละขั้นตอนยังมีบทบาทหน้าที่เฉพาะของตน ทั้งนี้โครงสร้างการเล่าเรื่องของภาพยนตร์นั้น ประกอบไปด้วย ตัวละคร ความขัดแย้ง และแบบแผนการเล่าเรื่อง ที่ต่างสามารถทำหน้าที่ของตนและส่งผลต่อการรับรู้ของผู้ชมได้อย่างสิ้นไหลและซ่อนรูป กล่าวได้ว่าการชมภาพยนตร์เรื่องหนึ่งนั้น ผู้เล่าเรื่องหรือผู้สร้างภาพยนตร์มิได้แสดงให้เห็นแค่เหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่งอย่างเป็นเอกเทศ แต่ผู้สร้างร้อยเรียงเรื่องราวไว้ด้วยเหตุการณ์จำนวนหนึ่ง และใช้ตัวละครในการขับเคลื่อนให้เกิดการเปลี่ยนแปลง โดยที่เหตุการณ์ที่ร้อยเรียงกันไว้นั้นผูกโยงเป็นลูกโซ่ร้อยเรียงอย่างต่อเนื่องในลักษณะเป็นเหตุเป็นผล และดำเนินไปอย่างเข้มข้น ก่อนจะสิ้นสุดลง (ประวิทย์ แต่งอักษร, 2560) ซึ่งกลวิธีการเล่าเรื่องผ่านโครงสร้างของภาพยนตร์ รวมถึงศาสตร์ในการสร้างภาพยนตร์อื่น ๆ เช่น การใช้ภาษาภาพ ใช้ศิลปะการสื่อสาร ศาสตร์ของเสียง แสง สี และการสื่อความหมาย เนื้อเรื่องที่ส่งเสริมประสบการณ์ทั้งการรับรู้ประสบการณ์ร่วม และสร้างประสบการณ์ใหม่ขึ้นเอง ที่อาจเป็นส่วนหนึ่งในการส่งอิทธิพลต่อผู้ชมภาพยนตร์ได้แบบหลากหลายสถานะ ทั้งสถานะความบันเทิง การสื่อภาษา หรือ

แม้แต่สถานะการเป็นสื่อสารมวลชน และอิทธิพลเหล่านั้นมิใช่เพียงความบันเทิง หากแต่ส่งผลให้ผู้ชมเกิดภาวะการเรียนรู้ ซึ่งนำไปสู่ความเข้าใจในประเด็นต่าง ๆ มีอิทธิพลด้านการเลียนแบบทั้งการแต่งกาย วิธีการพูด หรือแม้แต่พฤติกรรม อีกทั้งมีอิทธิพลแก่การสร้างค่านิยม สามารถเปลี่ยนแปลงทัศนคติ ความเชื่อ และพฤติกรรมของผู้ชมได้ (ประวิทย์ แต่งอักษร, 2560) ซึ่งข้อสังเกตนี้ เป็นข้อสังเกตที่ผู้วิจัยเห็นว่าควรมีการศึกษาเพิ่มเติมโดยเฉพาะต่อไป โดยศึกษากลุ่มตัวอย่างเพิ่มเติมอีกหนึ่งกลุ่มซึ่งไม่ได้ร่วมกิจกรรมใด ๆ ทั้งสิ้น ไม่ว่าจะเป็นการชมภาพยนตร์หรือการชมภาพยนตร์แล้วสนทนหลังชมภาพยนตร์

กรณีที่ 2 เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งการเรียนรู้ภายในของนักศึกษาในกลุ่มนี้ อาจมีความสอดคล้องกับขั้นตอนการเรียนรู้ด้วยตนเองตามคำอธิบายของ Gross (อ้างถึงใน สมบูรณ์ ศาลยาชีวิน, 2526, น. 267) ที่ได้อธิบายไว้ว่าการเรียนรู้ด้วยตนเองนั้น มี 3 ขั้นตอน คือ 1) เกิดการรับรู้สิ่งแปลกใหม่ ซึ่งเป็นการเรียนรู้ที่เกิดจากผู้รับรู้นั้นมีความรู้สึกกับสิ่งแปลกใหม่ที่ได้พบ และรู้สึกที่น่าสนใจ 2) การครุ่นคิดตรึกตรอง เป็นขั้นตอนการเรียนรู้ที่เป็นระบบที่จะขึ้นหลังจากได้รับรู้สิ่งแปลกใหม่แล้วจะมีการวิเคราะห์ข้อเท็จจริงและพยายามหาความจริง 3) การซาบซึ้งและสร้างสรรค์ เป็นขั้นตอนในการสรุปความคิดเห็นของตนเองและพร้อมที่จะสร้างทางเลือก ตัดสินใจ ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง ทั้งนี้อิทธิพลภาพยนตร์ที่คัดสรรมามีความเป็นไปได้ในการกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองเช่นนี้ขึ้น สอดคล้องกับการอธิบายคุณค่าของภาพยนตร์ของสถาบันหนังสือสวีเดน ที่กล่าวว่า การชมภาพยนตร์ร่วมกันจะเป็นการสร้างจุดเริ่มต้นในการสนทนาและการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องสำคัญ ๆ ในชีวิต และภาพยนตร์มักจะสามารถทำให้ผู้ชมมองเห็นและเข้าใจพฤติกรรมตลอดจนความขัดข้องต่าง ๆ ของมนุษย์ (สถาบันหนังสือสวีเดน, 2543) นอกจากนี้จากการสอบถามนักศึกษาบางส่วนได้มีการกล่าวถึงภาพยนตร์ในแง่ของการส่งเสริมให้เกิดการวิพากษ์วิจารณ์ กระตุ้นความคิด ทำให้เกิดการคิดต่อหลังชมภาพยนตร์ และเป็นภาพยนตร์ที่นักศึกษาไม่คุ้นเคย ไม่เคยรู้จัก หรือคาดเดาได้ว่าเรื่องราวจะมีประเด็นน่าสนใจเช่นนี้ แม้ความเป็นไปได้ในการพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณของกลุ่มนักศึกษาที่ชมภาพยนตร์เพียงอย่างเดียวจะไม่ชัดเจน แต่ผู้วิจัยพบว่า เป็นประเด็นที่มีความน่าสนใจในการศึกษาต่อไป

สมมติฐานที่ 3 นักศึกษาที่ชมภาพยนตร์และเข้าร่วมกระบวนการหลังการชมภาพยนตร์ มีพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณที่แตกต่างจากนักศึกษาที่ชมภาพยนตร์และไม่เข้าร่วมกระบวนการหลังการชมภาพยนตร์ จากสมมติฐานนี้เมื่อพิจารณาผลการวิจัย ผู้วิจัยไม่พบความแตกต่างของการพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณในภาพรวมของนักศึกษาทั้ง 2 กลุ่ม ข้อสังเกตที่พบภายในสมมติฐานนี้ คือ การพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณรายองค์ประกอบของนักศึกษาทั้ง 2 กลุ่มนั้น แม้จะมีคะแนนเฉลี่ยรายองค์ประกอบที่สูงขึ้น แต่เมื่อพิจารณาความแปรปรวน 2 ทางแล้ว กลับพบว่า การชมภาพยนตร์ช่วยส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณแค่เพียงบางองค์ประกอบเท่านั้น นั่นคือ ส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณด้านการสรุปนิรนัย และการคิดอย่างมีวิจารณญาณด้านการนิยาม แต่ไม่สามารถส่งเสริม

ด้านการให้ความหมาย การพิจารณาความน่าเชื่อถือของเหตุผล การสรุปแบบอุปนัยทั้งแบบเน้นการตัดสินใจสรุปและแบบเน้นการวางแผนการทดลอง และไม่ส่งเสริมด้านการระบุข้อสันนิษฐาน ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าทั้ง 4 ด้านนี้เป็นองค์ประกอบที่ควรต้องศึกษาถึงสาเหตุและปัจจัยสนับสนุน เพื่อจะสามารถนำไปพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ต่อไป ในเบื้องต้นผู้วิจัยมีข้อสังเกตต่อผลวิจัย ดังนี้

กรณีที่ 1 ภาพยนตร์มีปัจจัยที่ส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณด้านการสรุปนิรนัย ทั้งนี้การสรุปนิรนัยเป็นการสรุปที่อยู่ในขอบเขตของเหตุเท่านั้น จะเป็นข้อสรุปที่กว้างหรือเกินกว่าเหตุไม่ได้ ซึ่งการนำเสนอเนื้อหา หรือวิธีการเล่าเรื่องของภาพยนตร์ยนตร์มักจะมีการแสดงให้เห็นปัญหาและสาเหตุแวดล้อมที่นำไปสู่ปัญหานั้น ผ่านเทคนิควิธีการเล่าที่แตกต่างกันไป พร้อมทั้งนำไปสู่ข้อสรุปหรือทางแก้เสมอ ไม่ว่าจะชัดเจนหรือไม่ ด้วยเหตุนี้จึงมีความเป็นไปได้ ที่นักศึกษามหาวิทยาลัยและชมรมรูปแบบของวิธีการสรุป จะนำไปสู่การพัฒนาด้านการสรุปนิรนัย

กรณีที่ 2 ภาพยนตร์มีปัจจัยที่ส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณด้านการนิยาม อนึ่งการนิยาม คือ การกำหนดความหมายอันเป็นข้อตกลงเบื้องต้นในการระบุสิ่งหนึ่งสิ่งใดของผู้นิยาม เมื่อพิจารณาปัจจัยจากภาพยนตร์แล้ว พบว่า ภาพยนตร์เป็นสื่อภาษาที่ไม่มุ่งเน้นการให้ความหมายในทางตรง หรือโจ่งแจ้งชัดเจน มีการสื่อสารผ่านภาพ แสง สี เสียง แบบแผนการเล่าเรื่อง ผสมผสานปนเปกันไป โดยที่ผู้ชมภาพยนตร์จะต้องมีกระบวนการในการทำความเข้าใจการสื่อสารนั้นผ่านการดูภาพ ฟังเสียง สังเกตอาการปฏิกิริยาตัวละคร บทบรรยายหรือคำพูดตัวละคร และบริบทแวดล้อมทั้งหมดที่ปรากฏในภาพยนตร์ ซึ่งมีลักษณะคล้ายการให้ข้อตกลงเบื้องต้น หรือ การนิยามความคิด เหตุการณ์สถานการณ์บางอย่างอยู่ ผู้วิจัยพบว่า เมื่อพิจารณาภาพยนตร์เฉพาะด้านการนำเสนอแก่นเรื่องตามความเห็นของประวิทย์ แต่งอักษร แล้ว มีความสอดคล้องกับกระบวนการระบุ กำหนดความหมายให้ข้อตกลงเบื้องต้นหรือการนิยามในสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ตรงที่หลักการหนึ่งของการชมภาพยนตร์ ผู้ชมภาพยนตร์มักจะพยายามทำความเข้าใจแก่นเรื่อง หรือความคิดหลักของเรื่องในภาพยนตร์ ที่ผู้สร้างต้องการถ่ายทอดให้กับผู้ชม ซึ่งอาจมองเห็นได้ไม่ง่าย ผู้ชมที่พยายามจะเข้าใจแก่นเรื่องจะต้องมีการสำรวจ ตรวจสอบอย่างเป็นระบบ และพิจารณาถึงความเชื่อมโยงทั้งหมด ซึ่งการรับรู้ถึงแก่นเรื่องในภาพยนตร์นั้นเป็นสิ่งจำเป็น เพราะการเข้าใจแก่นเรื่องจะทำให้ผู้ชมรับรู้เจตนารมณ์ ความคิดของผู้สร้าง และในทางตรงกันข้ามผู้สร้างภาพยนตร์เองก็มักจะคาดหวังให้สารนั้นส่งไปถึงผู้ชมเช่นกัน (ประวิทย์ แต่งอักษร, 2560) ซึ่งรูปแบบกระบวนการเพื่อเข้าใจแก่นเรื่องจากการชมภาพยนตร์นั้นมีลักษณะสอดคล้องกับรูปแบบการเข้าใจความหมายภายใต้การนิยามของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

กรณีที่ 3 ปัจจัยที่ส่งผลให้การชมภาพยนตร์ไม่สามารถส่งเสริม 4 ด้าน คือ ด้านการให้ความหมาย (ในความหมายทั่วไป ไม่ใช่ความหมายทางปรัชญา) ไม่สามารถส่งเสริมด้านการพิจารณาความน่าเชื่อถือของเหตุผล ไม่สามารถส่งเสริมด้านการสรุปแบบอุปนัย และไม่ส่งเสริมด้านการระบุข้อสันนิษฐานนั้น เมื่อพิจารณาปัจจัยต่าง ๆ ในภาพยนตร์แล้ว พบข้อสังเกต คือ ภาพยนตร์เป็นสื่อภาษา

ที่ไม่มุ่งเน้นการให้ความหมายในทางตรง และมุ่งเน้นการทำความเข้าใจแก่นเรื่องรวมทั้งการให้เหตุผล สร้างเหตุผลตามแต่ความต้องการของผู้สร้าง ผู้ชมภาพยนตร์มักจะมีความรู้สึกร่วม และความคิดเห็น สอดคล้อง คล้อยตามไปในวิถีทางที่ผู้สร้างต้องการ โดยไม่ใช้การไตร่ตรองถึงความน่าเชื่อถือ ผนังช่วงเวลาขณะชมภาพยนตร์ ความเป็นเหตุเป็นผลที่พบในภาพยนตร์เป็นเพียงความเป็นเหตุเป็นผล ตามวิถีทางของผู้สร้างเท่านั้น ด้วยเหตุนี้จึงรวมไปถึงการที่ภาพยนตร์ไม่สามารถส่งเสริมความสามารถ ด้านการสรุปแบบอุปนัย ที่เป็นทักษะในการพยายามอธิบายข้อเท็จจริง ความไม่คงเส้นคงวาของ สมมติฐานกับข้อเท็จจริง สนับสนุนหรือหักล้างสมมติฐานด้วยการอธิบายข้อเท็จจริง การตัดสินใจสรุป หรือสรุปแบบอุปนัยนั้น เป็นการสรุปที่ต้องใช้เหตุผลด้วยการอนุมาน ต้องใช้เกณฑ์การพิจารณาที่ต้อง อธิบายได้ดีที่สุด ซึ่งแค่เพียงเหตุผลตามที่พบในภาพยนตร์อาจยังไม่สามารถใช้ในการสรุปแบบอุปนัย ได้ ผู้ชมภาพยนตร์มีแนวโน้มที่จะต้องสืบค้น หรือศึกษาหาเหตุผลข้อเท็จจริงต่อไปหลังชมภาพยนตร์

5.3 ข้อจำกัดของการวิจัย

จากการดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยพบว่า ปัญหาของการวิจัยครั้งนี้ คือ การใช้กลุ่มตัวอย่างที่ น้อยเกินไปและหากมีการเพิ่มกลุ่มควบคุมอีก 1 กลุ่ม คือ นักศึกษาที่ไม่ได้ชมภาพยนตร์และไม่ได้เข้า ร่วมกระบวนการสนทนาหลังชมภาพยนตร์ ผู้วิจัยคิดว่าจะช่วยสร้างความเข้าใจในการพัฒนาการคิด อย่างมีวิจารณญาณมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ระยะเวลาในการทดลองเพียง 4 สัปดาห์นั้นอาจส่งผลกระทบต่อ การพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณได้ไม่ครบถ้วน หากนักศึกษามีเวลาในการชมภาพยนตร์ พูดคุย สนทนา และร่วมกันวิเคราะห์กันมากขึ้น อย่างยาวนานและต่อเนื่อง ผู้วิจัยเห็นว่ามีความเป็นไปได้ที่ นักศึกษาจะพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณได้เพิ่มมากขึ้นตามลำดับ และอาจนำไปสู่การพัฒนา ราย องค์ประกอบได้

5.4 ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะที่ผู้วิจัยนำเสนอ นั้น จะแบ่งออกเป็นข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปใช้ 2 ส่วนด้วยกัน คือ ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ที่ต้องการนำผลการวิจัยไปใช้ และข้อเสนอแนะสำหรับการทำ วิจัยครั้งต่อไป

5.4.1 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ที่ต้องการนำผลการวิจัยไปใช้

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ 3 ด้าน คือ ด้านการจัดฉายภาพยนตร์ การคัดเลือกภาพยนตร์ และการนำภาพยนตร์ไปใช้ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. ด้านการจัดฉายภาพยนตร์ เนื่องจากการชมภาพยนตร์ ในฐานะเพื่อช่วยเสริมประสบการณ์ให้กับผู้ชม และต้องการนำเรื่องราวในภาพยนตร์นั้นมาเป็นเรื่องราว ประเด็นปัญหาสำหรับการพูดคุยเพิ่มเติมนี้ ผู้ที่ชมภาพยนตร์จำเป็นต้องได้รับรู้เนื้อหา อารมณ์ ความรู้สึกจากภาพยนตร์อย่างเต็มที่ ดังนั้น การจัดฉายจึงเป็นเรื่องสำคัญ ผู้วิจัยจึงขอแนะนำดังนี้

(1) แสงในห้องจัดฉาย ควรเป็นห้องที่สามารถปิดกั้นแสงไม่ให้เข้ามารบกวนขณะฉายภาพยนตร์ให้ได้มากที่สุด เพื่อที่ผู้ชมภาพยนตร์จะเห็นภาพจากภาพยนตร์ชัดเจน

(2) ระบบเสียง ผู้สอนควรตรวจสอบระบบเสียงให้ชัดเจนตลอดช่วงการฉาย เนื่องจากภาพยนตร์บางเรื่องอาจมีบางช่วงที่เสียงเบามากกว่าปกติ

(3) การแนะนำภาพยนตร์ ผู้สอนควรที่จะแนะนำภาพยนตร์ก่อนจัดฉายภาพยนตร์ ทั้งทางด้านผู้ผลิต ผู้สร้างสรรค์ และเนื้อหา โดยเฉพาะหากผู้สอนต้องการให้นักศึกษาสนใจประเด็นไหนเป็นพิเศษ เพื่อที่ให้นักศึกษาเข้าใจภาพรวม และจุดมุ่งหมายของการชมภาพยนตร์

(4) เสียงภาษาที่ใช้ในภาพยนตร์ ผู้สอนควรเลือกตั้งค่าภาษาของภาพยนตร์ให้เหมาะสมกับนักศึกษาของตน เช่น เสียงภาษาไทย หรือ เสียงภาษาอังกฤษ โดยสามารถเลือกเปิดคำบรรยายเป็นภาษาต่าง ๆ ตามความเหมาะสมได้เช่นกัน

2. การคัดเลือกภาพยนตร์ เนื่องจากการทดลองครั้งนี้ ผู้วิจัยเลือกภาพยนตร์แบบเฉพาะเจาะจง มิได้เป็นการเลือกภาพยนตร์แบบสุ่ม จึงอาจมีความเป็นไปได้ว่าภาพยนตร์ที่ถูกเลือกนั้นจะสามารถส่งผลต่อการพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ดังนั้นหากต้องการศึกษาโดยคัดเลือกภาพยนตร์ที่อาจส่งผลต่อการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ผู้วิจัยขอเสนอแนะดังนี้

(1) เลือกภาพยนตร์ที่มีประเด็นปัญหาชัดเจน นำเสนอเนื้อหาที่เหมาะสมกับความสนใจและวุฒิภาวะของผู้ชม

(2) เลือกภาพยนตร์ที่มีศิลปะทางการสื่อสาร ภาพยนตร์ที่มีความเป็นศิลปะในการสื่อสารสูงจะสามารถเชื่อมโยงความคิด ความรู้สึกกับผู้ชมได้มากขึ้น โดยที่ผู้ชมไม่จำเป็นต้องเข้าใจภาษาพูดในภาพยนตร์ หรือหากแม้เมื่อเกิดปัญหาด้านเสียง ผู้ชมยังคงสามารถเข้าใจเนื้อหาจากภาพยนตร์ได้ จากการแปลความหมายจากภาษาภาพ เสียง แสง สี และภาษาภาพยนตร์อื่น ๆ

(3) เลือกภาพยนตร์ที่สื่อสารกับผู้ชมได้ดี คือ

- มีเนื้อหาที่เกี่ยวกับทัศนคติความเป็นมนุษย์
- มีการสะท้อนพฤติกรรมของตัวละคร ผลของการกระทำทั้งในแง่บวกและลบ
- มีประเด็นหลักหรือแก่นของภาพยนตร์ เป็นประเด็นที่สามารถเชื่อมโยงกับชีวิตและประสบการณ์ทางตรงหรือทางอ้อมกับกลุ่มตัวอย่างได้
- มีความเหมาะสมกับวัยและอยู่ในขอบเขตความสนใจของกลุ่มตัวอย่าง

3. การนำภาพยนตร์ไปใช้ สำหรับผู้ที่ต้องการนำผลวิจัยไปใช้นั้น ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับวิธีการนำภาพยนตร์ไปใช้ ดังนี้

(1) ควรชมภาพยนตร์ล่วงหน้าอย่างน้อย 1 รอบ เพื่อทำความเข้าใจประเด็นต่าง ๆ ในภาพยนตร์และตรวจสอบความเหมาะสมของภาพยนตร์ตลอดเรื่อง เนื่องจากภาพยนตร์บางเรื่องอาจมีภาพบางช่วงบางตอนที่ ไม่เหมาะสมหรือต้องการคำแนะนำ ผู้นำภาพยนตร์ไปใช้สามารถแนะนำและชี้แจงเพิ่มเติม ในช่วงของการแนะนำภาพยนตร์ได้

(2) ควรตั้งคำถามที่ใช้ในการสนทนาทั้งแบบทั่วไปและเฉพาะเจาะจง ทั้งนี้ การตั้งคำถามเพื่อใช้สนทนาหลังการชมภาพยนตร์ ควรมีประเด็นโดยรวมที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ร่วมกับการสนทนากับภาพยนตร์เรื่องอื่นได้ แต่ในขณะเดียวกันก็ควรมีคำถามที่ระบุชี้ชัดถึงเนื้อหาในภาพยนตร์เรื่องนั้น ๆ อย่างเฉพาะเจาะจงด้วยเช่นกัน เพราะภาพยนตร์แต่ละเรื่องมีรูปแบบ วิธีการเล่า และเนื้อหาที่มีแก่นของเรื่องแตกต่างกันไป การตั้งคำถามด้วยประเด็นกว้าง ๆ จะช่วยให้ผู้ชมรู้จักที่จะนำคำถามเหล่านั้นไปฝึกถามตนเองเมื่อรับชมภาพยนตร์เรื่องอื่น ๆ ส่วนการตั้งคำถามด้วยประเด็นที่เฉพาะเจาะจง จะช่วยส่งเสริมความเข้าใจในภาพยนตร์เฉพาะเรื่องนั้น ๆ และดึงประเด็นแก่นหลักของภาพยนตร์ขึ้นมาเป็นหัวข้อการสนทนาได้

5.4.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

หากต้องการทำการวิจัยครั้งต่อไป ผู้วิจัยขอเสนอแนะดังนี้

1. เพิ่มกลุ่มควบคุมอีก 1 กลุ่ม เพื่อศึกษาการพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณของผู้ที่ไม่ได้ชมภาพยนตร์และไม่ได้เข้าร่วมกระบวนการหลังการชมภาพยนตร์

2. ควบคุมปัจจัยอื่นที่อาจส่งผลกระทบต่อการศึกษา เช่น การค้นคว้าเพิ่มเติม การสนทนาเรื่องราวเกี่ยวกับภาพยนตร์ที่ได้รับชมไปนอกเวลาการวิจัย ของนักศึกษาที่ชมภาพยนตร์เพียงอย่างเดียว

3. เพิ่มระยะเวลาการทดลอง เนื่องจากการทดลองเพียง 4 ครั้ง ชมภาพยนตร์ 4 เรื่อง และเข้าร่วมสนทนาหลังชมภาพยนตร์ 4 ครั้ง อาจเป็นการทดลองที่ใช้เวลาน้อย จึงยังไม่เห็นผลความแตกต่างของการพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณที่ชัดเจนมากนัก ดังนั้นหากสามารถเพิ่มระยะเวลาและจำนวนการจัดกิจกรรมการทดลองได้ ผู้วิจัยคาดว่าจะส่งเสริมการพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณได้ดียิ่งขึ้น แต่อย่างไรก็ตามท่านผู้วิจัยที่จะทำวิจัยครั้งต่อไปพึงระลึกว่า การคิดอย่างมีวิจารณญาณนั้น เป็นทักษะที่มีปัจจัยเกี่ยวข้องหลายประการ ทั้งด้านภูมิปัญญา ครอบครัวยุติธรรม พื้นที่ชุมชน สังคม มิตรสหาย ตลอดจนการเรียนรู้เพิ่มเติมด้านอื่น ๆ วิชาอื่น ๆ ที่อาจส่งผลกระทบต่อพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ดังนั้น หากมีการเพิ่มระยะเวลา จึงควรเพิ่มอย่างเหมาะสม ไม่ยาวนานจนเกินไป และผู้ทำการวิจัยควรที่จะระมัดระวังและให้ความสำคัญกับตัวแปรต่าง ๆ ที่จะเพิ่มขึ้นตามมา

รายการอ้างอิง

- กรแก้ว จันทภาษา.(2550). การสนทนากลุ่ม. สืบค้นจาก <https://home.kku.ac.th/korcha/dis1.html>
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2555). การคิดเชิงวิพากษ์ (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: ชัคเชส มีเดีย.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (ม.ป.ป.). “คิดเชิงวิพากษ์” ทักษะสำคัญในยุคข้อมูลข่าวสาร. สืบค้นจาก <http://www.kriengsak.com/node/1217>
- จันทรา พรหมน้อย, เนตรนภา พรหมเทพ, และ สมณันท์ ทศนีย์สุวรรณ. (2555). ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาพยาบาล ชั้นปีที่ 4 คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. *วารสารพยาบาลสงขลานครินทร์*, 32(3).
- จิรายุ ตาหล้า, อังคณา ตุงคะสมิต. (2555). การพัฒนาความสามารถในการคิดเชิงวิพากษ์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้โดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยกระบวนการคิดเชิงวิพากษ์ร่วมกับเทคนิคผังมโนทัศน์ โดยใช้ประเด็นทางสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย ขอนแก่น*, 35(2), 24-32.
- ชาตินี ศิริพงษ์ไทย. (2555). การใช้คำถามกระตุ้นการคิด. สืบค้นจาก <https://www.gotoknow.org/posts/306302>.
- ชาลินี เอี่ยมศรี. (2536). การพัฒนาแบบสอบการคิดวิจารณ์สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทวีศักดิ์ นพเกษร. (2548). *วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ เล่ม 1*. นครราชสีมา: โชคเจริญมาร์เก็ตติ้ง.
- ธีรพงศ์ แก่นอินทร์. (2554). Socratic Method of Teaching วิธีสอนแบบโสเครติส. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี*, 22(2), 158-166.
- ฐปทอง กว่างสวาสดี. (2561). การสอนคิดวิจารณ์ญาณ. *วารสารราชพฤกษ์*, 16(3), 1-9.
- บรรจง อมรชีวิน. (2557). การคิดอย่างมีวิจารณญาณ: หลักการพัฒนาการคิดอย่างมีตรรกะ เหตุผล และดุลยพินิจ. กรุงเทพฯ: สถาบันการคิดอย่างมีวิจารณญาณ.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2559). ทักษะแห่งอนาคตใหม่: การ ศึกษา เพื่อ ศตวรรษ ที่ 21 (21st Century Skills: Rethinking How Students Learn). *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏ บุรีรัมย์ สาขามนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์*, 8(1), 139-144.
- เบญจจา วงษา. (2553). การพัฒนากระบวนการเรียนการสอนตามแนวคิดของเอนินิสและเทคนิคเพื่อนช่วยเพื่อนเพื่อเสริมสร้าง ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏ. (วิทยานิพนธ์ปริญญาคุษฎีบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, คณะครุศาสตร์, สาขาการสอนและเทคโนโลยีการศึกษา.

- ประกอบ กรณีกิจ. (2550). *การพัฒนาารูปแบบเพิ่มสะสมผลงานอิเล็กทรอนิกส์โดยใช้การประเมินตนเองเพื่อส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนิสิตนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู*. (ปริญญาานิพนธ์ปริญญาคุษฎุภัฒฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, คณะครุศาสตร์.
- ประวิทย์ แต่งอักษร. (2560). *วิชาภาพยนตร์*. นครปฐม: หอภาพยนตร์ (องค์การมหาชน)
- ประสาธ มีแต่้ม. (2553). *การคิดเชิงวิพากษ์คือ การรู้จักตั้งคำถาม*. สืบค้นจาก <https://blogazine.pub/blogs/prasart/post/3064>
- ปราณี โปธิสุข. (2550). *เทคนิคการทำวิจัยในสถานศึกษาอย่างมืออาชีพ*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, คณะศึกษาศาสตร์.
- พรจันทร์ เสียงสอน. (2557). *การนำเสนอผู้หญิงและความรุนแรงในภาพยนตร์ไทย*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต). สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, คณะภาษาและการสื่อสาร. การสื่อสารประยุกต์.
- เพ็ญพิสุทธ์ เนคมานุรักษ์. (2537) *การพัฒนาารูปแบบการคิดอย่างมีวิจารณญาณสำหรับนักศึกษาครู*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตร์คุษฎุภัฒฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, คณะครุศาสตร์, สาขาการสอนภาษาไทย.
- โยธิน แสงวดี. (2558). *การสนทนากลุ่ม*. *ลักทอง วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 12(2), 1-15.
- วิจารณ์ พานิช. (2555). *วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ: ตาตา พับลิเคชั่น.
- ศศิภา จงรักโชคชัย. (2558). *การขาดทักษะการคิดวิเคราะห์ (Lack of Critical Thinking)*. สืบค้นจาก <http://taamkru.com/th/ทักษะการคิดวิเคราะห์>.
- คันสนีย์ ฉัตรคุปต์ และอุษา ชูชาติ. (2544). *ฝึกสมองให้คิดอย่างมีวิจารณญาณ*. กรุงเทพฯ: วัฒนาพานิช.
- สถาบันหนังสือสวีเดน. (2543). *ภาพยนตร์เพื่อความเพลิดเพลินและการเรียนรู้ ภาพยนตร์การศึกษาในสวีเดน*. แปลจาก Film for joy and learning. Film Education in Sweden. แปลโดย หอภาพยนตร์. กรุงเทพฯ: ลินคอร์น โปรโมชั่น.
- สมเกียรติ ตั้งนโม. (2556). *โสกราตีส รากเหง้าเหตุผลและศีลธรรมตะวันตก*. สืบค้นจาก <http://www.geocities.com/midnightuniv/>.
- สมบูรณ์ ศาลยาชีวิน. (2526). *จิตวิทยาเพื่อการศึกษาผู้ใหญ่*. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สมาน งามสนิท. (2548). *เอกสารการสอนชุดวิชาการสร้างสรรค์และการผลิตภาพยนตร์เบื้องต้น หน่วยที่ 3: ประเภทของภาพยนตร์*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579*. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.
- สุคนธ์ สินธพานนท์. (2553). *นวัตกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาคุณภาพของเยาวชน*. กรุงเทพฯ: 9119 เทคนิคพรีนติ้ง.
- สุทธนันท์ กัลละ, ขวัญตา ภูริวิทยาธีระ, และ ปนิตา พุ่มพุท. (2557). เจตคติของนักศึกษาต่อการใช้สื่อ ภาพยนตร์ในการจัดการเรียนการสอนรายวิชา การพยาบาลบุคคลที่มี ปัญหาทางจิต. *รามธิบดีพยาบาลสาร (Ramathibodi Nursing Journal)*, 19(1), 102-113.
- สุธิดา กัลยาณรุจ. (2549). *กระบวนการเรียนการสอนมนุษย์กับวรรณกรรม โดยใช้วรรณกรรม สื่อสมัยใหม่เป็นรากฐานในการพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการดำเนินชีวิตของนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์*. (รายงานการวิจัย). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัย ธรรมศาสตร์
- สุพรรณสิริ วัฒนกานนท์. (2556). *อย่างไร..... คือ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ*. *วารสาร ธรรมศาสตร์*, 31(1).
- โสรัจจ์ หงส์ลดารมภ์. (2543). *ความคิดเชิงวิจารณ์กับวัฒนธรรมไทย*. รายงานผลการวิจัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. สืบค้นจาก <https://www.researchgate.net/publication/27803546>
- หอภาพยนตร์ (องค์การมหาชน). (2557). *คู่มือโรงหนังโรงเรียน*. กรุงเทพฯ: ลินคอร์น โพรโมชั่น.
- Asrita, A., & Nurhilza, N. (2018). Students' Critical Thinking Skills in Group Discussion: The Case Study of Fifth Grade Students in Sukma Bangsa Bireuen Elementary School. *Sukma: Jurnal Pendidikan*, 2(1), 67-92.
- Bluestone, C. (2000). Feature films as a teaching tool. *College teaching*, 48(4), 141-146.
- Crick, R. A. (1995). Using movie reviews to develop research and critical thinking skills. *The English Journal*, 84(7), 86-88.
- Ekahitanond, V. (2011). Learn, think, act: Using movies to develop critical thinking skills. *Executive Journal*, 31(3), 110-114.
- Giannetti, L. D., & Leach, J. (1999). *Understanding movies*. Upper Saddle River, New Jersey: Prentice Hall.
- González-González, I., Gallardo-Gallardo, E., & Jiménez-Zarco, A. I. (2014). Using films to develop the critical thinking competence of the students at the Open University of Catalonia (UOC): Testing an audiovisual case methodology in

a distance e-learning environment. *Computers in Human Behavior*, 30, 739-744.

King, J. (2002, February). Using DVD feature films in the ESL classroom. *ELT Newsletters*, 88. Retrieved from [http:// www.eltnewsletter.com/back/February2002/art882002.html](http://www.eltnewsletter.com/back/February2002/art882002.html)

Krueger, R.A. (1988). *Focus Groups: A practical guide for applied research*. Sage, UK.

Lipman, M. (2003). Education for thinking. In *Thinking in Education* (pp. 7-8, 205-242). Cambridge: Cambridge University Press.

Massey, O. T. (2010). A Proposed Model for the Analysis and Interpretation of Focus Groups in Evaluation Research. *Evaluation and Program Planning*, 34 (2011), 21-28.

Norris, S. P., & Ennis, R. H. (1989). *Evaluating Critical Thinking. The Practitioners' Guide to Teaching Thinking Series*. CA: Midwest Publications.

Paul, R. (1995). *Critical thinking: How to prepare students for a rapidly changing world*. Santa Rosa, CA: Foundation for Critical Thinking.

Paul, R., & Elder, L. (2551). *สมุดนำทางขนาดจิ๋วสู่แนวคิดและเครื่องมือการคิดเชิงวิจารณ์ญาณ*. แปลจาก *The Miniature Guide to Critical Thinking Concept and Tools*. แปลโดย เตชา บุญค้ำ. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มูลนิธิเพื่อการคิดเชิงวิจารณ์ญาณ.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

ตัวอย่างแบบทดสอบการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

Cornell Critical Thinking Test

แบบวัดการคิดวิจารณ์ญาณ Cornell Critical Thinking Test level Z ของ Ennis, Millman & Tomko (1985) ชุดนี้ได้รับการแปลเป็นภาษาไทยโดยผู้เชี่ยวชาญด้านภาษา คือ ศูนย์การแปลและการล่ามเฉลิมพระเกียรติ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ดำเนินการจัดหาสิทธิ์และดำเนินการแปลโดยรองศาสตราจารย์ ดร.ประกอบ กรณ์กิจ

ตัวอย่างคำถาม

จงเลือกประโยค ก, ข หรือ ค ที่น่าจะเป็นข้อสันนิษฐานนั้นมากที่สุด โดยพิจารณาแต่ละข้อแยกจากกัน

สมศักดิ์: การที่เด็ก ๆ ในกรุงเทพมหานครต้องถูกบังคับให้ทำงาน เป็นการบ่งบอกถึงพฤติกรรมที่ไม่ดีของเด็ก ๆ เหล่านี้

- ก. เด็ก ๆ ที่ไม่เคยถูกบังคับให้ทำงาน เป็นเด็กที่ประพฤติตัวดี
- ข. เด็ก ๆ ที่ประพฤติตัวไม่ดี ถูกบังคับให้ทำงาน
- ค. เด็ก ๆ ที่ถูกบังคับให้ทำงาน เป็นเด็กที่ประพฤติตัวไม่ดี

คำนิยามในข้อใด (ก, ข หรือ ค) ให้ความหมายได้ดีที่สุด

“สุวิทย์ รอดธรรมดาของลูกสวยจัง” แม่ของสุวิทย์ตั้งข้อสังเกต

“รอดธรรมดา!” สุวิทย์พูดเสียงลั่น “นี่ไม่ใช่รอดธรรมดานะ แม่เคยเห็นรถที่โชว์รูมของตัวแทนขายที่มีกันชนทำจากท่อเหล็ก ๆ แบบนี้หรือเปล่า ผู้ผลิตรถยนต์จะผลิตรถที่ไม่มีบังโคลนหรือ? ไม่มีทาง”

แม่ของสุวิทย์จึงถามขึ้นว่า “แล้ว รอดธรรมดา ในความหมายของลูกคือ อะไร”

ข้อใดต่อไปนี้จะตรงกับความเห็นเรื่อง “รอดธรรมดา” ของสุวิทย์มากที่สุด

- ก. รอดธรรมดา เป็นรถยนต์ที่มีชิ้นส่วนจำนวนมากประกอบจากชิ้นส่วนที่เป็นไปตามมาตรฐานของผู้ผลิตรถยนต์ แต่อาจจะไม่มีบังโคลน และมีกันชนพิเศษ
- ข. รอดธรรมดา คือ รถยนต์ที่มีบังโคลน แต่ไม่มีกันชนที่ทำจากท่อ
- ค. รอดธรรมดา คือ รถยนต์มาตรฐานที่ผลิตจากโรงงานและขายให้แก่สาธารณชนทั่วไป

ภาคผนวก ข

แผนการจัดกิจกรรมชมภาพยนตร์เพื่อพัฒนาทักษะอย่างมีวิจารณญาณ

เวลา	การดำเนินกิจกรรม			ระยะเวลา ที่ใช้
	กิจกรรม	รายละเอียดกิจกรรม	การเรียนรู้ที่เกิดขึ้น	
08.30 น.	เลือกที่นั่ง สำหรับชม ภาพยนตร์	ให้เวลาสำหรับการเลือกพื้นที่ของแต่ละคน		15 นาที
08.45 น.	แนะนำ ภาพยนตร์	ผู้วิจัยกล่าวแนะนำภาพยนตร์เบื้องต้น ดังนี้ - ชื่อภาพยนตร์ - ผู้สร้างภาพยนตร์ (เช่น จากประเทศ อะไร, ชื่อผู้กำกับ, ชื่อทีมงานคนสำคัญ) - कैา์โครงภาพยนตร์แบบหยาบ (เช่น เป็น ภาพยนตร์แนวไหน, เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับ ใคร อย่างไร)	เข้าใจที่มาและเรื่องย่อของ ภาพยนตร์ พร้อมทั้งรับรู้ ประเด็นคร่าว ๆ ของ ภาพยนตร์	15 นาที
09.00 น.	ชมภาพยนตร์	ชมภาพยนตร์ ตามรายการที่ระบุ ดังนี้	รับรู้ประเด็นหลัก ดังนี้	ประมาณ 2 ชม.
	ครั้งที่ 1 ภาพยนตร์เรื่อง Paddington	สถานะผู้ลี้ภัย และผู้ช่วยเหลือ		
	ครั้งที่ 2 ภาพยนตร์เรื่อง Gone Baby Gone	ความถูกต้องทางศีลธรรม และสังคม		
	ครั้งที่ 3 ภาพยนตร์เรื่อง Juno	ปัญหาการตั้งครรภ์ในวัย เรียน		
	ครั้งที่ 4 ภาพยนตร์เรื่อง ฉลาดเกมส์โกง	การโกง ผลประโยชน์		

เวลา	การดำเนินกิจกรรม			ระยะเวลา ที่ใช้
	กิจกรรม	รายละเอียดกิจกรรม	การเรียนรู้ที่เกิดขึ้น	
11.00	สนทนากลุ่ม	สนทนาภายในกลุ่มทดลอง โดยมีกรอบการสนทนา ดังนี้		
น.	คำถามระหว่างกระบวนการสนทนากลุ่ม	เนื้อเรื่องโดยรวม สื่อถึงความคิดหลักอะไร	การให้ความหมาย ให้นิยาม, กำหนดเกณฑ์ แนวทางการ พูดถึงภาพยนตร์เรื่องนี้	5 นาที
		รายละเอียดของเนื้อเรื่องบอกสาระสำคัญ อะไรบ้าง		
		ใคร คือ ตัวละครหลักของเรื่อง	ทบทวนเหตุการณ์และ รายละเอียดที่เกิดขึ้นในเรื่อง,	10 นาที
		เกิดอะไรขึ้นกับตัวละครเหล่านั้นบ้าง	รวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับ ปัญหา ข้อโต้แย้งหรือข้อมูล ที่คลุมเครือ	
		เล่าเรื่องย่อ ของภาพยนตร์เรื่องนี้		
		ฉากและสถานที่ของเหตุการณ์เกิดขึ้นที่ ใดบ้าง และสำคัญกับการเล่าเรื่องอย่างไร		
		ตัวละครที่ชื่นชอบมากที่สุด และน้อยที่สุด พร้อมอธิบายเหตุผล		
		ปัญหาหลัก ที่เกิดขึ้นในภาพยนตร์ คือ อะไร	แยกแยะ เพื่อให้เห็น องค์ประกอบย่อยของปัญหา หรือ ประเด็นหลักในเรื่อง	15 นาที
		เหตุการณ์ใด ฉากใด ที่ส่งผลให้เกิดปัญหา เหล่านั้น		
		อะไรที่ส่งผลให้ตัวละครมีบุคลิก ลักษณะ เช่นนั้น		
		เหตุการณ์ใด ฉากใด ดูแล้วไม่เข้าใจ เหตุ ใดจึงไม่เข้าใจ		
		ถ้าเลือกเป็นตัวละครได้หนึ่งตัว จะเลือก เป็นใคร และจะทำสิ่งต่าง ๆ เช่นเดียวกับ ตัวละครนั้นไหม?	นำข้อมูลที่รวบรวมมา พิจารณาแล้วสร้างองค์ ความรู้ของตนเอง	10 นาที
		หากคุณเจอสถานการณ์แบบเดียวกับ ภาพยนตร์เรื่องนี้ คุณจะวิธีจัดการปัญหา อย่างไร?		
หากแก้ไขบทภาพยนตร์นี้ได้ คุณจะแก้ไข จุดไหน อย่างไร เพราะเหตุใด?	ประเมินความสมเหตุสมผล ของสถานการณ์ และการ ตัดสินใจของตัวละคร	5 นาที		
คิดว่าสิ่งที่ตัวละครหลักแต่ละตัวทำ ถูกต้องหรือไม่ เพราะอะไร				
12.00		จบกิจกรรม		
น.				

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ	นางสาวนิศานาถ ไทรทองคำ
วันเดือนปีเกิด	4 กรกฎาคม 2529
วุฒิการศึกษา	ปีการศึกษา 2550: ศึกษาศาสตรบัณฑิต (เทคโนโลยีการศึกษา) มหาวิทยาลัยศิลปากร
ตำแหน่ง	นักจัดกิจกรรมภาพยนตร์และสิ่งเกี่ยวเนื่อง หอภาพยนตร์ (องค์การมหาชน)
ทุนการศึกษา	ปี พ.ศ. 2559: มูลนิธิยุวสถิรคุณ
ประสบการณ์ทำงาน	2556-ปัจจุบัน: นักจัดกิจกรรมภาพยนตร์และสิ่ง เกี่ยวเนื่อง หอภาพยนตร์ (องค์การมหาชน) 2555-2556: โปรดิวเซอร์รายการโทรทัศน์ 2552-2554: ผู้ผลิตรายการโทรทัศน์อิสระ 2551-2552: อาจารย์สาขาคอมพิวเตอร์และมัลติมีเดีย วิทยาลัยเทคโนโลยีพงษ์สวัสดิ์ 2550-2551: เขียนบทสารคดีอิสระ